



Suomen evankelisluterilainen
lähetyshiippakunta

Vuosikirja 2014

Vuosikirja 2014

Suomen evankelisluterilainen lähetysshiippakunta



Julkaisija:
Suomen evankelisluterilainen lähetysshiippakunta ja Suomen Luther-säätiö ©

Kansi ja taitto:
Evie Viestintätoimisto Eveliina Palola

Kansikuva:
Pappisvihkimys Turussa 29.5.2014. Kuva Tomas Garaisi ©

Kustannuspaikka ja -vuosi:
Skyprint Oy, Leväsjoki 2014

ISBN-10 952-5409-52-X
ISBN-13 978-952-5409-52-9
EAN 978952540952

2. vuosikerta
toim. Juhana Pohjola

Sisällys

1 Lähetyshiippakunnan elämää	7
Vihkimyksestä vihkimykseen – Missionsprovinsista Lähetyshiippakuntaan, <i>Matti Väisänen</i>	7
Sana seisoo vahvana, <i>Raimo Savolainen</i>	21
2 Tälle perustalle	25
Armonvälineet – Jumala kätkeytyy ja ilmoittaa itsensä, <i>Risto Soramies</i>	25
Jumalan perhevään ateria, <i>Harri Huovinen</i>	33
Tavoittamisen mahdollisuudesta ja mahdollisuuksista, <i>Jari Kekäle</i>	39
Om predikoämbete, <i>Otto Grandlund</i>	45
3 Ajankohtaiskysymyksiä	51
Kuuliaisuudesta kirkossa, <i>Jyrki Anttinen</i>	51
Erotettu, <i>Juhana Pohjola</i>	59
Kirje Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulille, <i>Markku Sumiala</i>	63
Kirje Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulille, <i>Anssi Simojoki</i>	65
Kirje Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulille, <i>Martti Vaahtoranta</i>	75
Kirje Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulille, <i>Sakari Korpinen</i>	83
Kirje Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulille, <i>Miika Nieminen</i>	91
Luonnollinen vanhemmuus ja sukupuolineutraali avioliittoajattelu, <i>Tapio Puolimatka</i>	99
Miksi perinteinen avioliittokäsitys oli jo menetetty, <i>Samuli Siikavirta</i>	111
Välittykö usko lapsille?, <i>Kalle Väätäinen</i>	117
4 Matkan varrelta	119
Simo Kiviranta suomalaisessa teologiassa, <i>Anssi Simojoki</i>	119
Apostolisen kirkon jatkumossa – Simo Kivirannan tekstien äärellä, <i>Joel Kerosuo</i>	131
Kirkon suuri yksimielisyys, <i>Juhana Pohjola</i>	141
Ristisaatto, <i>Matti Reinikka</i>	147
Piispa Börre Knudsen in memoriam, <i>Sakari Korpinen ja Halvar Sandell</i>	151
5 Saarna	
Ordinaatiosaarna Turussa 29.5.2014, <i>Risto Soramies</i>	155
6 Lähetyshiippakunnan tilastoja vuodelta 2013	163

Lähetyshiippakunnan elämää

Vihkimyksestä vihkimykseen – Missionsprovinsista Lähetyshiippakuntaan

Matti Väisänen, TT, emerituspiispa

Vihkimykseni piispan virkaan

Kun kutsu kävi, koin porukan vanhimpana pappismiehenä velvollisuudekseni auttaa, vaikka pidinkin todennäköisenä, että se merkitsee samalla kirkkomme pappisoikeuksien menettämistä.

Piispan virkaan vihkiminen Pyhän Sydämen kappelissa Helsingissä lauantaina 20.3.2010 oli monella tavalla koskettava. Kaikki, mitä tuolloin täpötäydessä kappelissa tapahtui, osoitti ystäväjoukon selkeää ja voimakasta tahtotilaa ja tukea. Seuraavat kolme esimerkkiä kertokoot jotakin tilaisuuden ilmapiiristä:

Ensiksi, kun kysyin muutamilta nuorilta vihkijuhlan ja messun jälkeen, mikä juhlassa oli koskettavinta. Kaikki antoivat oitis saman vastauksen: virrenveisuu. Minunkin täytyy myöntää, etten ollut niin mahtavaa virrenveisuuta koskaan aikaisemmin elämässäni kuullut. Toiseksi, juhlan loputtua muuan aviopari puki itkevää n. 4-vuotiaasta lastaan ulkovaatteisiin kirkon eteisaulassa. Lapsi rimpuili pukemista vastaan ja ilmoitti toistamiseen: ”Minä en lähde kotiin. Minä haluan takaisin taivaaseen.” Kyllä moni aikuinenkin koki juhlassa mukana olemisen kuin olisi ollut taivaan esikartanoissa. Kolmanneksi, samanaikaisesti edellisen lapsen kanssa myös erästä toista lasta puettiin ulkovaatteisiin samaisessa aulassa. Häinkin protestoi pukemista vastaan ja toisteli vanhemmilleen: ”Minä haluan vielä kerran nähdä sen Jumalan.” – Sanotaan, että lasten suusta kuuluu totuus, mutta kyllä heiltäkin menee joskus puheet ’överiksi’.

Juhla, jossa Ruotsin ja Suomen lähetyshiippakunnan piispa *Arne Olsson* avustajineen asetti minut piispan virkaan ja antoi käteeni piispan sauvan oli minulle suuri rohkaisu astuessani tehtävään. Tiesin, että juhlaa seuraa toisenlainen todellisuus. Olinhan käynyt piispan vaalin jälkeen torstaina 14.1.2010 piispa *Matti Revon* kanssa Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulissa 1½ tunnin keskustelun siitä, mitä on odotettavissa.

Tiedotusvälineissä sekä Suomessa että ulkomailla piispuuteni sai varsin laajan huomion. Suomessa siitä uutisoivat sekä sähköinen media että lehdistö, niin kristillinen kuin profaani, varsin laajasti ja näyttävästi. Yleensä uutisointi oli asiallista, mutta joukosta erottui pari kuriositeettia: Keskipohjanmaa julkaisi puolen sivun uutisen suuren kuvan kanssa, jonka alla oli teksti ”Matti Väisänen on entinen Tampereen hiippakunnan piispa.” Helsingin Sanomien haastattelijan kirkollisten asioiden tuntemisen kompetenssi rajoittui naispappeuteen ja homokysymykseen, joihin antamani vastaukset saivat tiettyiltä tahoilta aikaan melkoisen viharyöpyn.

Itselleni oli yllätys se, kuinka laajasti myös ulkomaiset kirkot ja niiden lehdistö huomioivat suomalaisen piispavihkimyksen. Siitä kirjoittivat sekä luterilaiset että anglikaaniset lehdet ainakin Ruotsissa, Norjassa, Baltian maissa, Saksassa, Englannissa, Venäjällä, Yhdysvalloissa, Kanadassa ja eräissä Afrikan maissa.

1 Piispa lauman paimenena

1.1 Vierailut seurakunnissa

Ensimmäisen vajaan vuoden mittaisen piispuusvuoteni aikana pidin kaikkiaan yhdeksällä paikkakunnalla (Tampere, Hämeenlinna, Imatra, Kajaani, Iisalmi, Kouvola, Oulu, Pori ja Helsinki) ns. piispan messun.

Seuraavan piispuusvuoteni eli v. 2011 aikana jatkoin seurakuntavierailujani niin, että vuoden loppuun mennessä olin pitänyt piispan messun Pyhäkoskea lukuun ottamatta jokaisessa 27:ssä jumalanpalvelusyhteisössämme, joista kaikki eivät tosin olleet vielä järjestä-

tyneet omaksi seurakunnakseen. Vierailin myös kahdessa Luther-säätiön ulkopuolella olevassa messuyhteisössä. Vierailujen ohjelma noudatti yleensä samaa kaavaa: Lauantaina oli ensin keskustelu pastorin ja hänen perheensä kanssa. Sen jälkeen pidimme alustukseni pohjalta neuvottelun seurakunnan hallituksen kanssa. Sunnuntaina oli messu saarnoineen ja messun ja kirkkokahvin jälkeen seurakunnan kyselytunti alustukseni pohjalta, jonka aiheena oli Suomen lähetyshiippakunnan perustaminen, sillä Missionsprovinsenin alaisuudessa toimiminen oli alusta saakka suunniteltu väliaikaiseksi ratkaisuksi, joka mahdollisti työmme etenemisen ja antoi aikaa rauhassa valmistella Lähetyshiippakunnan perustamista.

1.2 Pappisvihkimykset (Ordinaatiot)

Ensimmäisen vajaan vuoden mittaisen piispuusvuoteni aikana vihin Helsingin Pyhän Sydämen kappelissa (2.10.2010) Luther-säätiön palvelukseen neljä uutta pappia (*Sami Liukkonen, Eero Pihlava, Markus Nieminen ja Jani-Matti Ylilehto*). Ensimmäisenä kokonaisuutena piispuusvuoteni järjestimme Kuopiossa 17.9.2011 pappisvihkimyksen, jossa vihin Luther-säätiön palvelukseen kolme uutta pappia (*Sebastian Grünbaum, Joel Kerosuo ja Vilho Teivainen*).

Kevennykseksi kerrottakoon, että Kuopion pappisvihkimys oli minulle varsinainen seikkailu. Taivaan Isä johdatti niin, että puolisokin hämmästykseksi valmistin saarnani ja ordinaatiopuheeni jo paria viikkoa etukäteen. Viikkoa ennen pappisvihkimystä jouduin jo neljännen kerran saman vuoden sisällä suolistotukoksen tähden sairaalaan. Sairaalaan otin yhteyttä Luther-säätiön ikäjärjestyksessä vanhimpaan pappiin eli Sakari Korpiseen, joka lupasi suorittaa suunnitellun pappisvihkimyksen Kuopiossa, jos en pääsisä sitä ennen sairaalasta. Pääsin kuitenkin sairaalasta perjantaina iltapäivällä kotiin, pakkasin kiireesti piispan varusteet matkalaukuuni, ja lähdimme ystäväni ja ”autokuskini” *Tapio Niemistön* autolla kohti Kuopiota. Valmistautuessani seuraavana aamuna pappisvihkimykseen ja messuun havaitsin varusteissani yhtä ja toista puutteellisuutta, mm. piispan paita puuttui matkalaukusta. Monitaitoinen Niemistö rakensi

minusta maalarin teippiä ja klemmareita apuna käyttäen ulkonaisesti ihan suomalaisen piispan näköisen miehen.

Toisena kokonaisena piispuusvuotenani vihin helluntaiaattona Lahden Luther-kirkossa 26.5.2012 Luther-säätiön työhön viisi uutta pappia (*Jouni Anttila, Harri Huovinen, Wille Huuskonen, Pekka Hypönen ja Patrik Saviaro*). Saarnani oli samalla kasteteologisesti linjaava, johon päivän tekstit antoivat eittämättä aiheen. Samalla jälkikeskustelut toivat ilmi syntymässä olevan Suomen lähetyshiippakunnan sisällä kasteteologisen jännitteen, jota olemme siitä lähtien pyrkineet sivistyneesti käsittelemään ja hoitamaan. Toki kasteteologian perusteista vallitsee keskeisimmässä suuri yksimielisyys.

Nuoria pappejamme ajatellen on ollut ilo havaita, että Herramme on nähnyt hyväksi antaa meille tähän mennessä monipuolisesti lahjakkaita ja syvästi kutsumustietoisia pastoreita, rohkeita vakauksen miehiä. Lieneekö asiaan jokin yhteys sillä, että työmme on haastavaa. Siinä joudutaan uimaan vastavirtaan yleisen kirkollisen ja uskonnollisen ajattelun kanssa.

1.3 Papiston tukeminen ja keskinäinen yhteydenpito

Kirkkomme ”vapauttavan” päätöksen jälkeen suurena ilonani on ollut palvella Suomen ja Ruotsin Lähetyshiippakunnan piispana sen pappiskollegion suomalaisia jäseniä ja niitä viime vuosien aikana Suomessa syntyneitä henkilöseurakuntia, joiden pastoreina he työskentelevät. Ilolla olen antanut tukeni myös niille luterilaisen kirkkomme palveluksessa oleville pastoreille ja kirkkomme jäsenille, jotka ovat teologisista syistä ilmoittautuneet hengelliseen kaitsentaani. Nimeltä mainiten olen muistanut jokaista heistä arkaamujeni rukouspalveluissa koko piispan virassa oloni ajan.

Tiivis yhteydenpito Luther-säätiön pastoreihin on tapahtunut sähköpostitse, puhelimen välityksellä ja skypekeskustelujen muodossa. Olen osallistunut tiistaiamuisin klo 9-12 myös Luther-säätiön papiston yhteisiin skypekeskusteluihin, joissa ensin on ollut avoin kuulumiskierros ja yhteinen rukoushetki toistemme puolesta ja lopuksi saarnanvalmistusskype niille, jotka sellaiseen ovat kulloinkin

halunneet osallistua.

Kesäkuun alussa kaikki pastorimme ovat vuosittain kokoontuneet – aikaisemmin Hiltusten kesämökille Repoveden Lehtsaareen Valkealassa, myöhemmin joukon kasvaessa Korpisten säterissä Perniön Lindilässä – pappeinkokoukseen. Marras-joulukuun vaihteessa pastorit ovat viettäneet opintopäiviä Koinoniassa Helsingissä. Molempien kokoontumisten ohjelmassa on ollut luentoja keskusteluineen, hetkipalveluksia ja vapaata yhdessä oloa. Päivien aikana on ollut tapana myös pastorien ripittäytyminen piispalleen. Luulenpa, että tosikot eivät olisi viihtyneet yhteisissä kokoontumisissamme, sillä sen verran lystikästä on yhdessä olo ollut.

1.4 Hallinto

Missionsprovinseniin perustettiin Suomen työtä varten oma konsistori, jonka vaali pidettiin 14.9.2010 skypen välityksellä. Missionsprovinseni alainen Suomen konsistori kokoontui kaikkiaan kahdeksan kertaa pitäen kolme kertaa pappiskandidaattien tutkinnon ja ordinaatiokoulutuksen sekä viimeisenä tehtävänä suoritti piispaehdokkaiden tutkimisen. Luther-säätiön hallituksen jäsenenä ja sen varapuheenjohtajan olin toiminut säätiön perustamisesta asti. Piispuuskauteni aikana piispan ja Luther-säätiön dekaanin välinen työnjako oli määriteltä toimenkuviemme avulla. Oman haasteensa tähän toi dekaani *Juhana Pohjolan* vuoden ja kuuden kuukauden mittainen opintovapaa väitöskirjatyön tähden Kanadassa, jona aikana dekaanin virkaa hoiti tunnustusta ansaitsevalla utteruudella pastori *Esko Murto*.

2 Piispa – yhteyden merkinä

2.1 Suhde Suomen ev.lut. kirkkoon

Olin tietenkin Suomen ev.lut. kirkon jäsen ja kuuluin Tampereen hiippakunnan papistoon. Niin ollen oli luonnollista, että kävin piispan vaalin jälkeen torstaina 14.1.2010 piispa Matti Revon kanssa

Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulissa 1½ tunnin keskustelun siitä, mitä on odotettavissa.

Omalta puoleltani piispa Revon kanssa käydyssä keskustelussa painotin asioita, joilla tämän artikkelin aloitin. Piispa Repo puolestaan korosti piispan tärkeimpänä tehtävänä kirkon yhtenäisyyden vaalimista. Erimielisyys siitä, mikä ja ketkä kirkkomme yhtenäisyyttä hajottavat, oli syvä. Varsin harvinaisia olivat noina päivinä professori *Kaarlo Arffmanin* julkisuudessa esittämät ajatukset: Onko Suomen ev. lut. kirkolla enää keinoja perustella eronsa roomalaiskatolisesta kirkosta nyt, kun se on sisäisissä kiistoissaan siirtynyt argumentoimaan teologian ja tunnustus- / raamattuargumenttien sijasta yksinomaan kirkkollailla ja -järjestyksellä. Jos sille tielle lähdetään, tulee kohta joku kysymään: ”eikös ne Wittenbergin tyypit olleet aikamoisia skismaatikkoja myös, miksi ette palaa takaisin Rooman piispan alaisuuteen nyt, kun olette itsekin ymmärtäneet, ettei luterilainen kirkko-oppi toimi?”

Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulin 7.4.2010 tekemän päätöksen mukaan minulta otettiin kyseisestä päivästä lukien pois Suomen ev.lut. kirkon pappisoikeudet. Siihen mennessä olin toiminut 46 v. Suomen ev.lut. kirkon pappina. En ollut luopunut siitä uskosta, johon pappisvallassani sitouduin. Syvimmiltään juuri sen tähden minut erotettiin kirkkomme pappisvirasta. Jos olisin luopunut siitä uskosta, johon olin valallisesti sitoutunut, olisin saanut pitää ilman muuta kirkkomme pappisoikeudet. Kirkkomme pappisoikeuksien menettämisen jälkeenkin olen kantanut syvää huolta kirkkomme suunnasta sekä Raamatun ja luterilaisen tunnustuksen asemasta kirkossamme ja sen päätöksenteossa.

Kirkkomme piispat eivät millään pysty tunnustamaan sitä tosiasiaa, että heidän ajattelussaan ja lausunnoissaan kirkkomme tunnustus ja toisaalta kirkkolaki ja kirkkojärjestys on viime vuosina saatettu ristiriitaan keskenään. Jos noudatetaan niistä kumpaa tahansa, rikot samalla toista vastaan. Samalla he asettavat kirkkolain ja -järjestyksen tunnustuksen yläpuolelle eli käytännössä vaativat papistoa luopumaan heidän itsensä tavoin kirkkomme tunnustuksesta.

Tiedämme Luther-säätiössä ja Lähetyshiippakunnassa, mutta sen tietävät myös muutkin, jotka haluavat pysyä kirkkomme tunnustuk-

sessä, mitä siitä seuraa. Piispat näyttävät heille ovea. Kirkkomme sisällä on uskomisen vapaus, mutta tunnustuksen mukaista uskoa ei saa sanoa ääneen eikä sen mukaisesti saa opettaa. Jos niin teet, et saa pappisvihkimystä tai jos olet saanut sen joskus aikaisemmin ja olet kirkon virassa, menetät virkasi, tai jos olet maallikko, joudut oikeuteen. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että esimerkiksi paimenvirkaa ja eräät seksuaalietiikkaa koskevat Raamatun kohdat on revitty kirkon Raamatusta pois.

Kun meitä on syytetty siitä, että me rikomme kirkkomme ykseyden, me kysymme: Ketkä ovat kirkossamme hajottajia, nekö, jotka pitävät kiinni Raamatusta ja kirkkomme tunnustuksesta vai ne, jotka käytännössä kieltävät jatkuvasti Raamatun totuuksia. Me haluamme, että kirkko on Raamattuun ja luterilaiseen tunnustukseen rakentuva hengellinen yhteisö eikä valtion ja kunnallispolitiikan jatkeena toimiva uskontohuoltolaitos, pelkkä tämän maailman kaiku, sen peilikuva.

Skismaattinen tilanne kirkossamme on seurausta kirkon omista päätöksistä. Kirkkomme tilasta huolestuneina olemme olleet pakotettuja ryhtymään kirkkolakimme tunnustuspykälän ja luterilaisten tunnustuskirjojen (s. 293, 294) ohjaamina ja velvoittamina sekä niiden antamalla oikeutuksella toimenpiteisiin apostolisen jumalanpalveluksen ja opetuksen säilyttämiseksi kirkossamme ja maassamme.

Kirkko näyttää olevan liian suuri nöyrtyäkseen tarkistamaan viimeaikaisia linjauksiaan. Se turvautuu mieluummin enemmistöön nojaavaan valtaansa. Se korvaa uusvaltiokirkolliseen tapaansa Raamatusta ja luterilaisesta tunnustuksesta nousevan kirkko-oikeutensa enenevässä määrin virkamiesoikeudella ja maallisilla laeilla.

Samalla kirkkomme päättävät elimet ovat saattaneet kirkkomme tilanteeseen, jossa kirkon perustuslaki ja kirkkojärjestys ovat joutuneet ristiriitaan keskenään. Ja samalla piispat ja tuomiokapitulit vaativat kuuliaisuutta kirkkojärjestykselle vastoin kirkon perustuslakia. Se, mikä on inhimillistä, ohittaa sen, mikä on jumalallista. Ihmisen sana ja ihminen nostetaan kirkossamme Jumalan sanan ja Jumalan yläpuolelle. Näin oman oikeusperustansa murtautunut kirkko muuttuu enenevässä määrin kirkon irvikuvaksi kansalaisuskonnollisuuden menoineen ja siunauksineen. Suomi uuspakanallistuu!

Kiistan ehdottomasti sen, että olisin rikkonut vuonna 1964 vanomani pappisvalan. Kun Tampereen hiippakunnan tuomiokapituli päätti ottaa minulta Suomen ev.lut. kirkon pappisoikeudet pois, se tapahtui nimenomaan sen tähden, että olen ollut uskollinen pappisvalalleni, jossa olen sitoutunut pysymään Jumalan pyhässä sanassa ja kirkkomme siihen perustuvassa tunnustuksessa.

Olen surullinen siitä, että tänä päivänä Jumalan sanassa pysyminen näyttää olevan kirkossamme rikos. Sen sijaan Kristuksen jumaluuden ja sovitustyön, jopa persoonallisen Jumalan olemassaolon kieltäjät ja siveettömyydessä elävät saavat toimia kirkossamme pappeina ja piispoina kirkkoamme tuhoten ilman minkäänlaisia kurinpitoseuramuksia samalla kun ne, jotka haluavat olla Jumalan sanalle uskollisia, erotetaan tehtävistään.

Toisin kuin oma luterilainen kirkkomme Suomen ortodoksinen kirkko, erityisesti sen *Piispa Arseni* on suhtautunut meihin suurella myötämielisyydellä, sillä hän kokee, että meitä yhdistää sitoutuminen Raamattuun Jumalan ilmoituksena ja pyhien asioiden kunnioittaminen. Tämä näkyi sekä keskusteluissa että mahdollisuutena vuokrata tiloja ortodoksikirkolta messujamme varten.

2.2 Suhde kirkkomme herätysliikkeisiin

Myös kirkkomme järjestökentän reaktiot, rukoilevaisuutta, evankelisuutta ja pientä Todistajaseuraa lukuun ottamatta, olivat kielteisiä tai vähintäänkin varovaisia. Käytännössä tämä näkyi siinä, että muiden järjestöjen saarnatuolit ja alttarit ovat olleet minulle piispuuteni tähden käytännössä suljettuja. Kirjalliset dokumentit tästä ovat tosin vain Kansanlähetykseltä. Kielteisestä asennoitumisesta kertoo myös se, että hengelliset kustantajat SLEY-Mediaa lukuun ottamatta pitivät teol. tri *Vesa Ollilaisen* kanssa toimittamani suurteoksen ”Kristus Vanhassa testamentissa” kustantamisen edellytyksenä, että minun nimeni ei voisi esiintyä kirjan kannessa eikä selkämyksessä enkä voisi olla myöskään teoksen saatesanojen kirjoittajana.

Erityisen koskettavana koin osallistumiseni Länsi-Suomen rukoilevaisten kesäjuhliin Laitilassa v. 2010, kun alttarilta lausumani

Herran siunauksen jälkeen suuri joukko juhlakansasta itkien tunnusti: ”Olet meidän piisпамme.” Myös lestadiolainen Lähetysyhdistys Rauhan Sana kutsui minut kesällä 2011 pitämään saarnaajilleen alustuksen aiheesta ”Miltä tilanne kirkossamme näyttää?” Myös esikois-lestadiolaista liikettä lähellä oleva Ruukku-lehti on julkaissut useita kirjoituksiani piispakauteni aikana.

2.3 Kansainväliset yhteydet

Luther-säätiön liittyttyä Ruotsin Missionsprovinsin jäseneksi (2004) Missionsprovinsinista tuli Missionsprovinsin i Sverige och Finland. Ensimmäisen kerran vierailin Provinskonventissa Göteborgissa marraskuussa 2009, jolloin pidin siellä esitelmän aiheesta ”Guds rikes kamp i Finland”. Viikon kuluttua oman piispanvihkimykseni jälkeen osallistuin Göteborgissa Lähetyspiispa *Roland Gustafssonin* piispanvihkimykseen.

Lieneekö tyyli-rikko kertoa kyseiseltä Ruotsin matkaltani seuraava episodi: Matkani alkoi junalla Riihimäeltä Helsinkiin. Jätin uuden suurikokoisen matkalaukkuni R-junan ovenpieleen lastenvaunuille ym. varatulle paikalle. Keravalla havaitsin junan ikkunasta, että keski-ikäinen mies vetää asemalaiturilla samanlaista matkalaukkuja perässään. Huomasin samalla, ettei junavaunun ovenpielessä minun laukkuani ollutkaan. Juna nytkähti liikkeelle, vetäisin jarrukahvaa ja juoksin miehen perään huomauttaen hänelle varsin epäystävällisesti: ”Te varastitte minun matkalaukkuni”, johon hän vastasi: ”Ajattelin hiukan auttaa teitä.” Jos en olisi huomannut ajoissa laukkuani, osallistumiseni Roland Gustafssonin piispanvihkimykseen Göteborgissa olisi ollut ongelmallista. Matkalaukussani oli kaikki piispalliset varusteeni aina piispan sauvaa ja puhekonseptejani myöten, myös papinpu-kuni. Parhaassa tapauksessa Keravan kaupungin puhtaanapitolaitos olisi löytänyt matkalaukkuni sisällön myöhemmin jostakin roskalau-tikosta tai jonkun puliukon piispan kaapuun pukeutuneena.

Lähetyspiispa *Roland Gustafsson* vihki 24.3.2012 *Börre Knudsenin* jälkeen Pohjois-Norjan tunnustuksellisten seurakuntien uudeksi piispaksi *Thor Henrik Within*, jonka vihkimiseen myös minä osallistuin

yhdessä pastori *Jyrki Anttisen* kanssa. Pian tämän jälkeen alkoivat neuvottelut Suomen työn itsenäistymiseksi Ruotsin Missionsprovinsein ja skandinaavisen yhteyden rakentamiseksi kolmen itsenäisen kansallisen työn kesken. Yhteisissä skandinaavisissa neuvotteluissa ilmapiiri oli avoin ja hyvä kaikkien osapuolten korostaessa skandinaavisen yhteistyön välttämättömyyttä kuitenkin niin, että suomalaiset ja norjalaiset painottivat yhteisen hallinnon keveyttä ja työnsä itsenäisyyttä ja voimavarojen keskittämistä ennen muuta seurakuntien hoitamiseen ja uusien seurakuntien syntymiseen. Ruotsalaisethan ovat puolestaan hallinnon mestareita.

Koko piispuuskauteni ajan osallistuin tietenkin säännöllisesti kaikkiin yhteisiin piispainkokouksiimme. Olin myös mukana *North European Luther Academyn* (NELA) kokouksissa ja *Corpus Christi*-järjestön kokouksissa Kristiinankaupungissa, Cambridgessa ja Turussa. Sähköpostitse ja kirjeitse olen pitänyt yhteyttä skandinaaviisiin työtovereihin samoin kuin *Lutheran Heritage Foundationiin* (LHF) USA:han ja Afrikkaan.

2.4 Piispa julkisuudessa ja yksityishenkilönä

Lokakuussa 2010 *Iltalehti* julkaisi runsain kuvin varustetun yli kahden sivun mittaisen selvityksen perheeni ystävyys-suhteista. Kaiken kaikkiaan lehtikirjoittelut jatkuivat vilkkaana koko piispuuteni ajan. Tähän vaikutti osaltaan myös tiivis seurakuntavierailujeni ohjelma. Myös taiteilija *Ville Löppösen* maalaama muotokuvani, joka sijoitettiin Luther-säätiön keskustoimiston tiloihin Helsinkiin paikalle, josta se oli kadulta käsin ohikulkijoiden nähtävissä, sai melkoisen kirjoittelun aikaiseksi. Taiteilija Löppönen käytti muotokuvaani myös osana suurikokoista eskatologista maalaustaan, joka herätti puhuttelevaisuudessaan varsin suurta huomiota. Maalaus on myyty myöhemmin tanskalaiselle taidekeräilijälle. Olen pannut merkille, että piispuuteni tuotti myös muutaman herkullisen pakinan ja oli rakastettu aihe pila-
piirtäjille kirkkomme toiminnan luonnehtimiseksi.

Piispuuteni julkisuuskuva oli kahtalainen. Raamattuun pitäytymiseni ajankohtaisissa teologisissa ja eettisissä kysymyksissä tuotti jou-

kon vihapostia, mutta huomattavasti suuremman määrän rohkaisevia ja kannustavia yhteydenottoja sekä esirukoilijoita.

3 Piispa edellä kulkijana

Piispuusvuottani 2012 sävyttivät Suomen lähetysshiippakunnan perustamisen valmistelut erityisesti Suomessa mutta myös Missionsprovinsein kanssa Ruotsissa. Edellyttihän Suomen lähetysshiippakunnan perustaminen ja työemme itsenäistyminen uudelleen järjestelyjä myös Missionsprovinsein, muun muassa nimen Missionsprovinsein i Sverige och Finland muuttamista käsittämään yksinomaan Ruotsissa tehtävää työtä.

Kolmen vuoden aikana suorittamani seurakuntavierailut osoittivat, että kaikissa jumalanpalvelusyhteisöissämme oltiin kiitollisia Luther-säätiön ja Ruotsin ja Suomen lähetysprovinssin työn perusteluista ja kokonaiskuvan saamisesta. Varsinkin siellä, missä työ oli vasta aluillaan eikä yhteisö ollut vielä järjestäytynyt, todettiin, että Luther-säätiön ja mahdollisen Suomen lähetysshiippakunnan perusteluja tulee käsitellä toistuvasti, jotta ne tulisivat sisäistetyiksi. Keskustelu oman Lähetysshiippakunnan perustamisesta oli erittäin innostunutta ja vilkasta. Kaikki yhteisöt ja seurakunnat näyttivät vihreää valoa kyseiselle suunnitelmalle. Voimakkaimmin asiaa kannattivat ne seurakunnat, joissa työ oli jo vakiintunut.

Työmme hallinnollinen itsenäistyminen Ruotsista tulee toteuttaa, mutta samalla yhteistyötä ja käytännön kanssakäymistä koko Skandinavian alueella tulee vahvistaa, jotta voimme oppia toisiltamme ja tukea toisiamme. Tämä kävi ilmi kaikkialla. Samalla korostettiin yksimielisesti Lähetysshiippakunnan laaja-alaisuuden tärkeyttä ja avoimuutta myös muiden Raamattuun ja tunnustukseen pitäytyvien seurakuntien ja yhteisöjen mukaan saamiseksi. Myös ruotsinkielisen ja kaksikielisen rannikon haasteet ja mahdollisuudet tulisi kartoittaa. Näin linjattiin.

Lähetysshiippakunnan tulee edellyttää jäseniltään vain Raamattuun ja tunnustukseen sitoutumista. Samalla todettiin, että tätä yhteyden määritelmää tulee kuitenkin avata riittävästi, sillä sitoutuhan kirkkomme Raamattuun ja luterilaiseen tunnustukseen, mutta

vain teoriassa. On pyrittävä määrittelemään myös se, mikä on *adiafora* ja mikä *iure divino* (mikä on ehdonvallan asiaa ja mikä Jumalan säätämää). Työssämme on mukana sekä kirkon jäsenyyden että siitä eroamisen kannattajia. Kirkkomme jäsenyys on jokaisen henkilökohmainen asia, johon Lähetyshiippakunta ei puutu.

Lähetyshiippakunnan hallinnon keveys nähtiin tärkeänä, koska maallikot kantavat hallinnosta vastuun ja heillä on jo nykyisin aikapulaa. On huolehdyttävä siitä, että profiloitumme positiivisesti sekä sisään että ulospäin. Luther-säätiön varsinainen brändi on toimivat jumalanpalvelusyhteisöt / seurakunnat, joissa paimen ja lauma tuntevat toisensa. Tunnustuksellisia olemme osa Kristus-viinipuuta. Se ei merkitse sitä, ettei uskovia ja pelastettuja olisi meidän ulkopuolellamme. Me haluamme kuitenkin olla mukana vain sellaisessa työssä, joka on teologisesti terveellä pohjalla. Näin ajateltiin kaikkialla.

Luther-säätiön ja Lähetyshiippakunnan keskeinen työnäky (paimen + lauma) ja kirkkomme vanhempien järjestöjen yhdistyskeskeinen työnäky ovat kaksi eri asiaa. Eivät myöskään eräitten järjestöjen korostama paikkakuntakeskeisyys ja Lähetyshiippakunnan seurakuntakeskeisyys ole sama asia. Niinpä seurakunnissamme korostettiin, että Lähetyshiippakunta tarvitaan varsin pian jo pelkästään oman hengellis-kirkollisen identiteetin muodostumisen tähden. Samalla se selkiyttäisi asemaamme sekä sisäänpäin että ulospäin, sekä Luther-säätiössä että kansan parissa ja Suomen kirkossa. Näin Lähetyshiippakunnan työtä ei samaistettaisi myöskään kirkon sisällä toimiviin hengellisiin yhdistyksiin. Lähetyshiippakunta on olemuksensa puolesta jotakin enemmän kuin ne.

Suomen evankelisluterilaisen lähetyshiippakunnan perustamista puolsivat myös seuraavat seikat: Varsin nopeasti laajenevan työn tuloksena syntyvät seurakunnat eivät ilmeisesti tulisi liittymään Missionsprovinsenin jäseniksi, joten suomalainen piispa joutuisi paimentamaan seurakuntia, joihin hänellä ei olisi muodollisia oikeuksia, vaikka niiden pastorit olisivatkin Missionprovinsenin pappiskollegion jäseniä. Eivät myöskään Luther-säätiön ulkopuoliset Suomessa syntyneet jumalanpalvelusyhteisöt, vielä vähemmän kirkkomme muiden hengellisten liikkeiden parissa syntyneet jumalanpalvelusyhteisöt, haluaisi liittyä Missionsprovinsenin alaisuuteen. Pysyessämme

Missionsprovinsenin i Sverige och Finland yhteisössä joutuisimme kantamaan omien taakkojemme lisäksi myös meille vierasta taakka.

Ainakin tässä vaiheessa uskonnolliseksi yhdyskunnaksi / omaksi kirkoksi rekisteröityminen merkitsisi käytännössä eristäytymistä varsinaisesta kansasta. Samalla ehtoollisyhteys kansankirkkomme uskovien kanssa voisi vaikeutua. Myös evankelioimistyömme kansankirkon jäsenten parissa kävisi hankalaksi, sillä meitä syytettäisiin proselytismistä ja sumppukalastuksesta. Jos emme rekisteröidy uskonnolliseksi yhdyskunnaksi, Lähetyshiippakunnalla ja Luther-säätiöllä on oikeus tehdä työtä Suomen ev. lut. kirkon jäsenten parissa. Juridisesti ja toiminnallisesti Lähetyshiippakunta tulisi olemaan kirkkoomme nähden täysin itsenäinen. Samalla meillä olisi täydet juridiset oikeudet tehdä työtä kirkkomme jäsenten parissa ja hoitaa heitä hengellisesti kohti iankaikkista elämää.

Erittäin merkittävänä on pidettävä Helsingissä 24.11.2012 koontunutta Suomen Luther-säätiön seurakuntia edustavan valtuuskunnan yhdessä joidenkin muiden hiippakuntaan mukaan tulevien henkilöseurakuntien kanssa hyväksymää suunnitelmaa Suomen evankelisluterilaisen lähetyshiippakunnan perustamiseksi maaliskuussa 2013. Helsingissä pidetyssä kokouksessa hyväksyttiin myös tulevan hiippakunnan vaakuna ja tunnuslause: *Scriptura sacra ius nostrum divinum*, 'Pyhä Raamattu (on) meidän jumalallinen oikeutemme'. Sen mukaan Lähetyshiippakunnan elämän ja myös kirkko-oikeuden perustana on oltava Jumalan sana, eivät inhimilliset mielipiteet. Jumalan sanaan perustuva oikeus on viime kädessä Jumalan itsenä oikeutta. Tätä ei käydä ihmisen vaan Jumalan tuomioistuimen edessä.

Lahdessa Luther-kirkolla vietettiin lauantaina 16.3.2013 kirkkohistoriallista päivää, kun Luther-säätiön yhteyksissä toimineet seurakunnat yhdessä muutaman Luther-säätiön ulkopuolisen messuyhteisön kanssa perustivat Suomen evankelisluterilaisen lähetyshiippakunnan. Samalla suoritettiin piispan vaali ja hiippakuntadekaanin sekä hiippakuntaneuvoston jäsenten ja varajäsenten valinta. Hiippakunnan perustamiskokouksen jälkeen oli vielä pappiskollegion kokous, joka valitsi perustetulle hiippakunnalle konsistorin. Lähetyshiippakunnan perustivat 25 henkilöseurakuntaa. Maantieteellisesti nämä yhteisöt

sijoittuvat Helsingistä Sodankylään ja Vaasasta Kiteelle. Suomenkielisten seurakuntien lisäksi mukana oli kaksi ruotsinkielistä ja yksi englanninkielinen seurakunta. Näitä seurakuntia palvelee 37 paimenen pappiskollegion lisäksi myös muita ystäväpappeja. Valitun piispan johdolla uusia seurakuntia on syntymässä ja uusia pappisvihkimyksiä on edessäpäin. Lähetysshiippakunta elää ja kasvaa.

Risto Soramiehen vihkimys piispan virkaan

Vihin Helsingissä 4.5.2013 Suomen evankelisluterilaisen lähetysshiippakunnan piispan virkaan Lahdessa suoritettussa vaalissa valitun rovasti *Risto Soramiehen* ja luovutin samalla tehtäväni uudelle piispalle. Vihkijuhlan päätteeksi laskin piispan sauvani Pyhän Sydämen kappelin alttarille ja kävelin messun päätösvirren aikana ulos kappelista rinnallani Lähetysshiippakunnan ensimmäinen piispa Risto Soramies. Samalla siirryin – jo toisen kerran elämässäni – eläkkeelle, mutta työ jatkuu sekä Suomessa että ulkomailla: Evankelisen herätysliikkeen kesäjuhlilla v. 2013 Lohtajalla sain todeta olevani myös suuren evankelisen ystäväjoukon rakkauden ja esirukousten kohde. Suuri ilo oli myös marraskuussa opettaa kasteen sakramenttia teologian opiskelijoille Etelä-Sudanin pappisseminaarissa Yambiossa.

Päätän artikkelini kiittämällä sekä työtovereita Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa että ystäviä kansallisuudesta riippumatta hyvästä työyhteystyöstä. Samalla kiitän minua kovasti ilahduttaneesta juhlakirjasta täyt-täessäni 80 vuotta Matin päivänä 24.2.2014 ja itse syntymäpäiväjuhlas-ta Hämeenlinnan Matteuksen seurakunnassa, jonka jäsen olen. Olen luvannut, että 80 ikävuoden jälkeen toimitan Lähetysshiippakunnassa keskimäärin yhden messun kuukaudessa. Jatkan myös minulle rakas-ta tutkimus- ja kirjoitustyötä aina sinne saakka, mihin Jumala voimia antaa. Piispaksi tullessani valitsin tunnuslausekseni Raamatusta sanat ”*Kristus on kuollut kaikkien puolesta*” (2 Kr 5:15), jotka sanat ovat elä-kepiispan vaakunassani latinaksi: *Christus pro omnibus mortuus est*.

Jumalan armosta, syntien anteeksiantamuksesta ja hyvästä johdatuk-sesta Kolmiyhdistä Jumalaa jatkuvasti kiittäen ja teistä, ystävät, iloiten!

Sana seisoo vahvana¹

*Raimo Savolainen,
dos. Suomen Luther-säätiön hallituksen puheenjohtaja*

Suomen Luther-säätiön vuosipäivän muistolause voisi nousta Johan-neksen evankeliumin 10 luvusta, jossa Jeesus sanoo: «Totisesti, toti-sesti: se, joka ei mene lammastarhaan portista vaan kiipeää sinne muu-alta, on varas ja rosvo. Se, joka menee portista, on lampaiden paimen. Hänelle vartija avaa portin, ja lampaat kuuntelevat hänen ääntään. Hän kutsuu lampaitaan nimeltä ja vie ne laitumelle. Laskettuaan ulos kaikki lampaansa hän kulkee niiden edellä, ja lampaat seuraavat häntä, koska ne tuntevat hänen äänensä. Vierasta ne eivät lähde seuraamaan vaan karkaavat hänen luotaan, sillä ne eivät tunne vieraan ääntä.»

Tuoreessa perheessämme nämä sanat elettiin todeksi 15 vuotta sitten Satu-vaimoni kanssa, joka odotti esikoistamme. Tutuissa tur-vallisissa kirkoissa, messu messun perään, yhä hälyttävissä määrin oli alkanut kuulua vieras ääni, jota ei kerta kaikkiaan voinut seurata. Omatunto alkoi ajaa kesken messun ulos. Samaan aikaan lööpeissä juhlivat väärät papit, kun oikeita pappeja savustettiin ulos. Suistumi-nen pois turvallisesta hengellisestä jatkuvuudesta oli suuri järkytys renkaalle sukupolvien ketjussa.

Esivanhempien perinnössä

Vanhimpien kirkonkirjojen mukaan pohjalaiset esivanhempani Mat-ti ja Marketta Hahkala vaelsivat 415 vuotta sitten Karijoen neljän ta-lon pitäjästä 30 km matkan Närpiön kivikirkkoon kuulemaan hyvän paimenen ääntä. Todennäköisesti he veisasivat Jacobus Finnon suo-malaisesta virsikirjasta vuodelta 1583 Lutherin taisteluvirttä: ”Meid-hän linnam on Jumal taivast, meidhän kilpem ja otam”.

¹ Juhlapuhe Suomen Luther-säätiön 15 -vuotisjuhlassa 24.10.2014 Koinonia-keskuk-sessa.

Esi-isieni kulkeminen hyvän paimenen hoidossa on siirtynyt 14 sukupolven ajan äitini perintönä minulle. Hallussani on äitini papan virsikirja, jonka alkulehdille Martta-mummuni on vuonna 1951 kirjoittanut: ”Tämän kirjan pitää säilyttää 100 vuotta jos maa pysyy ja lukia ja veisata Jumalan kunniaksi.”

Mummuni ei olisi voinut aavistaa mitä 50 vuotta myöhemmin saimme kokea. Suuressa murroksessa 15 vuotta sitten väärän opetuksen väistäminen sai takertumaan entistä lujemmin Jumalan sanan. Kuitenkin itsestään selvään turvalliseen kansankirkollisuuteen tottunut sielu koki valtavaa epämukavuutta ja hämmennystä oman tunnon pakolaiseksi eristettynä.

Jumalanpalvelus elämäksi, seurakunta kodiksi

Mitä tässä tilanteessa pieni ihminen voi tehdä. Jälkiviisaana tietysti voisi sanoa, että silloin kutsutaan kylään Juhana ja Päivi Pohjola, jotka myös esikoistaan odottivat. Ihmeellisenä rukousvastauksena meille kodittomille kahvipöydässämme esitetty kutsu tulla rakentamaan Luther-säätiötä ja käynnistämään tunnustuksellisia messuja ympäri maata kirkasti nopeasti sen, että Kristuksen kirkko ei ole siellä missä esivalta sen väkisin pitää vaan siellä missä sanaa puhtaasti opetetaan ja sakramentit oikein jaetaan. Oli ravisteleva kokemus siirtyä katsomosta toimintaan.

Ensimmäisten messujen käynnistyminen Helsingin Ruoholahdessa antoi ihmeellisen rauhan. Rullasimme sisään kaksilla lastenkärkyillä. Olimme päässeet kotiin ja vahvistuminen Jumalan perheväkenä alkoi. Ihana katsella nyt niitä samoja kasvoja kuin silloin alussa ja nähdä paljon uusia. Suuri ilo on ollut, että lapsemme ovat saaneet kasvaa tunnustuksellisen luterilaisuuden jatkuvuuteen esi-isiemme tiellä. Tyttäremme Heidi kastettiin Ruoholahdessa ja poikamme Erkki Mellunkylässä. Viime kesänä tyttäremme Iida konfirmoitiin Annankadulla. Nyt nuoriso vaeltaa viikonloppuisin ympäri Suomea nuortenilloissa, tutustuu muihin yhteisöihin ja messuihin.

Matti Reinikan oivallinen juhlavideo ”Ristisaatto” kiteyttää hy-

vin sen suuren siunauksen, jolla tätä työtä on saatu tehdä vauhdista ja vaarallisista tilanteista huolimatta. Jokaikinen hyökkäys on kääntynyt siunaukseksi. Olemme saaneet todeksi elää sen, että varkaat ja rosvot eivät tule salaisesti tuhoamaan laumaa, jos lauma pitää riittävästi ääntä. Kun vihollinen yrittää murtautua seurakunnan sisimpään tehdäkseen hävitystyötään, tunnustautuminen yhteisöön lisää lauman, seurakunnan, voimaa kestää hyökkäykset. Kun paimen kuulee omiensa huudon, hän rientää avuksi. Pääasia on, ettei joudu eksytyksi eroon laumasta, jota Kristus itse hoivaa.

Hyvän paimenen ääni

On käynyt juuri niin kuten Jeesus sanoo Johanneksen evankeliumin 10 luvussa: ”Totisesti, totisesti: minä olen lampaiden portti. Ne, jotka ovat tulleet ennen minua, ovat kaikki olleet varkaita ja rosvoja, eivätkä lampaat ole kuunnelleet heitä. Minä olen portti. Se, joka tulee sisään minun kauttani, pelastuu. Hän voi vapaasti tulla ja mennä, ja hän löytää laitumen. Varas tulee vain varastamaan, tappamaan ja tuhoamaan. Minä olen tullut antamaan elämän, yltäkylläisen elämän.”

Luterilaisen tunnustuksen varjelemiseksi Luther-säätiön toiminnan ytimessä on paimenvirka. Lähetysshiippakunnassa piispa ja paimenet ovat kilpemme. Työnantajan ylpeydellä ja seurakuntalaisen liikutuksella on todettava, että meitä on ihmeellisellä tavalla siunattu ehdottomasti parhaimmistolla. Paimenemme tinkimättömästi ruokkivat lampaita oikealla opilla ja pitävät harhaopettajat poissa laumastaan vaikka hinta on henkilökohtaisesti ollut kallis.

Hyvän paimenen ääni kuitenkin väsymättä kantaa ja tuottaa hedelmää. yvänRuoholahden muutaman kymmenen hengen messu on 15 vuodessa kasvanut monen kymmenen paimenen ja seurakunnan lähetysshiippakunnaksi. Eri puolilla Suomea yhä kuuluvammin pauhaa virsi 170:

*Nyt valheen vallat on
jo saaneet tuomion.
Ne yksi sana kaataa.
Se sana seisoo vahvana,
ne ei voi sitä kestää.
Kun kanssamme on Jumala,
ken meiltä voiton estää?
Jos veis he henkemme,
osamme, onnemme,
ne heidän olkohon,
vaan meidän iät on
Jumalan valtakunta.*

Iloitsen teistä jokaisesta ja onnittelen meitä kaikkia siitä missä saamme olla mukana. Herralle kiitos!

Tälle perustalle

Armonvälineet - Jumala kätkeytyy ja ilmoittaa itsensä²

Risto Soramies, piispa

Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme. Me saimme katsella hänen kirkkauttaan, kirkkautta, jonka Isä ainoalle Pojalle antaa. (Joh. 1:14)

Armonvälineiksi sanotaan Jumalan meille antamia ja säätämiä välineitä, joihin liittyy Jumalan lupaus syntien anteeksiannosta ja pelastuksesta. Sana (saarna, synninpäästö, Raamattu), kaste ja ehtoollinen sekä rippi.

Miksi armonvälineet? Eikö Jumala voisi antaa armoansa välittömästi? Eikö kristinuskoko olekaan persoonallinen ja henkinen uskonto? Mihin siis tarvitaan välineitä? Jumala on kaikkialla kyllä kaikkialla läsnä, mutta Pelastajana, Vapahtajana Hänet kohdataan siellä, missä Hän on luvannut. Vanhan liiton aikana temppeli oli se paikka, johon Jumala oli liittänyt lupauksensa. Salomo rukoili temppeliä vihittäessä: *Kuule palvelijasi ja kansasi Israelin rukous, jonka he rukoilevat tähän paikkaan päin kääntyneinä; kuule asuinpaikastasi, taivaasta, ja kun kuulet, niin anna anteeksi.* (1 Kun 8:30)

Jumala kätkeytyy suojellakseen meitä

Paratiisissa Jumala seurusteli ihmisten kanssa välittömästi. Mutta lankeemuksen jälkeen Adam pelkäsi ja pakeni Jumalaa. Oliko Jumala muuttunut pahaksi? Ei tietenkään, vaan Adam oli saastuttanut itsensä eikä enää voinut olla tekemisissä pyhän Jumalan kanssa. Synnin olemukseen kuuluu, että Adam ei myöskään voinut olla tekemisissä Jumalan kanssa.

² Suomeksi käännetty alustus 27.9.2014 Vaasassa Missionsstiftets gemenskapsdag -päivillä.

(Rom 3:10-12) *Ei ole ketään vanhurskasta, ei ainoatakaan, ei ole ketään ymmärtäväästä, ei ketään, joka etsii Jumalaa; kaikki ovat poikenneet pois, kaikki tyynni kelvottomiksi käyneet; ei ole ketään, joka tee sitä, mikä hyvä on, ei yhden yhtäkään.*

Jumalaa kyllä etsitään maailmassa. Ei ole kansaa, jolla ei olisi lainkaan uskontoa jumalineen. Mutta todellista Jumalaa, häntä joka on, ei etsi eikä toivo kukaan itselleen. Päinvastoin, kun ihminen tulee tätä Jumalaa lähelle, hän pakenee tai jopa kieltää tai kiroaa Hänet.

Yksikään syntinen ei voi katsella Jumalaa ”suoraan”, Jumalan kasvojen näkeminen tuhoaisi ihmisen. Tämän ihmiskunta on kokeva viimeisellä tuomiolla. *Ja minä näin suuren, valkean valtaistuimen ja sillä istuvaisen, jonka kasvoja maa ja taivas pakenivat, eikä niille sijaa löytynyt.* (Ilm. 20:11)

Mooseksen pyyntö

Suuressa ahdistuksessaan Mooseskin tahtoi nähdä Jumalan kirkkauten. Sen hän saikin nähdä, mutta toisin, kuin oli kuvitellut.

Silloin Mooses sanoi: *’Anna siis minun nähdä sinun kirkkautesi.’ Hän vastasi: ’Minä annan kaiken ihanuuteni käydä sinun ohitsesi ja huudan nimen ’Herra’ sinun edessäsi. Ja minä olen armollinen, kenelle olen armollinen, armahdan, ketä armahdan.’ Ja hän sanoi vielä: ’Sinä et voi nähdä minun kasvojani; sillä ei kukaan, joka näkee minut, jää eloon.’ Sitten Herra sanoi: ’Katso, tässä on paikka minun läheisyydessäni; astu tuohon kalliolle. Ja kun minun kirkkauteni kulkee ohitse, asetan minä sinut kallion rotkoon ja peitän sinut kädelläni, kunnes olen kulkenut ohi. Kun minä sitten siirrän pois käteni, näet sinä minun selkäpuoleni; mutta minun kasvojani ei voi kenkään katsoa.’* (2. Mos. 33:18-23)

Tämä merkillinen ja liikuttava kohta Raamatussa kertoo meille armonvälisestä, vaikka niitä ei tietenkään vielä UT:n merkityksessä ollutkaan. Mooses kohtaa Jumalan, mutta ei saa katsella Hänen kasvojaan. Jumala ilmoittaa itsensä, mutta samalla kätkeytyy. Hän kätkee Moosekselta kasvonsa, mutta ilmoittaa sydämensä. *’Sinä et voi nähdä minun kasvojani; sillä ei kukaan, joka näkee minut, jää eloon.’* Mooses

ei päässyt näkemään Jumalaa ”sellaisenaan”, hän eikä tutkimaan Jumalaa filosofisesti, Hänen viisauttaan, aivan kuin ulkopuolisena.

Pelkkä, ”paljas” Jumala

Kun puhutaan Jumalasta ”sellaisenaan”, puhutaan aina samalla katastrofista. Olemme kulkemassa ”katastrofia kohti”. Ei siksi, että Jumala olisi paha, vaan siksi, että me olemme syntisiä. Kun auto kulkee 120 km/t kohti betoniseinää, voivatko autossa istuvat keskustella rauhasa betoniseinän koostumuksesta. Sellaista keskustelua olisi pidettävä mielisairaana. Me olemme nuo autossa istujat ja Jumala betoniseinä. Juuri vastaavan totuuden Jumala ilmoitti Moosekselle: ”Sinä tahdot nähdä kasvoni, mutta se merkitsisi sinulle kuolemaa. Niin pyhä minä olen ja niin syntinen taas sinä.”

Ne, jotka väittävät nähneensä Jumalan olemuksen ja ne jotka pysyvät puhumaan Jumalasta kuin laborantit tutkittavasta kohteestaan, puhuvat todellisuudessa epäjumalasta ja tekevät itsensä Jumalaa suuremmiksi.

Mooseksesta ei tullut siis ”uskonnollinen nero”, suuri uskonnonfilosofi, uskonnon perustaja eikä syvä ajattelija kohdattuaan Jumalan. Hänestä tuli vapiseva syntinen, profeetta. Mutta hän oli saanut oppia tuntemaan Jumalasta jotakin, joka oli vielä suurempaa, kuin Jumalan kasvojen hohto, joka olisi tuhonnut hänet. Hän oli saanut nähdä Jumalan sydämeen, Hänen pelastustahtoonsa: kun Mooses laskeutui vuorelta, hän jäänyt eloon! Jumala oli säästänyt hänet, syntisen miehen. Mooses pelastui Jumalan teon avulla. Jumala peitti Mooseksen kädellään. Jos voisimme nyt nähdä tämän käden, siinä olisi naulan arpi, se käsi oli Kristuksen käsi.

Jumala katki sen kirkkautensa, jota koko maailma joutuu pakenemaan viimeisellä tuomiolla, mutta paljasti sydämensä. Jumala ei kuvaillut itseään, vaan ilmoitti itsensä teossaan. Hän sanoo kyllä olevansa armollinen, mutta jatkaa: *’Minä olen armollinen, kenelle olen armollinen, armahdan, ketä armahdan.’* Mooseksen ja meidän kysymykseksemme jää: ”Sinä olet kyllä armollinen, mutta oletko minulle

armollinen.” Tähän Mooses sai vastauksen Jumalan teoista, Hänen toiminnastaan.

Meitä ei auta sellainen oppi Jumalasta, joka tutkii Jumalaa ”sellaisenaan”, vaan meitä auttaa vain oppi, joka kertoo Jumalan suurista töistä. Kuten Paavali sanoi Korintilaisille *”Sillä minä olin päättänyt olla teidän tykönänne tuntematta mitään muuta paitsi Jeesuksen Kristuksen, ja hänet ristiinnaulittuna.”* (1. Kor. 2:2)

Evangeliumi on sanoma Jumalan pelastusteoista Kristuksessa. Uskontunnustuksemme pääsisältökin on teonsanoissa, verbeissä:

(Minä uskon Jumalaan, Isään, Kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan Luojaan,)

ja Jeesukseen Kristukseen, Jumalan ainoaan Poikaan, meidän Herraamme, joka *sikisi* Pyhästä Hengestä, *syntyi* neitsyt Mariasta, *kärsi* Pontius Pilatuksen aikana, *ristiinnaulittiin*, *kuoli* ja *haudattiin*, *astui* alas tuonelaan, *nousi* kolmantena päivänä kuolleista, *astui* ylös taivaisiin, *istuu* Jumalan, Isän, Kaikkivaltiaan, oikealla puolella ja on sieltä *tuleva tuomitsemaan* eläviä ja kuolleita,

(ja Pyhään Henkeen, pyhän yhteisen seurakunnan, pyhän yhteyden, syntien anteeksiantamisen, ruumiin ylösnousemisen ja iankaikkisen elämän.)

Philip Melanchton sanoo asian lyhyesti: ”Tuntee Kristus, on tuntee Hänen pelastustekonsa.”

Niin kuin Herra ilmoitti Moosekselle itsensä Vapahtajana toisaalta kätkemällä kasvonsa ja toisaalta ilmoittamalla pelastustahtonsa teollaan, niin Hän on ilmoittanut itsensä myös meille armonvälineissä evankeliumin saarnassa ja sakramenteissa. Evangeliumi kertoo meille, mitä Jumala on tehnyt: Hän on sovittanut maailman itsensä kanssa.

Sillä Jumala oli Kristuksessa ja sovitti maailman itsensä kanssa eikä lukenut heille heidän rikkomuksiaan, ja hän uskoi meille sovituksen sanan. (2. Kor. 5:19)

Sakramenttien avulla Hän julistaa, että tämä Hänen tekonsa, koskee henkilökohtaisesti meitä.

Sakramentitkin tosin näyttävät kätkevän Jumalan:

- Vesi ja yksinkertainen sana! Mikä voisi näyttää vähemmän Jumalan kirkkaudelta, jonka edessä koko maailmankaikkeuden täytyy

langeta maahan!

- Vähäinen leipä ja tilkka viiniä. Voisiko tästä löytää kaikkeuden Luojan ja Herran!

Samalla kun sakramentit kätkevät Jumalan, ne kuitenkin ilmoittavat Jumalasta kaikkein tärkeimmän asian, Hänen pelastustahtonsa meitä, minua kohtaan.

Kasteessa kuullaan ihmisen suusta Jumalan ääni: ”Minä kastan sinut Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen”. *’Joka uskoo ja kastetaan pelastuu.’* (Mk. 16:16) *’Tämän vertauskuvan mukaan vesi nyt teidätkin pelastaa, kasteena.’* (1. Pt. 3:21)

Jotta sakramentit ymmärretään oikein, on tiedettävä, että niissä toimii Jumala itse. Kun olen maailmalla liikkeessani tullut tekemisiin lukemattomien seurakuntien ja erilaisten opetusten kanssa, olen huomannut, että yleisin väärinkäsitys kasteen kohdalla on, että kaste on meidän tekomme Jumalalle, jonkinlainen tunnustautuminen omaan uskoon tulemiseen. Siksi on ymmärrettävää, että lapsikaste hyljätään, sillä eihän vauva vielä pysty tunnustamaan uskoaan.

Raamattu ei kuitenkaan opeta, että kaste olisi meidän tekomme tai meidän tunnustautumisemme uskoon. Kaste on lahja, Jumalan teko, jolla Hän liittää meidät uuteen ihmiskuntaan. Tämän ihmiskunnan ensimmäinen jäsen, sen kantaisä on Jeesus Kristus. Jeesuksen sovitus työn hedelmät lahjoitetaan siinä meille: syntien anteeksianto, Jumalan lapseus, Pyhä Henki, iankaikkinen elämä.

Kun siis ajattelet kastettasi, opit paljon Jumalasta: et pääse vielä näkemään Hänen kasvojaan ja kirkkauttaan, mutta pääset näkemään hänen sydämensä. Millainen on se Jumala, joka on valmis pyyhkimään kaikki syntisi ja pyhittämään koko elämäsi, vaikka Hän tietää kaiken sinusta ja synneistäsi!.

Entä ehtoollinen? Mikä siinä on niin jumalallista? Kuten yllä todettiin, sekin on ulkonaisesti mitä vähäpätöisin ateria. Sen tekevät pelastusateriaksi Jumalan sanat: *”Tämä on minun ruumiini, sinun edestäsi annettu; tämä on uusi liitto minun veressäni, sinun edestäsi vuodatettu syntien anteeksiantamiseksi.”* Miten suuri onkaan sen Jumalan kirkkaus, joka on antanut ja edelleen antaa ruumiinsa ja verensä syntisen hyväksi! Tämä kaiken muuttava kirkkaus loistaa

uskovalle, kun hän saa vähäpätöisen öylätin ja tilkkasen viiniä suuhunsa Jumalan lupauksen kera.

Sakramenttien korvikkeita

Raamatun opetus sakramenttien todellisuudesta ja pelastuksen konkreettisuudesta on yksinkertainen ja selvä. Lukemattomat sukupolvet ovat eläneet uskoen kasteeseen ja ehtoolliseen liitettyihin lupauksiin. Mutta aina on tietysti ollut väärääkin opetusta sakramenteista. Maailma ei tietenkään usko evankeliumiin eikä sakramenteihin, mutta kristikuntaakin vaivaavat monet ajatussuunnat, jotka johtavat sakramenttien tyhjenemiseen niiden suurenmoisista lupauksista ja sisällöstä:

Erityisesti 1800-luvulta lähtien on korostettu uskossa ns. subjektiivista puolta: se mitä minussa tapahtuu, on nähty olennaisena. Usko nähdään ennen muuta sisäisenä kokemuksena. Mikään minun persoonastani riippumaton ei voi olla aitoa, jne. Jos minä en pääse päättämään kasteestani, se ei ole mitään tai tulee joksikin vasta myöhemmin, sitten kun minä tulen ymmärtävään ikään.

Jos minä en koe jotain erityistä ehtoollisessa, se ei ole mitään tai se on vain sitä, minkä minun järkeni voi käsittää. Jos Jeesus sanookin, että leipä on Hänen ruumiinsa ja viini hänen verensä, mutta kun minä en sitä ymmärrä, päättelen että tässä on kysymyksessä vain kaunis uskonnollinen juhlahetki, jonka merkitys kasvaa sitä mukaa, kuinka intensiivisesti osaan siinä hetkessä ajatella ja muistella Jeesusta.

Kun sakramentit on tyhjennetty niiden sisällöstä, keksitään niiden sijaan muita asioita, joihin uskoa yritetään kiinnittää: Kasteen sijaan tulevat esimerkiksi lasten siunaaminen, uskonratkaisu, jokin tunnekokemus. Kyllä lapsia voi siunata ja uskonelämässä tulee joskus ratkaisun hetkiä ja usko vaikuttaa usein meidän tunteisiimme asti, mutta näillä asioilla ei ole erityisiä lupauksia

Kun ei uskota ehtoollisen lupaukseen Kristuksen reaalisesta läsnäolosta, aletaan sitä etsiä jostakin muualta. Karismaattisissa piireissä yritetään saada – ja saadaankin – aikaan erityisiä kokemuksia, jotka

sitten tulkitaan Jumalan läsnäoloksi. Muuan tuttavani johti vuosikausia hengellisiä kokouksia, joissa hän sai ylistyksellä aikaan voimakkaan tunnekokemuksen, jonka hän tulkitsi Jumalan erityiseksi ”tulemiseksi”. Hän kertoi minullekin, kuinka Jumalan kirkkaus tuli kokoussaliin. Kysyinkin, miten hän sitten vielä oli elävien kirjoissa!

Monet kaipaavat ns. armolahjoja, ei siksi, että voisivat palvella niillä seurakuntaa tai muita ihmisiä, vaan siksi, että saisivat varmistuksen Jumalan suosiosta: ”Jos voin kokea ihmeen, tiedän silloin, että Jumala on hyväksynyt minut.” Kun ei kaste eikä ehtoollinen ole muuta kuin symboleja ja korkeintaan meidän velvollisuuksiamme, on varmuus Jumalan suosiosta saatava ihmeitten, kokemusten ja merkkien avulla.

Uskon varmistus ja armonvälineet

Elävällä uskolla on alituinen seuralainen: epäily. Elävä usko epäilee myös itseänsä: olenko oikeassa uskossa? Mihin pelastukseni perustuu? Entä jos olenkin vain pettänyt itseäni! Englantilainen teologi Phillip Cary kuvaa yleisprotestanttista uskonvarmuuden päättelyketjua (syllogismi) näin:

Lähtökohta: Jokainen joka uskoo Kristukseen, pelastuu.

Lisätieto: Minä uskon Kristukseen.

Päätelmä: Olen siis pelastettu.

Aluksi tämä näyttää selvältä ja ongelmattomalta. Mutta muuan asia nousee tässä ratkaisevaksi: oma usko, minun uskoni. Joudun siis uskomaan omaan uskooni. Mutta juuri sitä olin epäillytkin. Tähän otetaan avuksi monenlaiset kokemukset, yliluonnolliset tapaukset, ns. armolahjat tai erityisen voimakkaat tunteet. Tunnettu herätysjulistaja antoi neuvon: jos et ole varma oman uskonratkaisusi aitoudesta, tee ratkaisu nyt ja kirjoita se vaikka raamattuusi. Mutta entä jos tämä uusikaan ratkaisu ei ole luotettava. On siirrytty vain ojasta allikkoon.

Jumalan sana antaa meille toisenlaisen ratkaisun. Phillip Cary esittää sen ns. luterilaisena päätelmäketjuna:

Lähtökohta: Kristus sanoi minulle *'Minä kastan sinut Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.'* (Papin ääni on Kristuksen ääni – *'Joka kuulee teitä, kuulee minua.'*)

Lisätieto: Kristus ei koskaan valehtele, vaan puhuu aina vain totta.

Päätelmä: Olen siis kastettu (minulla on uusi elämä Kristuksessa).

Tai näin:

Lähtökohta: Kristus sanoi *'...tämä on minun vereni, liiton veri, joka monen edestä vuodatetaan syntien anteeksiantamiseksi...'* ”Kristuksen veri, sinun edestäsi vuodatettu.”

Lisätieto: Kristus ei koskaan valehtele, vaan puhuu aina vain totta.

Päätelmä: Olen siis saanut syntini anteeksi.

Usko perustuukin Jumalan asettamiin armonvälineisiin, eikä joudu etsimään varmuutta itsestään. Minä saatan pettää itseäni, mutta Jumala puhuu aina totta. Hänen lupauksiinsa voi luottaa.

Jumala sitoo itsensä lupauksiinsa. Se, mitä tapahtuu maan päällä, pätee taivaassa. Tässä on meidän uskonvarmuutemme. Siksi on elintärkeätä, että armonvälineet suojataan ihmisopeilta ja niitä käytetään paljon ja oikein.

Näin Jumala on armonvälineitä käyttäen kätkenyt itsensä, niin ettemme näe Häntä vielä ”suoraan”, ”paljaana”, sillä silloin me tuhoutuisimme. Mutta juuri niissä Hän samalla on ilmoittanut itsensä Rakautena, Pelastajana, syntien anteeksiantajana ja äärimmäisen ihanana kirkkautena. Kadotetun paratiisin portti on avattu armonvälineissä.

Jumalan perheväen ateria

Harri Huovinen, pastori

Yhteinen kokoontuminen ruokapöydän äärelle on elämän perustekijöitä niin perheessä kuin ystävienkin parissa. Jaettu ateria on enemmän kuin vain vatsan täyttämistä. Se rakentaa ja syventää perustavalla tavalla ihmissuhteita. Siksi kaikissa kulttuureissa ateriyhteys on aina ollut vahva läheisyyden ja hyväksynnän ilmaus. Kestiytyvyys ei ole koskaan itsestäänselvyys, vaan lahja.

Sen tähden yhteisellä aterialla on omat sääntönsä. Jos olet esimerkiksi menossa kylään naapurisi tai ystäväsi luo, pidät luonnollisena, että vierailusta sovitaan etukäteen. Ei ole soveliasta rynnätä toisen kotiin ja ruokapöytään ilman kutsua. Sen tähden ennen asettumista yhteiseen ruokapöytään on hyvä vaikkapa soittaa ja kysyä, sopiiko se isäntäväelle.

Samankaltainen ajatus soveltuu myös Jumalan perheväen ateriyhteyteen. Seurakunta on Jumalan perhe (Ef. 2:19), ja ehtoollispöytä on perheen Isännän pyhä ruokapöytä. Ehtoollispöydässä Jumalan perheen jäsenet, kristityt, saavat yhdessä nauttia sen pyhän ruoan ja juoman, jonka Kristus itse heidän ikuiseksi elämäkseen tarjoaa. Niin kuin ennen tavallisen perheen ateriyhteyteen liittymistä on luonnollista keskustella asiasta ja saada kutsu kylään, samoin ja erityisesti myös Jumalan seurakuntaperheen pyhälle aterialle osallistuminen edellyttää yhteistä sopimista.

Ehtoollinen on Herran ateria

Ehtoollinen ei siis ole ainoastaan yksilön asia. Osallistuminen Herran aterialle ei myöskään perustu vain yksittäisen kristityn omaan päätökseen. Se ei ole uskonnollinen jokamiehen oikeus.

Näin on sen tähden, ettei ehtoollista emme tarjoa me, vaan Herran Jeesus. Hän itse on kutsuja, kokki, tarjoilija ja vieläpä ruoka. Herran pyhällä ehtoollisella Jeesus Kristus antaa todellisen ruumiinsa ja

verensä omiensa syötäväksi ja juotavaksi. Ehtoollinen on yhteyttä Kristukseen itseensä ja Hänessä pelastuksen lahjoihin, syntien anteeksiantamukseen ja ikuisen elämään. Siksi ehtoolliselle osallistuminen on aivan olennainen osa yksittäisen kristityn hengellistä elämää.

Ehtoollinen luo ja ilmentää yhteyttä

Ehtoollinen on osallisuutta Kristuksen ruumiiseen ja vereen. Siksi Herran aterialle osallistuva on yhteydessä myös hänen seurakuntaruumiiseensa. Toisin sanoen ehtoollisyhteys on yhteyttä Kristuksessa myös hänen ruumiinsa muihin jäseniin, toisiin kristittyihin (1.Kor.10:16-17).

Tämä yhteys ei perustu ihmisten vapaaehtoiseen valintaan eikä inhimilliseen yhteyden kokemiseen. Päinvastoin: se on yksin Jumalan työtä, jonka Pyhä Henki tekee sanan ja sakramenttien kautta. Sen vuoksi ehtoollisyhteyden edellytyksenä on, että koko seurakuntaruumis pitäytyy Kristus-päänsä yhtenäisessä sanassa sekä siinä yhdessä ja apostolisessa opissa ja uskossa, joka on ilmoitettu Pyhässä Raamatussa ja oikein ilmaistu luterilaisissa tunnustuskirjoissa.

Tällainen raamatullis-apostolisessa evankeliumin opissa pitäytyminen tarkoittaa, että ne, jotka tulevat samaan Herran pöytään, yksinkertaisesti tunnustavat uskovansa Raamatun sanan sellaisena, kuin se on. He siis tunnustavat uskovansa Jumalan sanan todistuksen yhtäältä omasta syntisyydestään ja armon tarpeestaan sekä toisaalta siitä, että ehtoollisessa Kristus todella antaa ruumiinsa ja verensä heille syntiensä anteeksiantamukseksi.

Tästä Raamatussa ilmoitetusta uskon sisällöstä on Jumalan perheessä oltava yksimielisyys, ennen kuin voidaan asettua yhdessä ehtoollispöytään. Näin on siksi, että ilman Jumalan sanaa ja sen puhdasoppia ei myöskään ole olemassa oikeaa ja sanan mukaista Herran ehtoollista. Jos joku aikoo tulla alttarin lahjaa nauttimaan, hänen tulisi myös hyväksyä se, mitä saarnatuolista opetetaan.

Yksimielisyys ei kuitenkaan tarkoita luterilaisen opin täydellistä

ymmärtämistä. Kyse on pikemminkin halusta uskoa ja oppia luterilaisen tunnustuksen mukaisesti. Vanha kristillinen ajatus on, että tätä opiskelua ei pitäisi harjoittaa samanaikaisesti useiden eri tavoin opettavien tunnustuskuntien parissa. Yksilökeskeisessä kodittomien kiertolaisten yhteiskunnassamme helposti unohtuu raamatullinen periaate: yksi usko, yksi saarnatuoli, yksi alttari - siis yksi koti. Ehtoollisyhteyden särkyminen eri kristillisten tunnustuskuntien kesken on kuitenkin surullinen tosiasia. Siksi Raamatun ja kirkon perinnön mukainen tapa on, että ensin erimielisyydet sovitaan ja sitten syödään yhdessä.

Evankeliumi kaikille - ehtoollinen seurakunnalle

Seurakuntansa jumalanpalveluksessa Herra saarnauttaa pyhän sanansa kaikille sinne tuleville, niin uskoville kuin vielä uskosta osattomillekin. Jumalan sana kuuluu kaikille kansoille! (Matt. 28:19)

Evankeliumi siis kuuluu kaikille, muttei ehtoollinen. Se ei ole evankelioimisväline vaan uskovien ateria. Ehtoollisen sakramentti kuuluu vain niille, jotka pyhän sanan valossa ovat tunnustaneet syntisyytensä sekä sitten tulleet pyhän kasteen kautta myös osallisiksi syntiensä anteeksiantamuksesta ja iankaikkisesta elämästä, joka on Kristuksessa. Siksi ehtoollista ei saa jakaa niille, joita ei vielä ole kasteessa otettu Kristus-ruumiin, Jumalan perheen jäseniksi (1.Kor.12:13). Myös niitä kastettuja kristittyjä, jotka eivät tunnusta Jumalan sanan yhtenäistä opetusta, on ennen yhteistä ehtoollista Raamatun ja katekismuksen äärellä opetettava ymmärtämään ja omaksumaan oikean uskon sisältö.

Sen vuoksi Kristus onkin ehtoollisen asettaessaan antanut samalla seurakunnalleen perheenisän viran lahjojen jakamista varten (1.Kor.4:1). Tämän paimenviran tehtävänä on toimia Kristuksen suuna saarnassa ja synninpäästön sanoissa ja sitten jakaa hänen asettamansa sakramentit sanan mukaisesti. Pastorin viran tehtäviin kuuluu myös ajoittain tutkia ja kuulustella ehtoolliselle osallistuvia, tietävätkö he, mitä Kristus heille siinä tarjoaa, ja toisaalta, haluavatko he

ottaa nämä tarjolla olevat pelastuksen lahjat vastaan. Isossa katekismuksessa Luther lausuu tämän osuvasti:

Selityksemme nojautuu niihin sanoihin, joilla Kristus on tämän sakramentin asettanut. Nämä sanat on osattava jokaisen, joka tahtoo elää kristittyinä ja käydä ehtoollisella. Me emme näet halua päästää ehtoolliselle niitä emmekä ojentaa sakramenttia niille, jotka eivät ymmärrä, mitä he siitä etsivät ja mitä varten he tulevat. Tarkoitin siis näitä sanoja:

«Herramme Jeesus Kristus, sinä yönä, jona hänet kavallettiin, otti leivän, kiitti, mursi ja antoi opetuslapsillensa ja sanoi: Ottakaa ja syökää, tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan. Tehkää se minun muistokseni. Samoin hän otti myös maljan aterian jälkeen, kiitti ja antoi opetuslapsillensa ja sanoi: Ottakaa ja juokaa tästä kaikki; tämä malja on uusi liitto minun veressäni, joka teidän edestänne vuodatetaan syntien anteeksiantamukseksi. Niin usein kuin te siitä juotte, tehkää se minun muistokseni.» (Iso katekismus)

Ehtoollinen on lahja vastaanottamista varten

Ehtoollisvieraiden tutkimisen tarkoituksena ei ole kiusata ketään eikä asettaa Jumalan sanan lisäksi ylimääräisiä ”rimoja”, jotka kristityn olisi ensin ylitettävä päästäkseen osalliseksi Herran lahjoista. Päinvastoin: asettamansa paimenviran kautta Kristus tahtoo näin varjella yksittäistä kristittyä syömästä ja juomasta Hänen todellista ruumistaan ja vertaan tuomiokseen (1. Kor. 11:29) sekä myös koko seurakuntaansa tulemasta osalliseksi sanan vastaisesta opetuksesta.

Herra ”tahtoo, että kaikki ihmiset pelastuisivat ja tulisivat tuntemaan totuuden.” (1. Tim. 2:4) Hän tahtoo, että Hänen seurakuntansa saa ottaa Hänet vastaan Hänen koko rikkaudessaan, iloisesti ja hyvällä omallatunnolla. Ehtoollisessa Kristus tahtoo antaa kaikki sinunkin syntisi anteeksi sekä antaa sinulle armonsa ja Pyhän Hengen kaikkine lahjoineen! Hän tahtoo antaa sinulle ”turvaavan suojan ja voiman kuolemaa, Perkelettä ja kaikkea onnettomuutta vastaan” (Iso katekismus). Herra tahtoo sanansa ja sakramenttinsa kautta rakentaa kirkkoon, pyhää seurakuntaruumiistaan ja perhekuntaansa ja antaa sen levitä kaikkeen maailmaan yhä uusien ihmisten pelastukseksi!

Käytännöllisenä rohkaisuna voisikin ehdottaa seuraavaa: jos joskus osallistut luterilaiseen messuun muualla kuin kotiseurakunnassasi, on hyvä tapa ennen messua esitellä itsesi paikalliselle pastorille ja keskustella hänen kanssaan vaikka lyhyestikin kyseisen seurakunnan opetuksesta ja ehtoolliskäytännöstä. Näin voit paitsi auttaa molemminpuolisessa tutustumisessa ja kanssakäymisessä, myös helpottaa pastorin työtä Herran lahjojen jakamisessa Hänen sanansa mukaan.

Tämä sama neuvo sopii myös siihen, kun tuot ystäviäsi oman seurakuntasi messuun. Voit itse kertoa heille etukäteen seurakunnan käytännöistä, näyttää messuvihon takakannen tekstin ja esitellä vieraan pastorille. Vaikka ystävä ei uskossa liittyyisikään tämän perheväen tunnustukseen ja ateriyhteyteen, jokainen on kuitenkin aina tervehtynyt vieras!

Kristuksen seurakuntana saamme joka päivä yhdessä oppia ja tutkiskella Herramme pyhää ja muuttumatonta sanaa, elää siitä iloiten sekä myös julistaa sitä kaikessa maailmassa. Edelleen saamme Kristuksen seurakuntana rukouksella ja vaivannäöllä edistää yhteyttä kaikkien niiden kanssa, jotka haluavat ehyesti rakentaa Raamatun ja luterilaisen tunnustuksen perustalle.

Näin Herra itse saa tehdä työnsä kirkkonsa rakentumiseksi. Sen päämäärä on iankaikkisuudessa. Ehtoollisella jaettu ateriyhteys jatkuu myös kuoleman jälkeen. Onhan taivasta kuvattu Karitsan hääateriaksi. Siellä Jumalan perheväen ateria saa täyttymyksensä. Mutta jo nyt meille kuuluu kutsu pöytään: Tulkaa, sillä kaikki on jo valmiina!

Tavoittamisen mahdottomuudesta ja mahdollisuuksista

Jari Kekäle, TT, pastori

Matkallaan Jeesus tuli Sykar-nimiseen Samarian kaupunkiin. Sen lähellä oli maa-alue, jonka Jaakob oli antanut pojalleen Joosefille, ja siellä oli Jaakobin kaivo. Matkasta uupuneena Jeesus istahti kaivolle. Oli keskipäivä, noin kuudes tunti (Joh 4: 4-).

Tavoittaminen alkaa sieltä, missä sitä ei suunnitella. Sen kohde on usein se, jota ei ajatella ja joka ei halua itse asiassa ja varsinaisesti tulla tavoitetuksi. Miksi ei? Siksi, että on pelko, syyllisyys ja häpeä ja kaikinainen joukkoon kuulumattomuus. Miksi se kuitenkin on mahdollista? Siksi, että ihmisillä on jano. He tarvitsevat elävää vettä. Voi toki olla, että he juovat janoonsa kaikkea muuta, eivätkä tiedä asiasta tarkasti, mutta Jumala tietää.

Mitä se voisi olla? Pidä silmät ja korvat auki ihmisille. Älä päätä itse ja etukäteen kuka haluaa tulla tavoitetuksi tai kenet haluat tavoittaa, vaan pyydä viisautta ylhäältä ja pidä silmäsi auki. Jeesus on kanssasi.

Tavoittamisen alku – avunpyyntö

Eräs samarialainen nainen tuli noutamaan vettä, ja Jeesus sanoi hänelle: ”Anna minun juoda astiastasi.” Opetuslapset olivat menneet kaupunkiin ostamaan ruokaa.

Tavoittaminen alkaa osallistumisella ja avunpyynnöllä. Ei jakamisella ja tietämisellä toisen puolesta. Tämä pieni asia on itse asiassa iso ja siinä näkyy koko Jumalan tavoittamissuunnitelman ydin. Hän tuli ihmiseksi. Hän tuli alas. Hän asettui aikaan ja pysähtyi meidän vuoksemme ja meidän luoksemme.

Mitä se voisi olla? Kaikki nämä edellä kuvatut ovat meille ihmisille vaikeita asioita ja liian yksinkertaisia, mutta ei kuitenkaan Jumalalle. Kristuksen pitää saada yhä uudestaan muotoa meissä.

Tavoittamisen kirjoitetut ja kirjoittamattomat esteet

Samarialaisnainen sanoi: ”Sinähän olet juutalainen, kuinka sinä pyydät juotavaa samarialaiselta naiselta?” Juutalaiset eivät näet ole missään tekemisissä samarialaisten kanssa.

On lukematon määrä kirjoittamattomia sääntöjä, jotka estävät kohtaamista ja ihmisten tavoittamista. Jos sellaisia puuttuu, niitä voi kukin meistä vielä tehdä lisää. Mitä se voisi olla? Kenen kanssa sinä et saa seurustella ja miksi? Jumalanko tähden vai ihan oman itsesikö? Kristuksen armo ja anteeksiantamus tarvitaan uudistamaan meitä pois näistä lukemattomista peloista ja muista raja-aidoista. Kristuksen täytyy aina ja yhä uudestaan tavoittaa meidät, että voisimme tavoittaa muita hänessä.

Mikä on se lahja, jonka Jumala on antanut?

Jeesus sanoi naiselle: ”Jos tietäisit, minkä lahjan Jumala on antanut, ja ymmärtäisit, kuka sinulta pyytää juotavaa, pyytäisit itse häneltä, ja hän antaisi sinulle elävää vettä.”

Jos sinä tietäisit, minkä lahjan Jumala on antanut! Tarvitaan tavoittajille yhä uudistuvaa ymmärrystä Jumalan lahjasta, jonka he itse ovat saaneet. Liian usein me olemme kuin tuhlaaja pojan vanhempi veli, kuvittelemme, että Isä ei ole antanut meille vohlaakaan pitääksemme iloa ystäviemme kanssa. Meille on annettu vain työtä – ja nyt vielä tämä tavoittaminenkin! Ei jaksaisi! Tämä valitettavasti näkyy myös tavoittamisessa. Tavoitamme ihmisiä yhtä innokkaasti kuin vanhempi veli nuorempaa Jeesuksen kertomuksessa. Isän täytyy yhä uudestaan nöyrytyä tavoittamaan meitä.

Mitä se voisi olla? Jokaisen tavoittajan täytyy aina ja yhä uudestaan tulla Jumalan rakkauden tavoittamaksi. Jokaisen tavoittajan täytyy yhä uudestaan avata ja ymmärtää Jumalan lahjaa sen eri muodoissa luomisessa, lunastuksessa ja Pyhän Hengen uutta luovassa työssä.

Tavoittaja testattavana – miten eksytään asiasta?

Nainen sanoi: ”Herra, eihän sinulla edes ole astiaa, ja kaivo on syvä. Mistä sinä lähdevettä ottaisit? Et kai sinä ole suurempi kuin isämme Jaakob, jolta olemme saaneet tämän kaivon? Hän joi itse tämän kaivon vettä, ja sitä joivat hänen poikansa ja hänen karjansakin.” Jeesus vastasi hänelle: ”Joka juo tätä vettä, sen tulee uudelleen jano, mutta joka juo minun antamaani vettä, ei enää koskaan ole janoissaan. Siitä vedestä, jota minä annan, tulee hänessä lähde, joka kumpuaa ikuisen elämän vettä.”

Tavoittaja joutuu henkilökohtaiseen testiin. Hänen henkilökohtaisia ominaisuuksiaan aletaan tarkkailla ja häntä aletaan verrata muihin häntä ennen olleisiin. Mitä siinä sitten teet? Lähdetkö mukaan tähän loputtomaan leikkiin vai keskitytkö Jumalan lahjaan ja sen antajaan?

Mitä se voisi olla? Jos lähdemme sovittamaan evankeliumia ihmisten odotuksiin tai kulttuurin vaatimuksiin emme pääse puusta pitkään. Kulttuuri ei voi sovittautua evankeliumiin, mutta evankeliumi ja sen uutta luova työ voi sovittautua kulttuuriin ja uudistaa sen. Kumpaa me lähdemme yrittämään?

Miten tavoittaisin pelkät hedelmät ilman puuta?

Nainen sanoi: ”Herra, anna minulle sitä vettä. Silloin minun ei enää tule jano eikä minun tarvitse käydä täällä veden haussa.”

Ihmiset kaipaavat elävää vettä. Tämä on totta aina ja kaikkialla mutta myös aivan erityisesti tässä postmoderniksi kutsutussa ajassa. Hengellistä etsintää on paljon, mutta sille ei ole sanoja tai nimiä. Etsintä on myös vääristynyt ja synnin eksyttämään meidän kaikkien langenneiden ihmisten kohdalla. Me tiedämme kaipaavamme jotain, mutta emme tarkalleen mitään. Usein me kaipaamme lähinnä pikavoitoja, välitöntä helpotusta, joka vapauttaisi meidät ihmeenomaisesti tavallisen elämän ja oman syyllisyytemme ja häpeämme kahleista, kuten naisen veden hakemisesta.

Mitä se voisi olla? Meidän pitää oppia olemaan takertumatta liian aikaisin siihen, että ihmisten etsiminen kuten omakin hapuilumme

yhä uudelleen on vääntynyttä ja vinksallaan. Jeesus jaksoi puhua naisen kanssa ja luoda suhdetta häneen, että voisi auttaa naista. Jeesus suostui naisen autettavaksi, voidakseen auttaa naista. Nämä eivät sulje toisiaan pois, vaikka meillä hyvin osaavilla kristityille onkin vaikea nöyrytyä näin alas. Mutta vain alhaalta voi auttaa.

Alhaalla tavoittava totuus

Jeesus sanoi hänelle: ”Mene hakemaan miehesikin tänne.” ”Ei minulla ole miestä”, nainen vastasi. Jeesus sanoi: ”Totta puhuit: ei sinulla ole miestä. Viisi miestä sinulla on ollut, ja se, jonka kanssa nyt elät, ei ole sinun miehesi. Siinä puhuit totta.”

Alhaalla oleva ja suhteeseen antautunut totuus on erilainen vastaanottajalleen kuin kiireinen tai ylhäältä annettu totuus. Edellisen voi kuulla ja ehkä ottaa vastaan. Jälkimmäinen tuottaa vain lisää lukittumista – tai sitten vääntynyttä omavanhurskautta kaikissa osapuolissa.

Mitä se voisi olla? Totuus ei ole hävinnyt maailmasta, vaikka sen kuolemaa mainostetaan paljon. Totuus on olemassa ja jokainen tietää sen syvällä sisimmässään. Kristittyjen totuus on kuitenkin lihaan tulleen Kristuksen muotoinen ja tuntuinen. Se ei ole tämän maailman valtionpäämiehen tai yksinvaltiaan totuus. Kristillinen totuus on ristillä ruhjottua jauhelihaa. Sen pystyy kyllä heikompiakin nielemään, jos joku siksi ja siihen ensin suostuu. Totuus on ristille ruhjottua julkista totuutta. Ei se pelota tai pelottele.

Lisää väistökeskustelua?

Nainen sanoi: ”Herra, minä huomaan, että sinä olet profeetta. Meidän isämme ovat kumartaneet ja rukoilleet Jumalaa tällä vuorella, kun taas te väitätte, että oikea paikka rukoilla on Jerusalemissa.” Jeesus vastasi: ”Usko minua, nainen: tulee aika, jolloin ette rukoile Isää tällä vuorella ettekä Jerusalemissa. Te kumarratte sellaista, mitä ette tunne, mutta me kumarramme häntä, jonka tunnemme, sillä pelastaja nousee juutalais-

ten keskuudesta. Tulee aika -- ja se on jo nyt -- jolloin kaikki oikeat rukoukijat rukoilevat Isää hengessä ja totuudessa. Sellaisia rukoilijoita Isä tahtoo. Jumala on henki, ja siksi niiden, jotka häntä rukoilevat, tulee rukoilla hengessä ja totuudessa.”

Kun ihmisiä pyritään tavoittamaan Jumalan sanalla, he väistävät uskontoihin ja oppijärjestelmiin. Lukematon määrä hyviä väistökeskusteluja milloin naispappeudesta tai uskontojen väkivallasta tai ties mistä onkin käyty ja niihin on lähdetty. Ei pitäisi. Totuus ja evankeliumi ovat persoonaa. Ihmisiä pitää auttaa tuon persoonan kanssa puheisiin, rukoilemaan häntä Hengessä ja totuudessa.

Mitä se voisi olla? Seireenien laulut ja väistöliikkeet on hyvä jättää syrjään ja yrittää itse itselleen muistuttaa kenen edessä ja kenen vastuulla asiat ovat. Ihmisiä pitää auttaa ja usuttaa lämpimästi Jumalan puheille. Pitää muistuttaa, että heillä on avoin ja rajoittamaton mahdollisuus haastaa Jumala suoraan. Hyvä on, jos he oppivat tätä tekemään elämässään. Kristuksen luomina ja lunastaminen heillä on arvonsa ja oikeutensa puhua Isälleen mököttäessäänkin.

Jeesus tavoittaa lopulta ihmisen

Nainen sanoi: ”Minä tiedän kyllä, että Messias tulee.” -- Messias tarkoittaa Kristusta. -- ”Kun hän tulee, hän ilmoittaa meille kaiken.” Jeesus sanoi: ”Minä se olen, minä, joka tässä puhun kanssasi.”

Lopulta on sitten tuleva sekin aika, että Logosta tuntemattomalle maailmalle ja sen ihmisille paljastetaan Jumalan salaisuus: Kuka on messias? Mutta aika paljon on tehty matkaa ja vietetty aikaa ennen sitä.

Mitä se voisi olla? Jeesus paljastaa itsensä ajallaan ja tavallaan janoisille ihmisille. Ihmisiä pitää vain auttaa heidän yhteyteensä, jotka juovat jo tuosta lähteestä ja samalla myös itse lähteen äärelle sanassa ja sakramenteissa. Siellä Kristus sanoo: Minä se olen. Juo nyt janoosi.

Tavoittamaton tavoittaa toisia

Juuri silloin tulivat opetuslapset paikalle. Heitä hämmästytti, että Jeesus puhui naisen kanssa, mutta kukaan ei kuitenkaan kysynyt, mitä hän tahtoi ja miksi hän puhui naiselle. Nainen jätti vesiruukkunsa siihen, meni kaupunkiin ja sanoi ihmisille: ”Tulkaa katsomaan, tuolla on mies, joka kertoi minulle kaiken mitä olen tehnyt! Olisiko hän Messias?”

Jotain suurta on tapahtunut. Ihmisiä väistelevä, omaan pelkoonsa ja häpeäänsä sidottu ja kahlehdittu nainen menee niiden ihmisten luo, joita on väistänyt ja puhuu heille. Mutta ei ainoastaan puhu, vaan myös viittaa omaan syntiinsä ja häpeäänsä puhuessaan heille.

Mitä se voisi olla? Todistaja on Jeesukseen kääriytyneenä niin turvassa, että uskaltaa puhua itsestään ja omasta vaikeudestaan muille. Näin tehdessään hän avaa oven samaan mahdollisuuteen ja avoimuuteen myös muille kahlehdituille. Kristus on liikkeellä. Tavoittaminen on mahdollista, koska hän on sen tekevä.

Om predikoämbetet

Otto Granlund, pastor

Inledning

Syftet med denna artikel är att behandla predikoämbetet, i första hand utgående från Augsburgska bekännelsens femte artikel. Ämnet kan konstateras vara högaktuellt, även om diskussionen om kvinnliga präster kanske börjar tystna i pressen, när majoriteten av de så kallade konservativa retirerar till att fokusera på frågan om till exempel homosexualitet. Ämbetsfrågan har under gångna aktualiserats på olika sätt och frågan kan anges som en delorsak bland annat till det att Evangelisk-lutherska missionsstiftet i Finland växt fram.

Ämbetet är kört i botten i det som kallas kyrka i Finland idag. Vi känner till de främsta synliga orsakerna till den här nedgången. Öppnandet av prästämbetet för kvinnor är dock inte grunden för problematiken, utan snarare en följd av den. Problematiken är djupare och långt mera utbredd än bejakandet av beslutet att öppna ämbetet för kvinnor. Problemet är att kunskapen om vad ämbetet är, varför det finns till och vad det är bra för är sällsynt. Kvinnoprästmotståndet är förhållandevis utbredd och det påminns vi om också då och då i medierna. Men de som bejaktar ett rätt prästämbete är mycket få, säkert inte för att många inte skulle vilja bejaka det – det kan vi egentligen inte veta – men kanske framför allt därför att okunskapen är så utbredd.

Vår syn på ämbetet får inte basera sig på det att vi är mot någonting ont, utan för att vi är för någonting gott. Därför skall vi nu en stund framöver se på vad det är som vi bejaktar, vad det är för en gåva som Gud har gett åt oss i ämbetet, och som på grund av just den här godheten måste försvaras mot missbruk.

Vi skall fokusera på just den femte artikeln i Augsburgska bekännelsen, den ger oss ganska tydliga svar om vi frågar oss vad ämbetet finns till för och varför det är så viktigt. Jag skall nu läsa upp artikeln, men jag tycker den är så nära sammanknuten med artikeln före, så jag läser upp också den på samma gång:

IV. Om rättfärdiggörelsen.

Vidare lära de, att människorna icke kunna rättfärdiggöras inför Gud genom egna krafter, egen förtjänst eller egna gärningar, utan att de rättfärdiggöras utan förskyllan för Kristi skull genom tron, när de tro, att de upptagas i nåden och att synderna förlätas för Kristi skull, vilken genom sin död åstadkommit tillfyllestgörelse för våra synder. Denna tro tillräknar Gud som rättfärdighet inför honom, Rom 3 o. 4.

V. Om predikoämbetet.

För att vi skola få denna tro, har evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete inrättats. Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänkes den helige Ande, vilken hos dem, som höra evangelium, frambringar tron, var och när det behagar Gud. Det vill säga, att det icke är för vår förtjänsts skull, utan för Kristi skull som Gud rättfärdiggör dem, som tro, att de för Kristi skull upptagas i nåden. *Gal. 3: För att vi genom tron skulle undgå den utlovade Anden

De fördöma vederdöparna och andra, som mena, att den helige Ande kommer till människorna utan det utvärtets ordets förmedling genom deras egna förberedelser och gärningar.³

Tro, men på vad?

Vad talas det om här? Vad handlar den fjärde och femte artikeln om? I fjärde artikeln klargörs tydligt vad som är arbetsfördelningen mellan människan och Gud när det gäller rättfärdiggörelsen. Våra egna krafter, våra egna förtjänster, våra egna gärningar, inget av det räcker eller kan ens vara till hjälp, utan syndernas förlåtelse finns tack vare det att Kristus genom sin död åstadkommit tillfyllestgörelse för våra synder. Genom tron, när vi tror, upptas vi i nåden.

Klipper vi ut den här fjärde artikeln och låter den stå för sig själv tror jag att många protestanter skulle vara helt med på noterna. Jesus har gjort allt och jag måste bara tro. Noll procent religion, hundra procent Jesus, som det sägs ibland. Men problemen uppstår när vi börjar ställa kritiska frågor till den här tron: Hur skall jag veta att

³ Svenska kyrkans bekännelseskriterier, s. 58. Stockholm 1979.

jag är troende ”på riktigt”? Varifrån har den här tron kommit? Vad tar den här tron fasta på? Tyvärr är det kanske vanligaste resultatet det att man får en tro på den egna tron, den egna förståelsen av Skriften, den egna trosavgörelsen, och så vidare. Tron blir en gärning och Augsburgska bekännelsens fjärde artikel blir oförståelig, eftersom den uttryckligen säger att gärningar inte duger. En gärning duger inte, hur from den än är, inte fastän den skulle vara den ädlaste av alla gärningar, nämligen en tro. Är det en mänsklig gärning, en mänsklig tro, så då duger den helt enkelt inte.

Vi ställer frågorna på nytt: Jag tror. Varifrån har den här tron kommit? Vad tar den här tron fasta på? Vi tar den här gången också Augsburgska bekännelsens femte artikel till hjälp. Vad framhåller den?

Femte artikeln

Artikeln har som sagt fått rubriken *Om predikoämbetet*. Nu kanske någon vill inflika att rubriken är opassande. Den handlar ju inte alls primärt om predikoämbetet. Det stämmer förvisso att ämbetet nämns i den första meningen, men sedan talas det om Ordet, om sakramenten och om hur den Helige Ande skänker tron, och så vidare. Varför skall den här artikeln ha en sådan rubrik?

Det faktum att artikeln har rubriken *Om predikoämbetet* men sedan behandlar en hel del andra frågor är egentligen ganska beskrivande och anger en bra ton. Inte bara artikeln, utan också ämbetet själv, handlar om något annat och inte alls i första hand om själva ämbetet. Prästen finns inte till för prästens skull. Det kan se ut på väldigt olika sätt runt omkring oss i det som kallas kyrka, men jag vågar ändå påstå att vi inte har präster bara därför att det skulle vara roligt att ha präster, även om man ibland faktiskt kan få den bilden att präster skall finnas helt enkelt därför att det är så. Nej, prästämbetet finns inte till för sin egen skull, utan av den orsak som nämns i artikel fem. För Ordets skull, för sakramentens skull, för att vi skall kunna få tron.

Varifrån har tron kommit? Jo, från Gud. Den Helige Ande skänker tron, han frambringar tron bland dem som hör evangelium, var och när det behagar Gud. Tron är entydigt en gåva från Gud. Ingen kan

framkalla en frälsande tro hos sig själv. Ingen kan så starkt besluta sig för att tro att det beslutet skulle rättfärdiggöra. Ingen kan läsa Bibeln och be och få så stark kunskap om tron att han eller hon sedan skulle kunna bestämma sig för att omfatta tron. När det gäller frågan om varifrån tron kommer är det entydigt så att den kommer till oss utifrån, den kommer som en gåva från Gud.

Vad är det då som tron tar fasta på? ”Ty genom Ordet och sakramenten såsom medel skänkes den helige Ande, vilken hos dem, som höra evangelium, frambringar tron, var och när det behagar Gud.” Ordet och sakramenten, Guds nådemedel, står som en stadig grund för tron. Det är till dem som vi skall hålla oss, det är på deras verksamhetsområde som vi skall leva.

Prästens uppgift

Hur är det då som vi kan hålla oss inom räckhåll för Ordet och sakramenten? Privatreligiositeten är idag väldigt populär och utbredd. Jag kan vara kristen för mig själv, jag kan läsa Bibeln, jag kan läsa god andaktslitteratur för mig själv och jag kan be för mig själv. Då och då kanske jag också kan delta i kristna evenemang, om möjlighet finns.

Vi skall inte förneka Guds Ords möjlighet att verka och också faktiska verkan i privat bibelläsning och bön och vi skall inte förneka det att en Bibel i handen på en människa mitt i ett för kristendomen främmande samhälle kan föra en människa från död till liv. Men faktum är att en sådan modell som ofta förespråkas och som på något sätt lägger tyngdpunkten i det privata religionsutövandet är helt obiblisk. Visst finner vi i Matteusevangeliet en uppmaning att gå in i sin kammare och be. Visst finner vi i samma bok också löftet om att där två eller tre är samlade, där är Jesus mitt ibland dem. Det är en viktig uppmaning och ett viktigt löfte, men de här två sakerna har i vår kristenhet på något sätt blivit fränkopplade från den stora bilden.

En kristen skall leva i en församling. Guds Ord och sakramenten är givna åt församlingen. Ser vi till Gamla testamentets profetior lägger vi snabbt märke till att i de allra flesta fall är det budskap som Gud ger

åt profeten något som skall riktas till hela folket. På samma sätt är det med breven i Nya testamentet. Till vem är de riktade? Jo, i de flesta fall till olika församlingar.

Det är svårt – ja, nästan omöjligt – att vara kristen utan en församling. Att Herren tar hand om de sina också när de kommer i en situation där de inte har möjlighet till gemenskap med andra kristna skall vi inte tvivla på. Men *låt oss inte överge våra egna sammankomster, som en del har för vana, utan uppmuntra varandra, detta så mycket mer som ni ser att dagen närmar sig.* (Hebr. 10:25) Så skriver Hebreerbrevets författare. Gud har kallat oss kristna till församlingen och kallar oss fortsättningsvis. Det skall vara en naturlig sak att på en ort där flera kristna finns så samlas de också till gemensam gudstjänst i sin församling.

Den här bakgrunden är mycket viktig att känna till, när vi nu skall gå över till att se specifikt på prästämbetet. Ämbetet står inte i ett tomrum för sig själv. Prästen skall inte heller stå i ett tomrum för sig själv och bara vara präst i största allmänhet. Prästen skall vara i församlingen och som dess tjänare, och han skall tjäna med det enda han kan tjäna den med och med det enda han har fått i uppgift att tjäna den med, nämligen genom att predika Guds Ord. Predika lagen, för att församlingen skall kunna inse sin synd. Predika evangelium, för att församlingen skall kunna få tron på syndernas förlåtelse, när väl Gud anser det lämpligt att skänka tron. Att ta emot bikt och ge avlösning, med Jesu eget mandat. Att döpa människor till Jesus Kristus och att dela ut hans kropp och blod i nattvarden, för att församlingen också skall kunna se och känna att Herren kommer till dem och vill rena dem från all synd och orenhet.

Det är av den här orsaken det skall finnas präster. Det är för den här uppgiften som Gud har inrättat predikoämbetet, och för att församlingslivet skall få levas ut i en god ordning. Prästen har i uppgift att leva av Guds Ord, fördjupa sig i det och genom att använda Ordet också leda Guds får, att vara en herde för dem, vilket ju också ordet *pastor* betyder. Därför är också den viktigaste frågan, inte bara när vi frågar oss hurdan en präst skall vara i största allmänhet, utan också när det gäller till exempel val av herde för just vår församling: Håller sig den här mannen till Guds Ord.

Många, många svagheter får man räkna med att en präst också har, men håller han sig inte till Guds Ord för att tjäna församlingen så är det illa ställt, eftersom han i så fall inte heller kan uträtta det uppdrag han har fått. Han kan inte uträtta prästämbetets uppgift. ”För att vi skola få denna tro, har evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete inrättats.” *För att vi skola få denna tro!* Vad händer då om inte evangeliet predikas rent och om inte sakramenten förvaltas rätt?

Håller sig prästen till det som är rätt? Håller han sig till Guds Ord? Till stor del på grund det kyrkopolitiska läget och för att ribban har kommit så lågt har vi börjat slarva med de här frågorna. Tidigare frågades det om någon är kvinnoprästmotståndare. Var svaret jakande så var det väl ställt, tyckte man. Var går gränsen idag? Är du mot välsignelse av homosexuella par? Bra att du motsätter dig åtminstone det.

Man kan motsätta sig välsignelse av homosexuella par och ändå inte ha fattat någonting av Guds Ord. Det torde vara den absolut vanligaste kombinationen bland alla världens människor. Man kan också motsätta sig kvinnliga präster utan att förstå sig på prästens uppgift. Man kan rent av vara kvinnoprästmotståndare av helt fel orsaker, till exempel därför att man nedvärderar kvinnan.

Det är livsfarligt om vi sänker ribban på det här sättet. Dels finns risken att vi ses av både oss själva och andra tillhöra den grupp som nedvärderar kvinnor. Eller vi kan anses stå i samma grupp som de som hatar homosexuella.

Men ännu värre är att det finns risk att evangeliet förgrumlas för både oss och andra om vi låter kvinnoprästfrågan eller frågan om välsignelse av homosexuella par avgöra till exempel vilken församling vi firar gudstjänst i. Ribban måste ställas högre, vi måste fråga oss om prästen håller sig till Guds Ord. Inte skall ribban ställas högre därför att vi vill vara elaka och uteslutande. Inte är det fråga om det. Men en kristen lever inte av konservatism. En församling lever inte av konservatism. Däremot lever vi av ett rent evangelium och av de rätta sakramenten. Inget mer, inget mindre. Vi kan inte leva utan dem. Inte vi, inte prästen och inte resten av församlingen.

Ajankohtaiskysymyksiä

Kuuliaisuudesta kirkossa

Jyrki Anttinen, pastori, varatuomari

”Pykälät vastaan teologia on aina johtanut ristiinnaulitsemiseen.”
Pastori Miika Nieminen v. 2014

Muutoksen tuulet

Jos minulta kysyttäisiin mikä on jäänyt erityisesti mieleen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon teologisessa murroksessa tällä vuosituhannella, niin vastausta ei tarvitsisi kauaa miettiä. Kyllä mieleenpainuvinta oli seurata sitä hallinnollista kehityskulkua, jolla kirkon erityinen hengellinen virka eli pappisvirka ja papin työ saatettiin alisteiseksi yhteiskunnan muuttuville arvoille.

2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä valmisteltiin kirkossa kolmea suurta hanketta, joihin kaikkiin liittyi jollakin tavalla papin työn hengellisen ulottuvuuden maallistaminen. Näitä hankkeita olivat vuonna 2003 alkaneet piispainkokouksen selvitykset virkateologisiin kiistoihin ja parisuhdelain seurauksiin sekä kirkkohallituksen valmisteleva laaja virkamiesoikeudellisten säännösten uudistaminen, joka saatiin kirkolliskokouksessa päätökseen vuonna 2009.

Nyt kun tämä pappisvirkaa kosketanut muutosprosessi alkaa olla jo läpivietyä, voidaan kysyä, että miten tällainen muutos maalliseen suuntaan oli ylipäättään mahdollista. Miten pappisviran ymmärtäminen ja papin työn luonteen käsittäminen voi muuttua näinkin lyhyessä ajassa niin, että hengelliset asiat eivät olekaan enää ensisijainen ja ratkaiseva kriteeri viran hoidossa, vaan keskeisimmäksi ovat nousseet hallinnollisen järjestyksen kysymykset. Jopa papin työtä kuvaava kirkollinen sanasto on vaihtunut virkamiesmäiseksi. Hallinnollisesti katsottuna papin työssä tärkeintä ei olekaan enää lain ja evankeliumin

julistaminen ja sielujen pelastus, vaan mitään kyselemätön yhteistointa aina alttarille saakka sekä kritiikitön taipuminen hallinnollisiin määräyksiin. Jumalan sanan saa kyseenalaistaa, mutta ei hallinnon oikeellisuutta.

Näin jälkikäteen tämä kehityslinja on selkeästi nähtävissä. Pappisviran ulkoinen avaaminen eli naispappeus oli tässä hengellisessä muutosprosessissa vasta alkua, sillä myös kirkon erityiselle viralle uskottu sisällöllinen eli opetuksellinen, Jumalan sanaan sidottu auktoriteetti saatiin murennettua kurinpitörangaistusten ja virkaerojen avustuksella. Pappisviran perustavaa laatua oleva Jumalallinen legimitteetti loiventui ja yhteiskunnallinen lainsäädäntö päästettiin määrittämään opetuksen ja julistuksen kriteerit.

On huomattava, että tätä muutosta ei tehty yhteiskunnan toimesta, vaikka sieltä käsin kyllä pyrittiin asioita ohjaamaan niin median ja poliittisen vaikuttamisen sekä tuomioistuinratkaisujen kautta. Muutoksen varsinaiset arkkitehdit löytyvät kirkon sisältä: piispat, piispainkokous, tuomiokapitulit, kirkkohallitus ja sen virkamiehet sekä kirkolliskokous.

Lojaalisuutta, mutta mihin suuntaan

Olen kritisoinut näitä edellä mainitsemiani valmisteluhankkeita paitsi teologian huomioimisen puutteesta, niin myös siitä, että niissä ei asianmukaisesti selvitetty myöskään voimassa olevaa lainsäädäntöä, jonka nojalla kirkolla on laillinen oikeus edellyttää palvelusuhteis- saan olevilta papeilta lojaalisuutta eli uskollisuutta, luotettavuutta ja vilpittömyyttä kirkon opille. Tämä oikeutus on annettu juuri siihen, mihin pappisvalassa tai nykyään pappislupauksessa pappi on sitoutunut ja joka on ehdottomasti viran keskeisin velvollisuus.

Jostain syystä tätä työsyRJintädirektiivissä ja yhdenvertaisuuslaissa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa suotua liikkumavaraa kirkollisille ja uskonnollisille toimijoille ei ole huomattu tai sitä ei ole haluttu huomata ja näissä mittavissa valmisteluissa käännyttiin hakemaan papin työn kriteerejä yleisestä lainsäädännöstä ja sitä kautta yhteiskun-

nan määrittämistä muuttuvista arvoista.

Tämän perustavaa laatua olevan suunnanmuutoksen ja sen sitovuuden mahdollisti se, että näissä hankkeissa papin työhön suhtauduttiin lähtökohtaisesti ja pääsääntöisesti virkamiestyönä eikä, niin kuin kirkossa pitäisi, ensisijaisesti kirkon hengellisen tehtävän hoitamisenä. Kun papin työn hengellinen perspektiivi katosi, lojaalisuuden suunta muuttui.

Tässä yhteydessä on hyvä huomauttaa, että virkamiesoikeus on kehittynyt siitä peruslähtökohdasta, että viran haltija käyttää tehtävissään julkista valtaa, jolloin lakisidonnaisuuden vaatimus on tietysti ymmärrettävää. Sen sijaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon papin työn ymmärtäminen virkamiesoikeudelliseksi on nykyaikana kyllä liioiteltua, sillä evankelis-luterilaisen kirkon pappi ei käytä työssään julkista valtaa yhtään sen enempää kuin muidenkaan kirkkojen tai uskonnollisten yhdyskuntien kollegat. Olen joskus sitä asiaa selvittänyt ja tullut siihen tulokseen, että pappi käyttää julkista valtaa ainoastaan avioliiton esteitä tutkittaessa ja avioliittoon vihittäessä.

Nämä taustat huomioon ottaen on ymmärrettävää, että kun kirkossa tehtiin papeista ensisijaisesti lakiin sidottuja virkamiehiä, niin tuomioistuimissakin tämä ajatus otettiin vastaan. Olihan sen pohjalta verraten helppoa löytää perusteet ratkaisuille niissä hankalissa tapauksissa, jotka olivat kirkkoa teologisesti jakavia. Esimerkiksi hallinnollisissa tuomioistuimissa on katsottu, että kirkkoherralle jumalanpalveluksen toimittaminen on nimenomaan virkaan liittyvä virkatehtävä, jonka vuoksi sitä ei nähdä uskonnonharjoittamisena ainakaan perusoikeusnäkökulmasta.

Teologisten kiistojen ratkaisemisen avuksi omaksuttu virkamiespolitiikka on johtanut siihen, että pappisvirka on muuttunut ensisijaisesti alistaiseksi hallinnollisille normeille. Tosin siinä ei olla oltu niin tarkkoja, miten nämä hallinnolliset säännökset on milloinkin saatu aikaiseksi, sillä lakisidonnaisuus on vain yhdensuuntaista. Esimerkiksi tasa-arvolain rajoittamissäännös on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon osalta edelleenkin voimassa eikä vireillä olevassa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolain muutoshankkeessa kukaan ole esittänyt sitä kumottavaksi.

Nyt ollaan siis tultu siihen, että laki ja sen nojalla laadittu järjestys, jonka tarkoitus on luoda kirkon hengellisen toiminnan puitteet ja turvata ne myös tuleville sukupolville, saakin itsetarkoituksellisen aseman alkaen hankaloittaa ja jopa estämään kirkon varsinaista perustehtävää eli evankeliumin puhdasta julistamista ja sakramenttien oikeaa toimittamista. Kun kirkko työnantajana ei ensisijaisesti edellytä papeilta enää lojaalisuutta eli uskollisuutta ja kuuliaisuutta uskolle ja opille vaan hallinnolle, ja kun kirkko on kääntänyt lojaalisuussuhteensa kohti yhteiskuntaa ja sen arvoja, niin koko hengellinen horisontti on kääntynyt ylösalaisin.

Pappisviran oikeudesta kuuliaisuuteen

Tuo kirkon ja muidenkin organisoituneiden uskonnollisten toimijoiden oikeus edellyttää hengellisen viran työntekijöiltä lojaalisuutta uskollen ja opilleen, on meillä muutenkin huonosti tunnettu, vaikka kysymys on laajasti tunnustetusta kansainvälisestä oikeudesta.

Koska kysymyksessä on länsimaissa laajasti tunnustetusta oikeudesta, niin nostan tässä yhteydessä esille USA:n korkeimman oikeuden ratkaisun vuodelta 2012 *Hosanna-Tabor Evangelical Lutheran Church and School v. EEOC*, missä oikeus katsoi kirkolla olevan oikeus hengellisen viran osalta valita ja määrittää itse oman toiminnan kriteerit.

Vaikka uskonnonvapauden lähtökohdat ovat siellä erilaiset, niin sisältökysymykset ovat samansuuntaisia. Tuossa tapauksessa oli kysymys luterilaisen kirkon oikeudesta irtisanoa hengellisen viran työntekijä, joka oli uhannut viedä työsuhdettaan koskevan asiansa tuomioistuimeen, joka menettely oli kyseisen kirkon opin vastaista, siis tuomioistuimeen vetoaminen. Juttua ajettiin työsyRJintänä ja se sai suurta julkisuutta USA:ssa. Taustoiltaan juttu on monimutkaisempi eikä näin pohjoismaisittain arvioituna aivan ongelmatonkaan, mutta haluan nostaa tämän tapauksen esille sen vuoksi, että nähdään miten korkein oikeus arvioi hengellisen viran merkitystä nimenomaan kirkon uskonnollisen yhteisön omista lähtökohdista käsin. Tässä otteita USA:n korkeimman oikeuden päätöksen perusteluista

We agree that there is such a ministerial exception. The members of the religious group put their faith in the hands of their minister. Requiring a church to accept or retain an unwanted minister, or punishing a church for failing to do so, intrudes upon more than a mere employment decision. Such action interferes with the internal governance of the church, depriving the church of control over the selection of those who will personify its beliefs.” (Supreme Court of the United States)

”The interest of society in the enforcement of employment discrimination statutes is undoubtedly important. But so too is the interest of religious groups in choosing who will preach their beliefs, teach their faith, and carry out their mission.” (Supreme Court of the United States)

”When it comes to the expression and inculcation of religious doctrine, there can be no doubt that the messenger matters. Religious teaching cover the gamut from moral conduct to metaphysical truth, and both the content and credibility of a religions’ message depend vitally on the character and conduct of its teachers. A religion cannot depend on someone to be an effective advocate for its religious vision if that person conduct fails to live up to the religious precepts that he or she espouses. For this reason, a religious body’s right to self-governance must include the ability to select, and to be selective about who will serve as the very ”embodiment of its message” and ”its voice to the faithful.” (Supreme Court of the United States)

Korkein oikeus siis katsoi, että kirkon hengelliselle viralle, pappisviralle, on luotettu kirkon usko ja että siinä virassa usko ikään kuin henkilöityy viran haltijaan. Vaikka syrjinnän ehkäiseminen on yhteiskunnassa tietysti tärkeää, niin tärkeää on myös uskonnollisten ryhmien oikeus saada itse valita ne, jotka saavat saarnata ja opettaa sen uskoa sekä hoitaa sen hengellistä tehtävää. Uskon ja opin ilmaisemisessa ja sen juurruttamisessa ”sanansaattaja on tärkeä”. Siksi kirkon itsehallintoon täytyy kuulua oikeus itse valita ne, jotka toimivat sen ”viestin ilmentyminä” ja ”uskollisuuden ääninä”.

Tämä pohdiskelu on eri tasolla kuin kirkon omassa hallinnossa ja

tuomioistuimissa omaksuttu virkamiesajattelu eikä eroa voi selittää pois pelkästään sillä, että Suomen evankelis-luterilainen kirkko on julkisoikeudellinen yhteisö, sillä opillisissa kysymyksissä ”the messenger matters”.

Pappisviran kuuliaisuus Jumalan sanalle

Tätä kirjoitettaessa ei ole tietoa siitä, mitä Turun tuomiokapituli tulee päättämään viiden tutkinnassa olevan veljen pappisvirkojen suhteen.

Jos miettii tuota muutosta suhtautumisessa pappisviran velvollisuuksiin, jota alussa kuvasin, niin lieenee selvää, että tuomiokapitulin linja on jo valittu ja järjestys syrjäyttää teologian. Jos näin todella käy, niin silloin soisi kyllä rehellisyyden nimissä, että myös päätöksen perustelut kirjoitettaisiin vastaamaan asian todellista tilaa.

Mutta tuomiokapitulit eivät todennäköisesti tule myöntämään ratkaisun tosiasiallisia perusteita, siis että kysymys on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon omasta muutoksesta. Todellinen ratkaisu verhotaan siihen, että katsotaan näiden Jumalan sanalle kuuliaisten veljien toimineen hallinnollisesti vastoin pappisviran velvollisuuksia ja pappislupausta ja että he ovat sen vuoksi ”ilmeisen sopimattomia” toimimaan enää pappeina Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Tällaisia perusteluja, siis että ratkaisun todelliset syyt verhotaan joidenkin muiden seikkojen taakse, voidaan nimittää fasadiperusteluiksi. Mutta veljien kirjallisista puheenvuoroista, jotka on liitetty tähän vuosikirjaan, ilmenee asian todellinen laita.

Sillä niin kuin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pappisvirasta erotettu Juhana Pohjola omassa vastineessaan tuomiokapitulille toteaa, kehitys kirkossa 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä johti siihen, että apostoliseen virkakäsitykseen sitoutuvia paimenia ei enää vihitty ja monet kirkon jäsenet jätettiin ilman seurakuntayhteyttä. Tämä vihkimyssulku ja apostolisen järjestyksen mukaisen seurakuntaelämän murtuminen synnytti kirkossa tunnustustilanteen (status confessionis). Sen seurausta tämä kaikki on. Tunnustustilanteesta lausutaan Yksimielisyyden ohjeessa näin:

Uskomme, opetamme ja tunnustamme niin ikään, että tunnustustilanteessa, kun Jumalan sanan viholliset pyrkivät kukistamaan pyhän evankeliumin puhtaan opin, me olemme velvolliset avoimesti ja julkisesti, sekä sanoin että myös teoin ja käyttäytymisellämme Jumalan sanan perusteella tunnustamaan oppia ja kaikkea mitä uskontoon kuuluu. Velvoitus koskee koko Jumalan seurakuntaa, joka ainoaa kristittyä, mutta erityisesti sananpalvelijoita, koska he ovat Jumalan seurakunnan johtajia (FC 10).

Olisi siis suotavaa, että nämä kirkolliset tosiseikat tunnustettaisiin laajemminkin – siis että kirkko on muuttanut paitsi teologiaansa ja tunnustusta, niin myös pappisviran hengellistä olemusta. Silloin kirkkokansa saisi itse päätellä, mikä näiden muutosten ja mahdollisten langettavien hallinnollisten päätösten painoarvo lopulta on. Silloin ei myöskään voida piilottaa sitä olennaista kysymystä, että mille ja kenelle papin tulee ensisijaisesti ja ehdottomasti olla kuuliainen ja uskollinen. Vain tätä kirkolle uskolle elintärkeää opin säilyttämisen taustaa vasten voidaan ymmärtää, miksi pappisviralle on myös työsyRJintälainsäädännössä annettu oikeus hengellisissä asioissa pitäytymiseen. Sitä oikeutusta saa ja sitä pitää käyttää myös kirkollista esivaltaa vastaan, sillä sanansaattaja on Jeesuksen Kristuksen virkamies ja sidottu hänen sanaansa, ei yhteiskunnan arvoihin tai kirkon yhä enemmän vääristyvään hallinnolliseen järjestykseen. Tästä kuuliaisuussuhteesta myös veljien painavat puheenvuorot ovat todisteena. Ne ovat juuri niitä ”uskollisuuden ääniä” ja sitä todellista pappisviran hoitoa luterilaista uskoa tunnustustavassa kirkossa:

Pappisvala tai -lupaus sitoo myös lupauksen vastaanottajaa. Pappislupaus ei ole avoin valtakirja lupauksen vastaanottajalle, joka voisi edellyttää mitä tahansa. Kirkko tänä päivänä ei enää ole sama, johon minut aikanaan kastettiin. Eikä se myöskään ole sama, jolle pappislupaukseni annoin. Se ei ole itse pysynyt kirkkolain tunnustuspykälässä, vaan on vastoin apostolien opetusta avannut pappisviran naisille, ryhtynyt rukoilemaan homoparien puolesta ja alkanut estää evankeliumin julistamista. (Markku Sumiala)

Olen evankeliumin saarnaamisen ja sakramenttien hoitamisen virassa kuuliaisuussuhteessa koko ajan ennen kaikkia muita auktoriteetteja kirkossa läsnä olevaan Herraamme Jeesukseen Kristukseen hänen

sanansa ja luterilaiseen tunnustuksen välityksellä. Luterilainen kristityn vapaus on juuri tässä ehdottomassa kuuliaisuussuhteessa. Pappisvalani mukaisesti nuo auktoriteetit myös määrittävät suhteeni piispoihin kuten kaikkeen muuhunkin maan päällä. Luterilaisen tunnustuksen alkeisiin kuuluu, ettei millään kirkollisella tai maallisella instanssilla *per se* ole sitovaa, muodollista arvovaltaa yli Raamatun sanan ja sen mukaisen tunnustuksen, ei paavilla, ei kirkolliskokouksilla, ei valtionpäämiehillä, kansankomissaareilla, tuomareilla, piispoilla eikä kansanvallan muodollisella enemmistöllä. (Anssi Simojoki)

Minun olisi helpompi hyväksyä pappisoikeuksieni riistäminen siinä kirkossa, jossa minut kastettiin ja konfirmoitiin ja jossa minut vihittiin papiksi ja jossa olen tähän päivään asti virkaani hoitanut, jos minua syytettäisiin harhaoppisuudesta, huonosta elämästä tai tehtävieni laiminlyömisestä. Niin: minun on mahdoton hyväksyä pappisoikeuksieni riistämistä sen tähden, että olen pyrkinyt toteuttamaan pappisvalani lupauksia ja juuri sen tähden myös kieltäytynyt noudattamasta niitä määräyksiä ja sopeutumasta niihin muutoksiin kirkkomme opissa ja käytännöissä, joilla ei ole perustusta Jumalan Sanassa eikä luterilaisessa Tunnustuksessa, joihin olen valassani sitoutunut. En missään tapauksessa hyväksy tuomiokapitulin päätöstä, jos minut erotetaan virastani ”valapattoisena”. Päinvastoin: jos minulta otetaan pappisoikeudet omassa kirkossani, ne otetaan minulta sen tähden, että pidän valani. (Martti Vaahtoranta)

Lähehtämämme kirjeet ovat sekä jumaluusopillisesti että kirkko-oikeudellisesti ala-arvoiset. Jo professori Martti Parvio kirkkolain luennoillaan tähdensi, että Nikean konsiilista alkaen kirkon oikeus (canones) on täysin muuta kuin yhteiskunnan eri maissa ja eri olosuhteissa aikaansaadut säädökset (nomoi). Tämä johtuu oikeuslähteiden erilaisuudesta. Kirkko olkoon kirkko, joka ei häpeile tai pyydä anteeksi, mitä pyhä Raamattu sanoo esimerkiksi saarnaviran miehisyydestä tai homoseksuaalisuuden harjoittamisesta. Kirkko olkoon kirkko, jonka teologista, liturgista ja oikeudellista puolta tulee aina tarkastella yhdessä. (Sakari Korpinen)

Alkuvuoteni Kankaanpään seurakunnassa olivat innostavia. Tein työtä jälkeinpäin ajatellen liikaakin, perheeni ja oman hyvinvoinnin kustannuksella. Sitten tuli Heikan komitea – ja tajusin vähitellen, ettei virkamieslainsäädännön viidakosta selvitä keskustelulla ja kohtaamisella. Jos sallitte hirtehisen retoriikan: pykälät vastaan teologia on aina johtanut ristiinnaulitsemiseen. (Miika Nieminen)

Erotettu⁴

Juhana Pohjola, TT, hiippakuntadekaani

Oulun hiippakunnan tuomiokapituli istunnossaan 5.8.2014 määräsi allekirjoittaneen menettämään pappisvirransa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kapitulin päätöksen mukaan olen toiminut virkani velvollisuuksia vastaan ja rikkonut pappislupaukseni toimimalla Lähetyshiippakunnassa. Näin minut on arvioitu ”ilmeisen sopimattomaksi” pappisvirkaan. Vastauksessani 6.6.2014 tuomiokapitulille esitin, etten ole rikkonut pappislupaustani, koska katson toimineeni vuonna 1999 samaisen kapitulin kelpolliseksi arvioidun opetuksen ja Luther-säätiön palvelukseen annetun virkamääräyksen mukaisesti. Näin olen pappislupaukseni velvoittamana palvellut kirkon tunnustuksen mukaisesti monenlaisessa heikkoudessani sanankuulijoita Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.

Vaikka tuomiokapitulin päätös oli ennakoitavissa, en voi kieltää, etteikö se kouraisisi syvältä. Sanat ”ilmeisen sopimaton” eivät jätä tulokinnanvaraa. Ne ovat rajut varsinkin kun puhutaan virasta, jota hoidetaan jatkuvasti suuri tuomiopäivä silmien edessä. On erottamisella omat häpeäänkin liittyvät ulottuvuudet. Tuskin kukaan haluaa olla sopimaton ja erotettu. Äitini puolelta Simojoki-suvussa on sukupolvesta toiseen palveltu pappisvirassa tätä kirkkoa 1600-luvun lopusta lähtien. Taidan olla ensimmäinen virasta erotettu. Kaiken keskellä koen kuitenkin olevani etuoikeutettu, kun olen saanut ensin pyhän kasteen ja sittemmin pappisvihkimyksen 18.12.1999 Kristuksen kirkkoon Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteydessä. Ne vähän yli 14 vuotta paimenviran hoitoa tässä kirkossa on sisältänyt niin hellettä sekä vilua ja uni on paennut usein silmästä. Mutta silti tämä aika ei ole tuntunut kiittämättömän ja kyltymättömän Laabanin palveluksessa ololta. Olenhan saanut palvella häntä, joka minua rakastaa ja jota minä rakastan. Kristus ja hänen seurakuntansa ovat kantaneet minua ja perhettäni. Vuodet ovatkin tuntuneet kuin muutamilta päiviltä.

⁴ Blogikirjoitus lhpk.fi –sivulla 5.8.2014.

Vaikka erottamispäätös osuu minuun henkilönä, kyse varsinaisesti on Suomen ev.lut. kirkon suhteesta Lähetyshiippakuntaan. Se näkyy kirkkaasti perusteluissa. Lähetyshiippakunnan perustamisen syyt on kerrattu moneen kertaan. Lähetyshiippakunnan asemointi liittyy taustalla olevaan suureen kysymykseen: Miten kirkkoa uudistetaan? Tämä on aina ajankohtainen reformatorinen teema. Uskonpuhdistuksen 500-vuotisjuhlaa vietetään 2017. Suomen ev.lut. kirkossa on vuosikymmeniä vaikuttanut tunnustusliike, joka on pyrkinyt kirkolliseen uudistukseen kirkon omasta hengellisestä olemuksesta ja lähtökohdasta käsin. Raamattu ja luterilainen tunnustus on se, jonka mukaan kirkkoa uskon yhteisönä rakennetaan ja uudistetaan eikä ajan hengen mukaiset kansalle kuuluvan kirkon enemmistöpäätökset. Nämä kilpailevat uudistusohjelmat ovat iskeneet vastakkain Raamatun äärellä niin evankeliumin olemuksen, kirkon tehtävän, lähetystyön luonteen, kasteen ja kummiuden, kirkon viran, pappisvihkimykseen pääsyn, syntymättömän lapsen oikeuksien, miehen ja naisen välisen avioliiton asetuksen ja monien muiden kysymysten kohdalla.

Ilman mitään suurempaa uhrisyndroomaa voi sanoa, että tämä kapitulin päätös on taas askel Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa menossa olevasta uskonpuhdistuksesta. Sen sijaan, että kirkkoa puhdistettaisiin Jumalan sanalla, sitä ollaan puhdistamassa Jumalan sanasta. Se näkyy selviten siinä, että piispa Rimpiläisen jälkeen sananpalvelijoiksi ei enää vihitty apostoliseen virkakäsitykseen pitäytyviä eikä ns. piispa Heikan paperin jälkeen seurakunnista ollut enää mahdollista saada sananpalvelijan virkoja. Nyt ollaan erottamassa ja uhkailemassa niitä sananpalvelijoita, jotka ovat rakentaneet jumalanpalvelusseurakunnissa Suomen ev.lut. kirkon sisällä luterilaista vaihtoehtoa, kun muuta vaihtoehtoa ei enää ollut. Sanaa kyllä saa edelleen julistaa, mutta yhä harvemmassa paikassa kokonaista Jumalan sanaa. Yhä useammin täytyy vaieta kipeän ajankohtaisista kysymyksistä tai pyydellä anteeksi, että Raamatussa näinkin sanotaan. Millainen tämä kirkko onkaan juhluvuonna 2017?

Helsingin hiippakunnan piispa Irja Askola totesi kesällä Pride-tapahtumassa kaksi rukoushetkeä saman sukupuolta olvien parien

puolesta pitäen papin toiminnasta, että tunneviesti hyväksynnästä on tärkeämpi kuin kirkkojuridiset kysymykset. Juridiikka ja tunne soveltuvat myös Lähetyshiippakuntaan, vaikkakin päinvastaisesti sovellettuna. Suomen ev.lut. kirkon tuomiokapitulien kurinpitotoimet ovat vakavimmalla mahdollisella tavalla ja tarkasti valikoiden kohdistuneet Lähetyshiippakuntaan, ensin piispa Soramieheen ja nyt allekirjoittaneeseen. Mutta Askola on sikäli oikeassa, että juridiikkaa suurempi merkitys on tunneviestillä. Olette ”ilmeisen sopimattomia Suomen ev.lut. kirkkoon” -viesti on annettu tuhansille Lähetyshiippakunnan messuissa käyville.

Minun osaltani työ Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pappisvirassa on nyt päättynyt. Enää en saa palvella pappina seurakuntalaisia Suomen ev.lut. kirkon yhteydessä. Surullisena on tunnustettava, että Suomen ev.lut. kirkon uudistuspyrkimykseni on kertakaikkisesti torjuttu. Mutta Kristukselta saatu virka ja vihkimys eivät rauenneet kapitulin nuijan kopautuksella. Kutsu ja vihkimys saavat nyt seurakseen uuden lähettämisen. Haluan edelleen toimia Kristuksen kirkon rakennustyössä Lähetyshiippakunnan seurakuntien kautta. Kieltämättä oudossa tilanteessa ensi viikolla summaan viimeisen neljän vuoden työni väitöstilaisuudessa, jossa puolustan väitöskirjaani, jonka aiheena on: Kutsuminen, siunaaminen ja lähettäminen – Ordinaatio-kaavojen käsitys pappisvihkimyksestä ja -virasta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa 1963–2003.

Entä mitä tämän jälkeen? Eräs ystävä muistutti vapauttavasta raamatunkohdasta. ”Erotettu julistamaan Jumalan evankeliumia” (Room.1:1). Siinä riittää minullekin tehtävää apostolisessa virassa elämän loppuun saakka!

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulille

Markku Sumiala, rovasti

Tuomiokapitulilta saamassani kirjeessä puututtiin toimimiseeni Suomen ev.lut. Lähetyshiippakunnassa. Tähän liittyen haluan tuoda esille seuraavaa.

Suomen ev.lut. kirkko on omilla toimillaan ratkaisevasti vaikuttanut Suomen ev.lut. Lähetyshiippakunnan syntyyn. Kirkko ei ole kunnioittanut pontta, joka lupasi perinteisen virkakäsityksen kannalla oleville papeille mahdollisuuden saada virkoja ja toimia niissä oman tuntosensa mukaan. Tämän lupauksen rikkomisen seuraukset eivät ole kohdistuneet vain pappeihin, vaan myös niihin seurakuntalaisiin, jotka kokevat jäävänsä ilman apostolisen järjestyksen mukaisia paimeina. Kun pappisviran saaminen ja siinä toiminen on evätty papeilta, jotka haluavat pysyä uskollisina Raamatun opetukselle pappisvirasta, on näin syntyneessä kirkollisessa hätätilassa ollut ainoa mahdollisuus kutsua oma piispa vihkimään ja kaitsemaan näitä pappeja.

Saamassani kirjeessä viitattiin toistuvasti siihen, että toimimalla Lähetyshiippakunnassa olen rikkonut papin valani. Tunnustuspykälää: ”Kaikkea oppia kirkossa on tutkittava ja arvioitava Jumalan pyhän sanan mukaan ” voimme kutsua kirkon perustuslaiksi. Missään kohdassa minua ei ole syytetty tämän tunnustuspykälän rikkomisesta, että olisin levittänyt väärää oppia tai elänyt pahennusta herättävästi. Sen sijaan minua syytetään evankeliumin julistamisesta foorumilla, jonka piispat ovat kieltäneet. Näin kirkollinen esivalta on ristiriidassa Herran käskyn kanssa julistaa evankeliumia kaikille luoduille. Tunnustuskirjat toteavat, että missä piispat estävät evankeliumin julistamista, heitä ei ole kuultava. Pietari totesi muinoin vastaavassa ristiriitatilanteessa: ”Enemmän tulee totella Jumalaa kuin ihmisiä.” (Apt.5:29)

Pappisvala tai -lupaus sitoo myös lupauksen vastaanottajaa. Pappislupaus ei ole avoin valtakirja lupauksen vastaanottajalle, joka voisi edellyttää mitä tahansa. Kirkko tänä päivänä ei enää ole sama, johon

minut aikanaan kastettiin. Eikä se myöskään ole sama, jolle pappislupaukseni annoin. Se ei ole itse pysynyt kirkkolain tunnustuspykälässä, vaan on vastoin apostolien opetusta avannut pappisviran naisille, ryhtynyt rukoilemaan homoparien puolesta ja alkanut estää evankeliumin julistamista. Näin tuomiosunnuntain kynnyksellä on tarpeen muistuttaa, että kerran nekin, jotka nyt valtaa käyttävät, joutuvat sen Herran eteen, joka tuomaritkin tuomitsee.

Saamassani kirjeessä oli yksi ainoa kohta, jossa vedottiin Raamattuun. Haluan toistaa sen tähän: ”Rohkaisemme jokaista kirkkomme pappia hoitamaan virkaansa uskollisesti ja Kristuksen antaman tehtävän ja kirkkomme tunnustuksen mukaisesti. `Hän, joka teitä kutsuu, on uskollinen ja pitää lupauksensa” (1.Tess.5:24).

Juuri näin olen yrittänyt virkaani hoitaa ja iloisin mielin jatkan palvelutyötäni Lähetyshiippakunnan riveissä niin kauan kuin Herra voimia antaa.

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulille

Anssi Simojoki, TT, pastori

Olen vastaanottanut Tuomiokapitulilta työpöydälleni *mutatis mutandis* oman pannauhkausbullani, kuten oppi-isämme Martti Luther marraskuussa 1520 juuri tähän samaan aikaan vuodesta. Vaikka rovio ja pappis-viran riistäminen ovat aivan eri luokan rangaistuksia, syytökset minua vastaan eivät ole kuitenkaan vähäiset: pappisviran velvollisuuksien rikkominen, pappisvalan rikkominen ja osoittautuminen pappisvirkaan sopimattomaksi. Nämä asiat, joihin Tuomiokapituli näyttää sitkeästi pitäytyvän, merkitsisivät ollakseen todenmukaisia, eivät vähempää kuin minun julistamistani valapatoksi, sellaiseksi, jollaista maallisella puolella vastaisi sotilaskarkuri tai maanpetturi. Kristuksen valtakunnassa valapattoisuus on kuolemansynti. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa sellaisen katsotaan osoittavan, että olisin ilmeisen sopimaton Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pappisvirkaan, jossa olen palvellut kirkkoa sekä eri lähetyskenttien ja kirkkojen luterilaisia eri puolilla maailmaa yhtäjaksoisesti kesäkuusta 1972 tähän päivään saakka.

Tuomiokapitulin kirjelmässä kuluvan vuoden toukokuussa antamani vastauksen jälkeen sanotaan, että en ole vastannut minulle tehtyihin kysymyksiin. Se on totta vain osittain oman oikeusturvani tähden. Minä olen puolestani esittänyt vastauksissani samanlaisen moitteen piispa Kallialalle ja toistan sen tässä uudelleen. Uusimassa Tuomiokapitulin asiakirjassa toistuvat samat väitteet samoine heikkouksineen, joihin olen pyytänyt tarkennusta jo aikaisemmassa kirjeenvaihdossa. Tarkentavien vastausten sijasta piispa Kalliala ja Tuomiokapituli kuitenkin kaventavat koko laajan virkateologisen ongelmakentän triviaaliksi kysymykseksi ns. ”piispallisesta kaitsenasta” kajoamatta muihin ongelmiin, jotka eivät ole vähäisiä: ordinaatiosulku ja piispojen harhaoppisuus luterilaisten Tunnustuskirjojen tuntomerkkien mukaan. Mainittua ”piispallista kaitsentaa” on Suomen kirkossa Porvoon yhteisen julkilausuman (1996) jälkeen

hoettu mantran tavoin, ikään kuin se olisi luterilaisen tunnustuksen ja kirkko-oikeuden kannalta kiistattoman yksiselitteinen asia. Tosi-asiassa kaikkien kirkon ristiriitojen yleisavaimena käytetty ”piispallinen kaitsenta” lepää huteralla pohjalla ja luo ongelmia enempi kuin niiden ratkaisuja. Syynä on se, että sitä ei anglikanismin lainana ole uskon ja teologian kannalta hyväksyttävällä tavalla kyetty istuttamaan Suomen kirkon vallitsevaan tunnustusstatukseen, joka on ollut voimassa sentään jo Upsalan kokouksesta lähtien v:sta 1593. ”Piispallinen kaitsenta” on tuotu Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kokonaan toisenlaisen, hierarkkisesti rakentuvan virka-opin piiristä. Se on pyritty istuttamaan luterilaiseen kirkkoon, jossa ei tunnustuksen mukaan vallitse ”successio apostolicaa” Rooman ja anglikanismin ymmärtämässä merkityksessä, jossa ei myöskään tunneta konstitutiivisena eli jumalallisen oikeuden (ius divinum) mukaisena viran kolmijakoa (piispa, pappi, diakoni). Luterilaisen tunnustuksen mukaan piispan ja pastorin välillä ei ole voimassa arvoeroa jumalallisen oikeuden mukaan (iure divino). Ero on puhtaasti inhimillinen järjestelykysymys (iure humano). Luterilaisessa kirkossa kenen tahansa asianmukaisesti kutsutun pastorin toimittama pappisvihkimys on jumalallisen oikeuden mukaan pätevä toisin kuin Rooman kirkossa ja anglikanismissa. Luterilaisen ja anglikanismin virkaoppien ero ulottuu siis hallintoasioista alttarille kaikkein pyhimmän Herran ruumiin ja veren sakramenttiin saakka. Viitataan tässä yhteydessä Martti Lutherin ”Schmalkaldenin opinkohtiin” ja Philipp Melanchthonin traktaattiin ”Paavin valta ja johtoasema” Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Tunnustuskirjoissa. Luterilainen päätunnustus ”Augsburgin tunnustus” asettaa piispat virkatoimissaan Raamatun sanan tutkitaviksi ja vaatii irtisanoutumaan Jumalan sanaa vastoin opettavista ja toimivista piispoista. Kaiken kaikkiaan, anglikaaninen uutuus, ”piispallinen kaitsenta”, on kirkollisena pelivälineenä toiminut Suomessa piispojen diktatuurin perusteluna. Piispan tai piispojen lausuma, ”dictum”, ei silloin aloita vaan päättää ja estää kaiken teologisen keskustelun: ”*Episcopus locutus est, res statuta est*”. Tällainen kadaverkuuliaisuus on vieras jopa anglikaanisen episkopalismen syntymäsi-joilla Englannin valtiokirkossa. Tämänäyttävyydestä piispan vallasta ei

puhuttu mitään silloin, kun arkkipiispa Martti Simojoki vihki minut papiksi 2.6.1972, ja annoin asiaankuuluvan pappisvalani. Sitouduin Jumalan sanaan ja kokonaiseen luterilaiseen tunnustukseen. Piispojen ja pappien asema määriteltiin ja toteutettiin luterilaisen tunnustuserinteen mukaisesti aivan toisella tavalla kuin nyt. Pappisvihkimykseni oppia ja järjestystä en ole rikkonut.

Seuraavaksi siirryn asioihin, joissa Tuomiokapitulin juridinen ote lipsuu. Kuten yllä totesin, sanapari ”piispallinen kaitsenta” on avoin ja ilmava, tulkinnanvarainen moneen suuntaan, koska se ei nouse luterilaisesta opista vaan on vieras kappale kirkkoruumiissa ja toteuttamistavaltaan vieras jopa Englannissa vallalla olevalle anglikanisille. Kun sanon, että juridinen ote lipsuu, tarkoitan sitä, että niinkin vakava rangaistus, jollainen on pappisviran riistäminen ja papin julistaminen pappisvirkaan sopimattomaksi, koetetaan perustella rikkomuksella, joka ei ole yksiselitteinen eikä kasva esiin kirkko-oikeuden aidoista kategorioista. Tuomion peruste ei saa koskaan olla monimielinen, koska sellainen ei olisi mitään oikeutta vaan mielivaltaa. Toinen juridinen epäselvyys koskee Suomen evankelis-luterilaisen lähetyshiippakunnan luonnetta. Piispojen v. 2013 papistolle osoittama julistus on laadittu epämääräiseksi. Siitä kuitenkin tehdään pitkälle meneviä, seurauksiltaan kauaskantoisia johtopäätöksiä: ”Vaikka se (lähetyshiippakunta) ei muodollisesti olekaan järjestäytynyt uskonnolliseksi yhdyskunnaksi, asiallisesti sillä on uskonnollisen yhdyskunnan luonne.” Kun käsitellään kysymystä, onko jokin yhteenliittymä uskonnollinen yhdyskunta, ratkaisuksi ei riitä epämääräinen ”luonne”, vaan kohde täytyy määritellä tarkasti. Onko jokin jotakin lain tuntemassa merkityksessä vai ei, häälymättä jossakin sillä välillä epämääräisenä ”luonteena”, joka voi tulkitsijasta riippuen olla mitä tahansa. Epämääräiset, monitulkintaiset, moneen suuntaan auki olevat syytökset kuuluvat pahamaineisiin poliittisiin oikeudenkäynteihin. Jos kerran Tuomiokapituli on rankaisemassa minua raskaimman jälkeen eikä vain ”raskaan luonteisesti”, pitäisi myös rikkeen kuvauksen olla tarkka eikä vain jonkin luonteinen. Jos Lähetyshiippakunta olisi uskonnollinen yhdyskunta, Tuomiokapituli saisi siitä viranomaisilta asianmukaisen rekisteröintitodistuksen.

Poliittinen tarkoituksenmukaisuus todentuu edelleen, kun Lähetyshiippakuntaa ja sen piirissä toimivia pappeja verrataan muihin vastaaviin ilmiöihin. Suomessa pappeja kuuluu salaseuroihin ja ritarikuntiin, joiden johtajille ja suurmestareille he ovat vannoneet äärimmäistä kuuliaisuutta. Esim. vapaamuurarien järjestöt täyttävät joka suhteessa puheen ”uskonnollisen yhdyskunnan luonteesta”, vaikka ne selvästikään eivät ole uskonnollisia yhdyskuntia. Laestadiolainen Suomen rauhayhdistysten keskusyhdistys Oulussa on huomattavasti enempi ”uskonnollisen yhdyskunnan luonteinen”, käyttäakseni piispainkokouksen kieltä eikä sen piirissä piispallisella kaitsennalla ole yhtään mitään merkitystä. Piispat tietävät sen hyvin, mutta he tietävät myös liikkeen suuruuden ja voiman eivätkä siksi ole vetäneet laestadiolaisia tuomiokapitulikäräjille huolimatta rauhanyhdistysten ”uskonnollisen yhdyskunnan luonteesta”, joka on 100%:sti piispallisen kaitsennan ulottumattomissa. En toivo laestadiolaisille mitään pahaa, mutta käytin heitä vertaisryhmänä osoittamassa, että poliittiset prosessit ratkaisee Tuomiokapitulissakin poliittinen voima eikä kristillinen totuus. Suomen evankelis-luterilaisella lähetyshiippakunnalla sitä poliittista voimaa ei katsota olevan niin paljon, että se jätettäisiin rauhaan, kuten tapahtuu monien vahvempien ja vauraampien kohdalla.

Lopuksi siirryn varsinaiseen pääkohtaan: se toimintani, jonka Tuomiokapitulin kirje leimaa sopimattomaksi pappisvalani rikkomiseksi, on päinvastoin juuri antamani pappisvalan mukainen. En ole omasta aloitteestani ryhtynyt kokoamaan ympärilleni skismaattista, saati sitten harhaoppista laumaa. Sama pätee kaikkiin Lähetyshiippakunnan seurakuntiin: sielunsa autuudesta ja hengellisen elämänsä näivettymisestä sekä pelastusvarmuudesta huolestuneet kristityt ovat kutsuneet paimenia, heidän joukossaan myös minua, palvelemaan heitä Jumalan sanalla ja pyhillä sakramenteilla. Minun vuoroni tuli palattuani Suomeen 20:n vuoden lähetystyöstä Afrikasta. Niinä vuosina osakseni ei tullut minkäänlaista piispallista kaitsentaa. Lopulta asemani Turun arkkihiippakunnassa jäi muodolliselta kannaltakin avoimeksi, kun Tuomiokapituli ei enää antanut minulle minkäänlaista virkamääräystä vuosikausien lähetystyöhön. Kun Lähetyshiippakunnassa toimivia pappeja ja minua heidän joukossaan syytetään epäjärjestyksen ja

hämminin aiheuttamisesta kirkossa, syytös on huomattavan kaukana todellisuudesta. Hajallaan ja hylätyiksi jääneet kristityt, jotka eivät halunneet kadottaa raamatullista, oikeaa uskoa, alkoivat etsiä paimenia, jotka ajan hengen mukaisen kaunopuheisuuden sijasta hoitaisivat ihmisten sieluja puhtaalla Jumalan sanalla. Nämä kristityt olivat todenneet saman minkä Hermann Sasse oli havainnut Ensimmäisen maailmansodan juoksuhautojen kauhuissa: hänen maailmankuulun opettajansa Adolf von Harnackin liberaalin kristinuskon kanssa oli kyllä hyvä elää mutta paha kuolla.

Suomeen palattuani v. 2009 havaitsin myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon muuttuneen vielä paljon nopeammin ja perusteellisemmin, kuin olin ennustanut Ilkko I- ja Ilkko II-seminaareissa vuosina 1980 ja 1982. Olin mm. sanonut, että naispappeuden jälkeen vuorossa on homoseksualismin tuominen kirkkoon aivan samantyyppisellä mielivaltaisella Raamatun selittämisellä kuin naispappeuskin. Sanani saivat muuten aina niin hillityn arkkipiispan menettämään malttinsa ja äänensä korottaen vakuuttamaan, että mainituilla asioilla ei ole mitään yhteyttä toistensa kanssa. Hän piti puheenvuoroani sopimattomana. Valitettavasti olin ollut oikeassa ja arkkipiispa väärässä. Harhaoppien kanssa kirkkoon oli historiasta tuttuun tapaan pystytetty jo 1980-luvulla virkakieltojärjestelmä sekä myöhemmin myös ordinaatiosulku suojelemaan kirkon valtaa pitäviä oikeauskoiselta luterilaiselta papistolta. Tunsin hyvin omakseni tohtori Martti Lutherin tilanteen, jonka hän kertoi kirjeessään paavi Leo X:lle v. 1520. Luther oli jo melkein heittänyt kaiken toivon Roomasta: ”Jää hyvästi, rakas Rooma, löyhkätköön, mikä löyhkää, ja saastukoon, mikä on saastainen (Ilm. 22:11)! Lähdin tutkimaan rauhassa ja hiljaisuudessa Pyhää Raamattua ollakseni hyödyksi niille, joiden keskellä asuin.” Kun raamatullinen ja luterilainen työ on Suomessakin kantanut hedelmää ja synnyttänyt kirkkoreformia, viholliset ovat vihan aseina väärin todistamalla ja valhetta puhumalla käyneet sen työn kimppuun ja aloittaneet kirkkotaistelun, johon maalliset tiedotusvälineet ovat innolla liittyneet niitä vastaan, ”jotka pitävät Jumalan käskyt ja joilla on Jeesuksen todistus” (Ilm. 12:17). Monien esimerkkien joukosta viittaa nyt vain Helsingin seurakuntien hillittömään ilmaisjakelulehteen.

Olen evankeliumin saarnaamisen ja sakramenttien hoitamisen virassa kuuliaisuussuhteessa koko ajan ennen kaikkia muita auktoriteetteja kirkossa läsnä olevaan Herraamme Jeesukseen Kristukseen hänen sanansa ja luterilaiseen tunnustuksen välityksellä. Luterilainen kristityn vapaus on juuri tässä ehdottomassa kuuliaisuussuhteessa. Pappisvalani mukaisesti nuo auktoriteetit myös määrittävät suhteeni piispoihin kuten kaikkeen muuhunkin maan päällä. Luterilaisen tunnustuksen alkeisiin kuuluu, ettei millään kirkollisella tai maallisella instanssilla *per se* ole sitovaa, muodollista arvovaltaa yli Raamatun sanan ja sen mukaisen tunnustuksen, ei paavilla, ei kirkolliskokouksilla, ei valtionpäämiehillä, kansankomissaareilla, tuomareilla, piispoilla eikä kansanvallan muodollisella enemmistöllä.

Tuomiokapitulin tiedossa pitäisi olla, että pääongelma on juuri tässä: piispat ovat Tunnustuskirjoilla punniten rikkoneet vakavasti Jumalan sanaa ja kirkkomme luterilaista tunnustusta väärellä opetuksellaan, Raamatun vastaisilla virkatoimilla ja hallintotyöllä. Viittaen uudelleen piispojen yksimielisesti päättämään ordinaatiosulkuun, joka toteutettiin piispa Olavi Rimpiläisen siirryttyä eläkkeelle. Tällaisen sulun, joka kohdistuu Raamatulle ja luterilaisille tunnustukselle uskollisiin kristittyihin ja pappiskandidaateihin, luterilaiset tunnustuskirjat tuomitsevat monissa kohdin ja voimakkain sanankääntein nimittäen sellaista tyranniaksi, hirmuvallaksi. Ordinaatiosulku on entisestään pahentanut Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hätätilaa. Niinpä Tunnustuskirjat vapauttavat seurakunnat piispallisen hirmuvallan luomassa hätätilassa vihkimään itselleen oikeita pappeja, jos Jumalan sanaa vastoin toimivat piispat pyrkivät estämään heiltä sellaiset. Tunnustuskirjat myös velvoittavat – eivät siis vain salli vaan velvoittavat – kristittyjä luopumaan sellaisista piispoista, jotka opettavat ja panevat toimeen Jumalan sanan vastaisia asioita ja opetuksia kirkossa. Mainitut piispat eivät ole Augsburgin tunnustuksen mukaan enää piispoja vaan vääriä profeettoja (CA 28). Vuonna 2011 kirkolliskokous ja piispainkokous päättivät homoseksuaalisten suhteiden rukoushetkestä, vaikka tämä askel pyrittiin huolellisella naamioinnilla tekemään harmittoman näköiseksi. Kun olin yksi, joka julkisesti ilmoitti luopuvansa tällaisista Raamatulla ja Tunnustuskirjoilla pun-

niten harhaoppisista piispoista, toteutin vain sitä, minkä olin pappisvalassani paljon aikaisemmin 2.6.1972 luvannut.

Kun kirkkoon luodaan hätätila, jossa Jumalan sana ja luterilainen tunnustus syrjäytetään, tuollainen hätätila synnyttää aina myös uuden oikeustilanteen ja sen vaatiman hätätilaoikeuden (Notrecht). Käsite on tullut erityisesti Saksan kirkkotaistelusta 1933–1945, mutta se ulottuu Saksan historiaa paljon laajemmalle. Jätän huomioon ottamatta Ranskan suuren vallankumouksen toteuttamat kristittyjen ja kirkon virkaan kohdistuneet vainot. Luterilaiset kristityt joutuivat Preussissa valtion ja valtiokirkon pakkotoimenpiteiden kohteiksi v:n 1817 jälkeen vastustaessaan Preussin kuninkaan ajamaa kirkkounionia. Otto von Bismarckin ”Kulttuuri-taistelu” eli Rooman kirkon vastainen syrjintäpolitiikka lo 1870-luvulla Wilhelmin Saksassa katoliselle väestölle poikkeustilanteen, jossa vallitsi kirkollinen hätätila ja sen mukainen hätätilaoikeus kirkon sisällä. Ranskan Jules Ferryn nimeen liittyvä ankarasti syrjivä antiklerikalismi 1880-luvulta Ensimmäiseen maailmansotaan saakka loi rauhan oloissa syvän kirkollisen hätätilan kansanvaltaiseen maahan. Neuvostoliitossa käytiin 1920- ja 1930-luvulla taistelu Venäjän ortodoksikirkosta perinteisen kanonisen johdon ja bolshevikkeja lähennelleen ns. ”Elävän kirkon” (Живая церковь) välillä. Uskovien tuella tuo taistelu tuotti lopulta tappion ”Eläville kirkolle”. Neuvostoliiton kommunististen satelliittimaiden kirkoissa Toisen maailmansodan jälkeen vallitsi järjestään hätätilan luoma kaksoisrakenne: vallanpitäjille kuuliaiset kirkkojen johtoportaat ja kirkon uskolle ja opille uskolliset papit ja seurakuntalaiset. Ehkä räikeimmillään tilanne vallitsi Unkarissa, kun katolisia pappeja vangittiin ja surmattiin suurin määrin ja luterilaista kirkkoa hallitsi hirmuvalltiaana ja läheisessä yhteistyössä Unkarin erityisen pahamaineisen salaisen poliisin kanssa piispa Zoltan Kaldy (+ 1987), liian monen johtavan suomalaisenkin kirkonmiehen tukemana. Pohjoismaissa on erityisesti 1960-luvun jälkeen vaikuttanut vanhan valtiokirkollisuuden turvin harjoitettu kulttuuritaistelu ja kirkon instituutioiden ja kristillisen etiikan murentaminen kansanvaltaan (Folksuverenitet) vetoamalla. Se toteutettiin tehokkaasti piispojen nimityspolitiikalla ja tiedotusvälineiden vahvalla myötävaikutuksella.

”Kirkkostaistelu” ja ”hätätila” voivat siis vallita niin diktatuureissa kuin kansanvaltaisissa yhteiskunnissakin, jotka ovat muuttuneet yksiarvoisiksi maailmankatsomusvaltioiksi (Weltanschauungsstaat) vailla valtion terroria.

Maailmankatsomusvaltion mukainen kirkko toteutetaan tiedotusvälineiden lietsoman vihan ilmapiirissä ja kirkon omien puhemiesten jatkuvasti toistamissa väärissä todistuksissa. Oletteko ajatelleet, piispa Kaarlo Kalliala, että suunnittelemanne pappisviran riistäminen ainakin viideltä hiippakunnan papilta on ainutlaatuinen tapahtuma Suomen kirkon historiassa? Vastaavia esimerkkejä täytyy etsiä niin-kin kaukaa kuin 1500- ja 1600-luvuilta. Oletteko todellakin valmis tällaiseen hyytävään osaan ja kantamaan sen seuraukset Jumalan ja ihmisten edessä?

Näistä suurista kysymyksistä pitäisi keskustella eikä käydä juridisesti epäselvien muodollisuuksien suojassa varjonyrkkeilyä. Viimeistään ordinaatiosulku ja homoseksualismin edistäminen riistävät piispoilta Jumalan edessä kaiken sen aseman, minkä he kuvittelevat omistavansa ”piispallisella kaitsennallaan”. Jumalan sanan vastainen ”kaitsenta” ohjaa Kristuksen lampaat pelkästään syvyyden julman raatelijan kynsiin. Mitään yritystä ei kaitsennastaan tarkkojen piispojen puolella ole ollut dialogiin kanssamme, niin muodikasta kuin dialogi-puhe kirkossa onkin.

Olen saarnannut Jumalan sanaa, vastaanottanut rippiä ja jakanut pyhiä sakramentteja luterilaisille kristityille kuten olen tehnyt vuosikymmenet. Nyt Tuomiokapitulilla on kuitenkin otsaa kertoa minulle, että olen näin toimimalla rikkonut pappisvalani ja osoittanut olevani on sopimaton pappisvirkaan. Tuore esimerkki asettakoon kuitenkin asiat räikeän paljastavaan valoon: Minä olen sanaa ja sakramentteja hoitaessani väärä paimen, koska olen kirkollisessa hätätilassa ”piispallisen kaitsennan” ulkopuolella. Mitä on vertailun vuoksi sanottava siitä, että hiljattain Helsingin Kaapelitehtaalla pidettyyn pornografiseen tapahtumaan oli virallisesti osallistunut kaksi Helsingin hiippakunnan pastoria Vantaan seurakuntayhtymästä. Kaikesta päätäten heidän piispalliset kaitsentansa olivat kunnossa asiasta haastateltua arkkipiispa Kari Mäkistä myöten eikä siis pelkoa kielteisistä seu-

raamuksista ole, kun on kerran seurattu kirkon vallitsevaa järjestystä, sanoi Jumalan Kymmenestä käskystä Kuudes käsky mitä tahansa. Herramme puolestaan sanoi fariseuksille ja kirjanoppineille: ”Viisaus on oikeaksi näytetty teoissansa” (Matt. 11:19).

Vanhan kirkon kaanonien ja Uskonpuhdistuksen tunnustuksen mukaan harhaoppisten piispojen langettamat tuomiot eivät ole jumalallisen oikeuden mukaan päteviä. Siksi jatkan luterilaisena pastorina tyynin mielin työni tekemistä kuolemaani saakka. Jos en saa tehdä Kristuksen antamaa työtä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa, jatkan sen tekemistä tämän kirkon vieressä Kristuksen kirkon oikeiden, jumalallisten tuntomerkkien mukaan.

Suomen kirkko on menneinä vuosisatoina ollut suolana, valona ja siunauksena Suomen kansalle niin rauhan kuin sotienkin aikana. Tunnen suurta surua ja myös hiljaista suuttumusta – en itseni ja henkilö- ja sukuhistoriani tähden – vaan Suomen kansan tähden. Mitä sillä on odotettavissa lapsilleen ja lastensa lapsille, kun isien ja äitien kirkko sen keskellä kaikin tavoin rappeutuu, lahoaa ja muuttuu Kainin kirkoksi? Rukoukseni on jo kauan ollut se, etten joutuisi isänmaassani Suomessa samaan osaan kuin Jesaja-profeetta Jumalansa vihoittaneessa Juudassa: ”Niin minä odotan Herraa, joka kätkee kasvonsa Jaakobin heimolta, ja panen toivoni häneen” (Jes. 8:17).

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulille

Martti Vaahtoranta, TT, pastori

Herrat piispa Kalliala ja asessori Mäkinen, istun marraskuisena iltana armon vuonna 2014 työpöytäni ääressä. Pöydälläni on kirje, jonka sain viime viikolla Tuomiokapitulista. Al-lekirjoittajat tunnettekin.

Itse asiaan minulla ei ole enää mitään uutta sanottavaa – ja vaika olisikin, en uskoisi sen sanomisella olevan merkitystä. Jos Suomen ev.lut. kansankirkon ylimmät viranhaltijat eivät tähän mennessä ole hakeutuneet vakavaan teologiseen keskusteluun *Suomen evankelis-luterilaisen lähetyshiippakunnan* kanssa, he tuskin etsisivät keskusteluyhteyttä sittenkään, vaikka kerran vielä kertoisin, miksi odotan muutaman viikon sisällä saavani tiedon erottamisestani virasta, johon minut kutsuttiin ja vihittiin Turun Tuomiokirkossa melkein tasan 28 vuotta sitten.

Emme luultavasti pääse koskaan edes hypoteesin tasolla yhdessä pohtimaan esimerkiksi sitä mahdollisuutta, voisiko Suomen evankelis-luterilaisen kirkon puitteissa toimia myös „vanhauskoinen hiippakunta“. Voisiko sellainen mahtua kirkkoon, joka edelleen nimittää itseään „tunnustukselliseksi“, mutta kiistelee tunnustuksensa sisällöstä pääsemättä siitä kaikilta osin yksimielisyyteen? – En tiedä, enkä pohdi asiaa tässä sen enempää.

Sen sijaan haluan jakaa hiukan tuntojani kanssanne. Toivon, että jaksatte seurata minua vielä tämän pienen matkan, kunnes en enää saa tuomiokapitulilta postia „pastorille“ – enkä varmaan muutenkaan.

* * *

Olen syntynyt Raumalla herätyskristilliseen ja kirkolliseen perheeseen. Meillä ei tosin kotona puhuttu kovin paljon Jumalasta, mutta luultavasti Jumalalle meistä lapsista sitäkin enemmän. Usko oli läsnä elämämme arjessa ja pyhässä. Julkilausuttuna se liittyi minulla kuitenkin varhaisimmasta lapsuudestani asti ennen kaikkea yhteiseen juma-

lanpalvelukseen niiden tilaisuuksien ohella, joissa kävimme Rauman Nuortentalolla.

Rauman Pyhän Ristin Kirkko ja sen „Vaahtorantojen penkki“ parvella, vastapäätä saarnastuolia, oli minun hengellinen kotini ja kasvupaikkani kristittynä. Sinne me kolmen polven voimin sunnuntaisin kuljimme. Ennen kuolemaansa vuonna 1965 mukana oli myös isoäitini, *sacri min. cand.* Eeva Vaahtoranta.

Samassa kirkossa minut konfirmoitiin seurakunnan leiririppikoulun päätteeksi kesällä 1973. Ja vaikka kuvaan tuli vähitellen mukaan myös seurakunnan nuorten toimintaa, pyhäpäivän jumalanpalvelus säilytti sen keskeisen merkityksen, joka sillä oli minun elämässäni aina ollut ja on yhä.

Se sillä oli myös opiskeluaikanani. Opiskelin teologiaa ja aluksi myös pianonsoittoa. Kumpiakaan opintoja ei tosin ensisijaisesti motivoinut toive ammatista. Musiikki oli minulle kyllä enemmän kuin harrastus, ja muistan ajatelleeni jo silloin, että ”on hyvä, että minulla on joku ’kunnon ammatti’, koska kirkon tilanteesta ei koskaan tiedä”.

Suoritin pianonsoitonopettajan tutkinnon Sibelius-Akatemiassa ja luin samaan aikaan teologiaa yliopistossa, mutta en päätyäkseni kirkon virkaan, vaan saadakseni vastauksia oman olemassaoloni kannalta ratkaiseviin eksistentiaalsiin kysymyksiin. Tai voisin sanoa asian yksinkertaisesti: hain armollista Jumalaa, jonka yhtäältä jo tunsin, mutta jota yhä myös etsin.

Pappiskutsumusta minulla ei ollut, ei ulkoista eikä sisäistä. Suuntauduinkin tutkijaksi, vaikka suoritin käytännölliset harjoitukset loppuun seurakuntatyöhön valmentavalla linjalla yhteiskunnallisen työn harjoittelun jälkeen.

Suuntautumiseni ei kuitenkaan tarkoittanut, etten olisi arvostanut kirkkoa. Päinvastoin. Muistan joskus – luullakseni systemaattisen teologian metodikurssilla, jota siinä tilanteessa veti silloinen apulaisprofessori Eero Huovinen – lausuneeni ääneen sen, minkä sisimmässäni koin: että Suomen kirkko oli myös organisaationa eikä vain uskonyhteisönä minulle paljon merkittävämpi identifikaatiokohde kuin Suomen valtio tai kansa.

En myöskään halveksinut papinvirkaa. Arvostin sitä kovasti, ja sen arvostus kasvoi minussa sitä mukaa, kun aloin opintojeni kuluessa ymmärtää sen olemusta. Niinpä virkakäsitykseni vaihtui jonkinlaisesta funktionalistisesta näkemyksestä institutionaaliseksi.

Sitten vaihtui myös näkemykseni naispappeudesta. Olin ollut omasta mielestäni kohtuullisen liberaali, yhteiskunnallisesti valveutunut, sivistynyt ja humaani, kaiken kaikkiaan lojaali ja kunnollinen kansankirkon poika, ja sellaisena olin myös – tosin kohtuullinen – naispappeuden kannattaja. Keväällä 1983 jouduin kuitenkin silloisia keskusteluja aktiivisesti seurattessani tilanteeseen, jossa minun oli ankaran henkilökohtaisen kamppailun myötä sekä teologisista syistä että nuoren aviomiehen kasvavan elämäkokemuksen perusteella pakko vaihtaa näkemystäni.

Mikään muu minussa ei silloin muuttunut, ei vielä silloin. Silti ymmärsin, että kaikki olisi mielenmuutokseni jälkeen toisin. Tiesin, että kaikenlaiset urahaaveet kirkossa (jos minulla nyt niitä oli ollutkaan) sain unohtaa. Ja peiliin katsoessani näin entisen fiksun tyyppin sijasta sivistymättömän tollon, takametsien karvakorvan, joka istuu keinu-tuolissaan eikä puhu mitään, mutta piiskaa varmuuden vuoksi kerran viikossa muijan ja mukulat. En tuntenut kuvasta itseäni, mutta sitä on sittemmin pidetty ahkerasti edessäni.

Mutta ei niin pahaa, ettei jotakin hyvääkin: ehkä menetin joitakin ystävistäni tässä elämäni suuressa käänteessä ja siitä lähtien, mutta sain heitä monin verroin tilalle. Löysin suorastaan uuden maailman, ja sen löytäminen sopi yhteen sen kanssa, että olin löytänyt myös Kristuksessa armollisen Jumalan – vaikkei Hän koskaan edes ollut väistänyt viereltäni, ei vaikeimpinakaan vuosinani.

Samoihin aikoihin virkakäsitykseni vaihtumisen kanssa sain tehdä laudaturtyötäni prof. Seppo Teinosen johtamassa dogmatiikan seminaarissa tutkien Jumalan ja ihmisen yhdistymisen ajatusta Johann

Gerhardin teologiassa. Assistenttina toimi muuan TL Kaarlo Kalliala.

Se oli hienoa aikaa. Se varmasti myös vahvisti ajatustani, joka sittemmin myös toteutui ja johti lopulta tohtorinväitökseen samasta aiheesta vuonna 1998. Prof. Teinonen kannusti minua kovasti jatko-opintojen suuntaan.

Ensimmäisenkin tutkinnon suorittaminen kuitenkin kesti kauan, koska opiskelin ensin myös musiikkia ja sitten suoritin kaksi laudaturia ja aloitin myös tukiaineeni, latinan, opintoja humanistisessa tiedekunnassa. Valmistuin kevättalvella 1986.

Gradusta tuli pitkä ja perusteellinen. Sellaisena se toimi hyvänä alustana tulevalle väitöskirjalleni. Sillä se oli päämääräni. Tutkijan työ veti minua puoleensa – ei ehkä ammattina, vaan mahdollisuutena selvittää perin juurin, mistä kaikkein kalleimmassa uskossamme oli kysymys. Ja sitä sainkin sitten tutkia Suomessa ja Saksassa myös valtion kustannuksella vuosien ajan. Siitä olen äärettömän kiitollinen yhä vielä.

Silloin kuitenkin, vastavalmistuneena teologian kandidaattina (nykyisin puhuttaisiin ”maisterista”), en tiennyt mitä muuta voisინ tehdä tutkinnollani, kuin jatkaa siitä opintoja eteenpäin. Silti samoihin aikoihin minua alettiin kysellä saarnaamaan paikallisissa kirkkoissa tai ainakin yhdessä niistä.

Vastasin, ettei minun teologiallani voinut ottaa sellaista tehtävää hoitaakseen, ellei saanut siihen laillista kutsua ja vihkimystä. Ja niin syntyi ajatus Lapin ja Rauman seurakuntien kesken jaetusta osa-aikaisesta papinvirasta, jonka ohella saisin harjoittaa jatko-opintojani. Kirjoitin alkusyksyllä 1986 arkkipiispa John Vikströmille ja pyysin vihkimystä. Sen myös sitten sain. Tosin piispa käytti paljon aikaa keskusteluun kanssani. Se koski pitkälti naispappeutta ja sen oikeutusta kirkossa.

Olimme asiasta eri mieltä. Silti eräänä unohtumattomana pimeään marraskuun päivänä kuljin kulkueen mukana kohti Tuomiokirkon kuoria seurakunnan huutaessa virren veisuin Pyhää Henkeä avuksi. Siellä minut vihittiin virkaan, jossa yhä olen.

Ordinaatio oli kokemuksena äärimmäisen voimakas ja hyvin samankaltainen kuin avioliittoon vihkimiseni runsaat kuusi vuotta ai-

kaisemmin. Samantapaisesta asiasta siinä olikin kysymys: minä itsensäni en muuttunut muuksi, mutta minulle annettiin pysyvä tehtävä ja asema Kirkossa ja siihen, Kristuksen Morsiameen nähden.

* * *

Se minulla on vieläkin. Olen sitä myös tällä välin toteuttanut kovin erilaisissa tehtävissä. Aluksi osa-aikaiseksi tarkoitettu papinvirka johti lopulta täysaikaiseen seurakuntapapin virkaan Lapissa. Minulla ainoana hengellisessä työssä olevana pappina aktiivisessa yli 3000 jäsenen kotiseurakunnassani oli enemmän kuin kädet täynnä työtä. Ja vaikka kaipasin ja pyrin siitä jatko-opintojeni pariin, kiitän niistä vuosista, jotka yhä vaikuttavat minussa.

Sitten minusta tuli tutkija ensin Helsingin Yliopiston puitteissa ja sitten lähetystyöntekijänä. Yhteensä kaksitoista vuotta (1996-2008) sain palvella kirkkoani sen ulkomaisessa työssä Saksassa, viimeisen vuoden Suomesta käsin työskennellen. Sain olla pioneeriprojektissa etsimässä teologista lähestymistapaa islamin haasteeseen perustaen yhdessä työtovereitteni kanssa ELRIM-instituutin (www.elrim.org) ja siinä työskennellen. Ja ensin siis väittelin tohtoriksi.

* * *

Koko tämän ajan seurasin läheltä ja kaukaa kirkkoni kehitystä. Se teki minut sekä surulliseksi että vihaiseksi. Harvoin olen saanut iloita mistään siitä, mitä kirkollisen esivallan nimissä on sitten pappisvihkimykseni tehty ja toimitettu.

Samalla minua on kuitenkin auttanut eräs tärkeä teologinen oivalus: Kristuksen kirkko ei ole ensisijaisesti yhteiskunnallinen organisaatio, vaikka se voi olla sitäkin. Lähtökohtaisesti se on alhaalla vaeltava Jumalan kansa. Kirkko on se uskovien joukko, joka kokoontuu armonvälineiden ympärille ja joka uskoaan tunnustaen vaeltaa maailman halki kohti pelastushistorian täyttymystä.

Tätä luterilaista uskoa tunnustavaa Suomen kirkkoa palvelemaan minut vihittiin. Sen Kirkon olen nähnyt myös Suomessa siitä huolimatta, että koin suurta vierautta palatessamme syntymäkotimaahamme kesällä

2007. En enää edes ajatellut löytäväni paikallisen seurakunnan messusta sitä hengellistä Äitiä, joka oli pitänyt minua ja perhettäni hellästi sylissään Saksan vuosinamme sikäläisessä luterilaisessa seurakunnassa ja joka täällä Suomessa meillä oli sillä välin ollut lähinnä rukoilevainen seurakansa.

Niinpä kotiseurakunnaksemme tuli Porin Adventtikirkolla koontuva *Sakkeuksen jumalanpalvelusyhteisö*. Myös Kalannin kirkossa kävimme. (Tunnette varmaan pastori Vesa Kiertokarin, joka vielä silloin toimi siellä pappina.) Ja sitten minusta tuli Suomen Luthersäätiön työntekijä. Kesällä 2008 minut kutsuttiin ja asetettiin sen lähetysteologiksi.

Nyt toimin Suomen evankelisluterilaisen lähetyshiippakunnan Raumalla kokoontuvan *Pyhän Marian seurakunnan* pastorina. Piispa Matti Väisänen asetti minut virkaani Kynttilänpäivänä 2012. Teen sitä, mihin minut kutsuttiin ja vihittiin 28 vuotta sitten, myös Lähetyshiippakunnan konsistorin jäsenenä. Hoidan sanalla ja sakramenteilla sitä Kristuksen Morsianta, joka yhä tekee matkaa taivasta kohden. Hoidan papinvirkaani Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.

Kuinka niin? Koska olen vihkinyt ja kastanut ja siunannut haudan lepoon myös viime vuosina Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseneksi ja jäseniä. Itsekin kuulun siihen, kuten useimmat seurakuntalaisistani. Ja lopulta, olennaisesti, Suomen ev.lut. kirkko on juuri se oikeaa uskoa tunnustava Jumalan lasten joukko, joka tekee kanssani matkaa samaa taivasta kohden, ei niinkään hallintokoneisto, joka on luotu palvelemaan sitä.

Ehkä jo muutaman viikon päästä olen Tuomiokapitulin silmissä taas vain maallikko. Voin enää siunata maistraatissa vihityn parin. Lapset, jotka kastan, pitää erikseen liittää kansankirkon seurakuntaan – jos vanhemmat sitä vielä toivovat. Sitä en tiedä, saanko enää siunata omaisiani tai ystäviäni Kordelinin kappelissa Rauman Vanhalla hau-

tausmaalla, missä sukuni vainajat lepäävät, tai missään seurakunnan tilassa. Mutta ehkä saan sanoa sanaseni ja lukea rukoukseni avoimen haudan äärellä. Ja veisata hautausmaalla saanee myös ilman lupaa.

Olen itsekin yllättynyt, kuinka raskaalta tilanne minusta tuntuu myös kaiken sen jälkeen, mitä viimeisten vuosien ja vuosikymmenien aikana on tapahtunut ja sanottu. Jotakin tunnoistani olen sanoittanut saarnassani, jonka pidin seuroissa viime sunnuntaina (<http://marttivaahtoranta.omasivu.fi/21-sunnuntai-helluntaista-20-kolm-p-j-su-02-11-214/>). Minun olisi helpompi hyväksyä pappisoikeuksieni riistäminen siinä kirkossa, jossa minut kastettiin ja konfirmoitiin ja jossa minut vihittiin papiksi ja jossa olen tähän päivään asti virkaani hoitanut, jos minua syytettäisiin harhaoppisuudesta, huonosta elämästä tai tehtävieni laiminlyömisestä. Niin: minun on mahdollon hyväksyä pappisoikeuksieni riistämistä sen tähden, että olen pyrkinyt toteuttamaan pappisvalani lupauksia ja juuri sen tähden myös kieltäytynyt noudattamasta niitä määräyksiä ja sopeutumasta niihin muutoksiin kirkkomme opissa ja käytännöissä, joilla ei ole perustusta Jumalan Sanassa eikä luterilaisessa Tunnustuksessa, joihin olen valasani sitoutunut.

En missään tapauksessa hyväksy tuomiokapitulin päätöstä, jos minut erotetaan virastani ”valapattoisena”. Päinvastoin: jos minulta otetaan pappisoikeudet omassa kirkossani, ne otetaan minulta sen tähden, että pidän valani.

Joka tapauksessa säilytän pappisoikeuteni Suomen evankelisluterilaisessa lähetyshiippakunnassa, jossa oikeaoppinen Suomen luterilainen kirkko jatkaa elämäänsä myös organisatorisessa mielessä, ja tietenkin uskonyhteisönä. Sen piirissä tahdon edelleen toteuttaa pappisvalassa antamaani lupauksia.

Myös niille veljilleni ja sisarilleni, jotka ovat pysyneet Sanalle uskollisina kansankirkon seurakunnissa, tahdon olla oikea pappi ja paimen

siitä huolimatta, etten enää voi tehdä sitä siinä ominaisuudessa, joka minulla vielä on arkkihiippakunnan papiston jäsenenä. Me emme ole sulkemassa niitä ovia, joita meiltä halutaan sulkea.

* * *

Sitä myös toivon, että ymmärrätte, mitä olette tekemässä ja tehneet jo. Muistan Lapissa tänä vuonna järjestetyn hienon kirkon tulevaisuutta käsittelevän keskustelutilaisuuden erään puheenvuoron. Sitä emme lausuneet me, paikalla olleet entiset Lapin papit, tohtori Anssi Simojoki enkä minä, vaan joku muista panelisteista. ”Haluaako Kari Mäkinen todella jäädä historiaan arkkipiispana, jonka aikana kirkko hajosi?” Näin lauseen muistan.

Toivotan teille viisautta ja nöyryyttä päättäessänne minun ja virkaveljeni tulevista statuksesta kirkossa, jonka korkeisiin virkoihin teidät on kutsuttu.

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulille

Sakari Korpinen, TL, pastori

Armo olkoon teille ja rauha Jumalalta meidän Isältämme ja Herraltamme Jeesuselta Kristukselta. Aamen.

Vastaan kirjeeseenne pitäen edessäni kirkkovuoden lopun ja tuomi-osunnuntain Jumalan sanan kohdat, joissa johdatetaan Teidän kirjeenne tavoin minua mitä vakavimpaan itsetutkisteluun. Emme ole edes tavanneet, mutta arvioitte minun yli 43 vuotta kestäneen paimenuuteni ala-arvoiseksi. Olen Teidän tutkintanne mukaan ”ilmeisen sopimaton” pastoriksi. Itsetutkistelun tarpeellisuudesta kertoo apostoli Paavalin esimerkki: *”Minä kuritan ruumistani ja masennan sitä, etten minä joka muille saarnaan, itse ehkä joutuisi hyljättäväksi”*, 1Kor 9:27. Kuljemme edessä olevaa viimeistä tuomiota kohti, jossa jokainen meistä joko iankaikkisesti hyväksytään tai hylätään. On taivas, mutta on myös helvetti ja ne pysyvät. Kumpaan olen matkalla?

Vakavaan itsetutkisteluun johtaa myös kirkon historiassa eri henkilöiden suuhun laitettu kertomus kuihtuneesta puusta kuivine lehtineen: ”Sinä päättelet oikein, että sen juurissa on vikaa. Jos näet epäuskoisen kansan, päättele silloin, että siltä puuttuu pyhä papisto!” Niinpä kerrotaan piispa Krysostomoksen sanoneen kauhistuneena selvittäessään hiippakuntansa tilaa: *Mirum si sacerdos salvetur!* On siis kysyttävä: Enkö minäkään pääse perille taivaan kirkkauteen?

Mitä tunnustan vääräksi ja mitä en ole tehnyt enkä saa tunnustaa vääräksi?

Tunnustan murheella, että paimenen virkaan vihittynä olen usein laistanut hengelliset harjoitukset. Kilvoitteleva mieli ja usko Kaikkivaltiaan Jumalan mahdollisuuksiin ovat jääneet liian usein taka-alalle. Mikael Agricolan Rukouskirjassa selvitetään katumusharjoituksia ja seitsemää kuolemansyntiä. Tunnustan, että niiden nujertamiseksi

olen käyttänyt liian vähän yksityisen ripin lahjaa. Kun olisi pitänyt tuoda esiin Jumalan sanan yksinkertainen totuus ihmisten mielipiteiden sijaan, olen ollut varsinkin pappien kokoontumisissa hiljaa. Hengellinen opettajani Simo Kiviranta korosti pappisvihkimykseni jälkeen: ”Sillä papin huulten pitää tallettaman tieto, ja hänen suustansa etsitään opetus, sillä hän on Herran Sebaotin sanansaattaja”, Mal 3:7. En ole jatkanut kirkko-opin alaan liittyvää väitöskirjatutkimusta, vaikka kotonamme Naantalin pikkupappilassa vieraillut arkipiispa Martti Simojoki siihen kehotti laudaturpastoraali -tenttieni jälkeen. Liian usein on minut vallannut hengellinen laiskuus. Tämän kaiken tunnustan katuen. Mutta Jumalan käsittämättömästä armosta olen pysynyt siinä opissa, jonka kirkkomme konstitutiiviset lakipykälät sanovat:

KL 1:1§ lausuu: *”Tunnustus. Suomen evankelisluterilainen kirkko tunnustaa sitä Raamattuun perustuvaa kristillistä uskoa, joka on lausuttu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa sekä luterilaisissa tunnustuskirjoissa. Kirkon tunnustus ilmaistaan lähemmin kirkkojärjestyksessä.”* Tämän sanoo siis tarkemmin Kirkkojärjestyksen alku (1:1§).

Tutkittuani päiväkirjojani eläkkeelle jäätyäni voin hyvällä omallatunolla nöyrästi, mutta rohkeasti sanoa, että olen pysynyt pappisvalani pyhissä velvoitteissa. Olen lausunut Helsingin tuomiokirkossa 2. kesäkuuta 1971 tämän valan, jonka alku kuuluu:

Minä Sakari Otto Johannes Korpinen lupaan ja vannon kaikkivaltiaan ja kaikkietävän Jumalan kautta, että minä, toimittaessani Jumalan seurakunnassa saarnavirkkaa, jonka nyt olen valmis ottamaan vastaan, olen uskollisesti pysyvä Jumalan pyhässä sanassa, joka on ilmoitettu Vanhan ja Uuden Testamentin profeetallisissa ja apostolisissa kirjoissa, sekä evankelisluterilaisen kirkon siihen perustuvassa tunnustuksessa, niin etten julkisesti julista ja levitä enkä salaisesti edistä ja suosi sitä vastaan sotivia oppeja. KL 1964 § 96 (635/1964).

Keskeiset jumaluusopilliset opetukset olen saanut isältääni rovasti Reino Korpiselta. Hän teroitti vielä kuolinvuoteellaankin uskollisuutta Jumalan sanalle ja kirkkomme tunnustukselle kaikissa olosuhteissa. Sukuni piirissä kerrotaan, että vastoin parhaita ystäviään hän kieltäytyi kovin sanoin lähtemästä Hämmäläisosaakuntaan vannomaan AKS:n valaa, koska sen sisältö ja sanamuoto oli ilmiselvästi Jumalan sanan vastaista. Mitään pahempaa ei voi papille sattua kuin että hän rikkoo pappisvalansa. Tätä on korostanut kirkko-oikeuden tutkija, Utsjoen kirkkoherra TT, OTT Arto Seppänen:

Jos kirkko poikkeaa tunnustuksestaan tai toimii Raamatun sanan vastaisesti ja vaatii papilta lain ja oikeuden varjolla siihen suostumista, niin pappi ei saa siihen valansa tähden suostua, jotta hän voisi vastata siitä Jumalansa edessä. Pappisvalan sanamuoto samaistaa oikean papin siihen, että hän pysyy Raamatun sanassa ja tunnustuksessa. **Väärä pappi taas siitä luonnollisesti poikkeaa. Kuuliaisuus kirkon laille ja järjestykselle ei ole pappisvalan sanamuodon ja kirkkolainsäädännön sisäisen systematiikan perusteella sokeaa kuuliaisuutta vaan alisteista, koska siitä on voitava vastata myös Jumalan edessä.**”(Seppänen 2014, lihavointi minun)

Jumala auttakoon, että saarnavirassani (ministerium verbi Divini) minulla olisi loppuun asti tunnollani pyhät lupaukset.

Kirkkomme muuttunut tie

Kirkollemme on esitetty vuosikymmenten ajan erilaisia vaatimuksia luopua Tunnustuksestaan. Jo 1960 -luvulla sai paljon huomiota kirjanen ’Kirkko auki korjauksia varten’. Sen ohjelmana oli saada Tunnustuksemme sijaan demokratian tienviitat kirkkoon. Tällöin syntyi kirkkokansan ja papiston keskuudessa erilaisia ryhmiä, keskustelupiirejä ja myöhemmin suoranainen tunnustusrintama. Erityisesti evankelisen herätysliikkeen papisto tahtoi ohjata tuolloin kristillistä totuutta koskevissa taisteluissa Pyhään Raamattuun ja sitä oikein tulkitsevaan Tunnustukseemme, sillä ne opastavat meidät läsnä olevan Herran Jeesuksen Kristuksen kaitsentaan. Kirkon apostolisen paimenviran avulla Kristus itse puhuu meille ja ohjaa meitä niin kauan

kuin paimenet pysyvät Pyhän Raamatun sanassa ja sen mukaisessa uskossa, opetuksessa ja tunnustuksessa.

Tilanne kirkossamme muuttui totaalisesti kirkkomme hyväksyttyä naispappeuden 1986. Kirkkomme on tänään täysin toinen kuin saadessani ordinaation ja lausuessani pappisvalan. Suuri osa ns. tunnustusrintamaa uskoi sinisilmäisesti kirkolliskokouksen kirjoittaman ponnien olevan kirkkomme johdon totuudellinen kädenojennus meille, jotka aiomme pysyä Pyhän Raamatun selkeissä opetuksissa paimenviran miehisyydestä. Itse en olisi uskonut mitenkään hakupapereita lähettäessäni, että piispa Jorma Laulaja kapitulinsa kanssa piti minua keltomana hakemaan Teuvan kirkkoherran virkaa virkakantani vuoksi. Ns. piispa Heikan paperi kriminalisoi sen uskon ja opin, jota opettaa ja tunnustaa edelleen kristikunnan ehdottomasti suurin enemmistö. Ennen tuota paperia oli vielä paljonkin kirkkomme todellisen uudistuksen toivossa eläviä hurskaita kristittyjä.

Minun ikäpolveni nuoruutta sävytti ns. Ystävyys-, Yhteistyö- ja Avunantosopimus (YYA), joka allekirjoitettiin 1948. Tuota aikaa leimasi se, ettei tietyistä asioista ollut lupa puhua. Kirkkoomme tuli naispappeuden hyväksymisen jälkeen hiljalleen samanlainen vaikeamisen ja vaientamisen kulttuuri. Yritin vielä maaliskuussa 1998 minulle rakkaassa Naantalissa synodaalikokouksen työpajassa mennä pappisviran ja kutsumuksen polttaviin asioihin. Yritin saada työryhmäämme ymmärtämään niitä perusteita, joiden johdosta osa silloin vielä työssä olevaa arkkihiippakunnan papistoa ei toimi alttari- ja saarnatuoliyhteydessä naispappien kanssa. Eihän meillä ole mistään suurista ja perustavista uskon totuuksista muuta taetta kuin apostoliset ja profeettalliset Kirjoitukset. Huomasin jo silloin, että keskustelu oli mahdotonta, sillä joukostamme suurin osa suorastaan häpesi pyhän apostoli Paavalin opetuksia, esim. 1 Kor 14:33-36 ja 1 Tim 2:9-15. Elämme kirkollisen suomettumisen aikaa.

Sanoessanne lähettämässänne kirjeessä, etten ole vastannut Teidän kaikkiin kysymyksiinne, minun on todettava, että Te ette ole tahtoneet vastata yhteenkään teologiseen kysymykseen, joita kir-

jeissäni olen kysynyt. Tämän kesän lopussa Te, piispa Kalliala, olette tosin toisten kirkkomme piispojen tavoin julkaissut teesejä kristittyjen yhteydestä. Te kutsutte ja kannustatte näillä julkistetuilla teeseillä avoimeen keskusteluun. Ennen tätä saamaani kirjettä toin esiin iloni tästä uudesta avauksesta. Ajankohtaisissa kysymyksissä meidät on ilman mitään jumaluusopillisia keskusteluja tyrmätty ”pienen, mutta äänekkään ryhmän” toiminnaksi. Olemme todellakin yrittäneet saada jumaluusopillista keskustelua kirkkoomme. Arkkipiispa Mikko Juva kutsuikin aikoinaan neuvonpitoon, jossa olimme Maarian kirkkoherran, rovasti Eero Parvion ja Nousiaisten kirkkoherran, lääninrovasti Reino Salon johdolla. Samoin kokoonnuimme kerran suuremmalla joukolla piispalassa arkkipiispa John Vikströmin kutsusta. Mutta varsinaisesta jumaluusopillisesta keskustelusta ei tullut mitään, eivätkä heidän seuraajansa ole halunneet jatkaa keskusteluja.

Näköalojen pimentyessä vuosi vuodelta enemmän kirkkomme johto on etsiytynyt maallisten virkamiesten esikuvien mukaan hallintobunkkereihin. Kuulemme Jumalan sanan opastusten sijaan yhä enemmän kunnansihteereille laadituista agendoista tuttuja termejä ”virkamiehistä”, ”virkevastuista”, ”sukupuolisyrittäjästä”, ”työvuoroista”, ”hallintolaista” jne. Jossain määrin kirkollista sanastoa edustaa ”kaitsenta”, mutta sitäkin käytetään täysin Tunnustuksemme vastaisesti. Tämän on tuonut usein esiin varatuomari, pastori Jyrki Anttinen. Tärkeänä puheenvuorona pidän kirkkojuristi OTT, TT Pekka Leinon kirjoitusta Sanansaattajassa tänä syksynä:

Olen työurani aikana huomannut, miten kirkko-oikeuden käsittäminen muuttuu koko ajan yhä hallinto-oikeudellisemmaksi uskon yhteisönäkökulman kaventuessa entisestään. Kirkko on saanut enenevässä määrin vain sosiologisen yhteisön olemusta tunnustuksen alkaessa muodostua pelkäksi ihanteeksi ilman sisältöä. Kirkollisvaalitkin on alettu ymmärtää tilaisuudeksi muuttaa kirkko *äänestäjien* mielen mukaiseksi. Tässä kuitenkin unohdetaan, että kirkko on Kristuksen itsensä perustama - ja sen tulisi olla *Hänen* mielensä mukainen.

Leino jatkaa:

Olen jo oikeustieteellisen tiedekunnan hallinto-oikeuden väitöskirjastani vuodesta 2002 lähtien samoin kuin myöhemmissä kirjoissani, artikkeleissani ja esitelmissäni varoittanut siitä, ettei kirkko lähtisi tukemaan yhteiskunnallisen normiston soveltamista suoraan kirkon uskonelämän alueelle. Kirkossa on kuitenkin vähitellen ajaututtu tilanteeseen, jossa yhteiskunnallisten normien vaatimukset ulotetaan myös kirkon teologisiin kysymyksiin.

Kirkkomme muutoksesta kertoi kansanomaisesti toisessa hengellisessä lehdessä äskettäin Inkerin kirkon pastori Leif Nummela. Hän totesi hengellisen lehden toimittamisen olevan aikalailla erilaista siinä kontekstissa kun arkkipiispa käräjäi Juhannustansseja vastaan kuin siinä, että arkkipiispa on Pride-tapahtuman suojelija. Niinpä kuluvana vuonna arkkipiispa Martti Simojoen aloittamat ja kansainvälisestikin arvostetut oppineuvottelut katkesivat Venäjän ortodoksisen kirkon kanssa. Kirkkojen välisten neuvotteluiden jatkuminen edellyttäisi Suomen ev.lut. kirkon selvää kantaa pyhän Raamatun opettamiin moraalisiin kysymyksiin. Venäjän ortodoksinen kirkko sanoo selkeästi, että homoseksuaaliset suhteet ovat syntiä ja niistä on tehtävä parannus.

Kirkkoa kokoavat voimat

Monet hengelliseen yhteyteen tähtäävät toimenpiteet eivät edisty, vaikka puhutaan mediassa kauniisti ns. ekumeenisuudesta. Erityisen hankalaa on ollut kirkon sisäinen ekumenia, jonka täydellisestä heikkoudesta kertoo milloin Evankeliumiyhdistyksen, milloin lesta-diolaisten ja milloin Lähetyshiippakunnan nurkkaan ajaminen. Nyt ollaan hallinnollisin pakkokeinoin uhkailemassa niitä harvoja pastoreita, jotka ovat rakentaneet jumalanpalvelusseurakunnissa tai messuyhteisöissä Suomen ev.lut. kirkon sisällä luterilaista vaihtoehtoa. Pastori Juhana Pohjolan erottaminen merkitsi surullista viestiä niille tuhansille kirkkomme jäsenille, jotka ovat omalla paikkakunnallaan

tahtoneet rakentua edelleen sen uskon varassa, joka on ollut meidän päiviimme asti tavallista Jumalan sanan kirkollisuutta: Teidän uskonne ja oppinne on väärää!

Kun kirkkomme piispat kapituleineen ovat jo vuosikaudet toteuttaneet ordinaatiosulkua, ovat monet herätysliikkeet lähettäneet koulutuksen saaneita miehiä vihittäviksi pastoreiksi rajojemme ulkopuolelle, joko Inkerin kirkkoon tai Afrikan luterilaisiin kirkkoihin. Luther-säätiössä tätä on pidetty toisaalta hyvänä ratkaisuna, mutta aikaa myöten kestäättömänä. On rehellisempää toimittaa pappisvihkimykset täällä, koska Luterilaiset Tunnustuskirjat eivät vain salli, vaan jopa velvoittavat siihen (mm. CA 28 ja Paavin valta ja johtoasema).

Lähetyshiippakunta ei ole rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta, vaikka Te haluatte niin sanoa. Se ei ole toteutunut ja kasvanut vain jumaluusopillisesti lahjakkaiden pastoreiden toimesta, vaan nimenomaan hurskaan kirkkokansan ponnistusten vuoksi. Nurkkaan ajettu kirkkokansa on ollut valmis tottelemaan taivaallista näkyä ja lähtenyt todelliseen kokoavaan toimintaan. Kirkkomme on kyllä täynnä hajoamisilmiöitä, joita Te olette tahtoneet aikomallanne tavalla edelleen edistää. Mutta kirkkomme historia todistaa monenlaisista kriiseistä, että vain Jumalan pyhä sana kestää, Jumalan armon kaikkein pyhin evankeliumi nostaa, Hyvän Paimenen ääni kuuluu aina oikeista saarnastuoleista ja hänen ruumiinsa ja verensä jaetaan yhä oikeilta alttareilta uskon vahvistukseksi. Tämä on oikeiden tuntomerkkiensä mukaisen Kirkon elämää.

En ole rikkonut ordinaationi oppia ja järjestystä

Lähehtämämme kirjeet ovat sekä jumaluusopillisesti että kirkko-oikeudellisesti ala-arvoiset. Jo professori Martti Parvio kirkkolain luennoiltaan tähdensi, että Nikean konsiilista alkaen kirkon oikeus (canones) on täysin muuta kuin yhteiskunnan eri maissa ja eri olosuhteissa aikaansaadut säädökset (nomoi). Tämä johtuu oikeuslähteiden erilaisuudesta. Kirkko olkoon kirkko, joka ei häpeile tai pyydä anteeksi, mitä pyhä Raamattu sanoo esimerkiksi saarnaviran miehisyystä tai

homoseksuaalisuuden harjoittamisesta. Kirkko olkoon kirkko, jonka teologista, liturgista ja oikeudellista puolta tulee aina tarkastella yhdessä.

Esitän kunnioittavasti, että hylkääte välittömästi minua ja samalla Lähetyshiippakunnan kirkkokansaa vastaan suuntaamanne uhkaukset. Esitän edelleen, että hylkääte välittömästi arkkhiippakunnan muille virkaveljille, jotka ovat päässeet minua paljon pitemmälle uskossa ja Jumalan sanan tuntemisessa, lähettämänne ala-arvoiset uhkaukset.

Tahdon edelleen pyytää Herralta varmuutta ja intoa lausua Herran apostoli Paavalin kanssa, mitä hän kirjoittaa Roomalaiskirjeen luvussa 11: ”**Minä ylistän virkaani.**” Tämä on Bibliasta. Sama kohta myöhemmän käännöksen mukaan kuuluu: ”**Minä pidän virkaani kunnia**ssa”

Kirje Turun arkkhiippakunnan tuomiokapitulille

Miika Nieminen, pastori

Pyhittäkää Herra Kristus sydämissänne ja olkaa aina valmiit vastaamaan jokaiselle, joka teiltä kysyy sen toivon perustusta, joka teissä on, kuitenkin sävyisyydellä ja pelolla pitäen hyvän omantunnon (1.Piet.3:15–16).

Arvoisa piispa ja tuomikapitulin kollegio,

Pahoittelen ynseää vaikutelmaa, jonka kapitulin edelliseen kirjelmään (23.4.) vastaamatta jättäminen mahdollisesti aiheutti. Ajankohtaan osui äitini vakava sairastuminen. Se vei voimat. Jouduin keskittämään energiani välttämättömiin – ja rehellisesti sanoen kapitulin kirjelmään vastaaminen ei mahtunut niiden piiriin. Nytemmin äitini on toipunut, mistä kiitän Jumalaa. Vaikka sain valmiit kysymykset, pidän oikeutettuna laajentaa kirjettäni omalla, henkilökohtaiseen uskonmaisemaani ulottuvalla lisäkysymyksellä: Miksi olen päätenyt Sakkeuksen seurakunnan pastoriksi.

Miksi olen päätenyt Sakkeuksen seurakunnan pastoriksi?

Olette pyytäneet minulta vastausta kapitulin kysymyksiin viitaten kirkkolain 5 luvun 3§:n 2 momenttiin: ”Papille, joka toimii vastoin pappisviran velvollisuuksia ja pappislupausta tai laiminlyö niitä taikka käyttäytyy papille sopimattomalla tavalla, tuomiokapituli voi asian laadun mukaan antaa kirjallisen varoituksen tai pidättää hänet pappisvirasta vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi. Jos papin sopimaton käyttäytyminen, laiminlyönnit pappisvirassa tai käyttäytyminen muutoin osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi olemaan pappina, tuomiokapituli voi määrätä hänet menettämään

pappisvirkansa. Seuraamuksena voi siis olla varoitus, määräaikainen ero pappisvirasta tai pappisviran menettäminen. Tampereen tapauksessa Lähetyshiippakunnan piispaksi ryhtyminen on katsottu sellaiseksi, että pappi on tuomittu menettämään pappisvirkansa.”

Olen viittauksesta surullinen ja pöyristynyt, vaikken kielläkään sitä, että törmäyskurssi Lähetyshiippakunnan ja luterilaisen kansankirkon välillä on ilmeinen ja väistämätön. Silti viittaus pappisvirasta erottamiskykyään asiassa, joka on ytimeltään teologinen (kohdallani naispappeus ja piispojen haluttomuus asettua yhdessä homoavioliittoa vastaan), näyttäytyy minulle väkivaltaisena, ja ruokkii sisimmänsä yhtä aikaa surua ja vihaa. En tiedä, kumpaa enemmän.

Naispappeutta hyväksyttäessä kirkko käsitteli asiaa opinkysymyksenä. Eräänlaisena herkkyydenosoituksena opillisesti tiukemmin sidottuja kohtaan, kirkkolakiin lisättiin surullisenkuuluisaksi osoittautunut ponsi kirkon vanhaan virkakäsitykseen pitäytyvien suojaksi.

Lähestyin Turun piispaa valmistuttuani syksyllä 2001, aikana jolloin ponsi oli osoittanut ongelmallisuutensa. Kaksi toisilleen vastakkaista näkemystä virasta eivät kyenneet elämään sivystyneesti ja toisiaan rakkaudessa suvaiten, rinnakkain. Eivät tietenkään. Milloin oikeaksi ja vääräksi mielletyt ratkaisut olisivat kirkon historiassa rinnakkain, rakkaudessa ja kunnioituksessa loistaneet toistensa rinnalla?

Piispa Kantola otti minut kuitenkin vastaan. Olin valmistunut sekä kirkon virkaan että uskonnonopettajaksi, kirkon ristiriistaista ilmapiiriä ja omaa ahtaaksi osoittautunutta psyykkistä liikkumatilaa ajatellen. Kantola kuitenkin yllätti. Hän antautui avoimeen keskusteluun, kävi perusteelliset teologiset keskustelut ja piti kantaani perusteltuna. Lupasi vihkiä papiksikin ”erillisvihkimysvaateestani” huolimatta, jos olosuhteet sallivat. Tänä päivänä ajattelen, että Jumala johdatti minut ev.lut. kirkon pappisvirkaan avaamalla Turun tuomiokirkon alttarin, vaikken kokemastani kiusauksesta huolimatta peitellety enkä pelannut mitään. Kerroin asiat niin kuin ne ymmärsin, ja piispa vihki minut papiksi. 16.12.2001 uskoin vahvasti, että reilulla keskustelulla ja kohtaamisella selvitään eteenpäin. Turun piispantalossa oli juhlallinen ja iloinen tunnelma.

Alkuvuoteni Kankaanpään seurakunnassa olivat innostavia. Tein

työtä jälkeenpäin ajatellen liikaakin, perheeni ja oman hyvinvoinnin kustannuksella. Sitten tuli Heikan komitea – ja tajusin vähitellen, ettei virkamieslainsäädännön viidakosta selvitä keskustelulla ja kohtaamisella. Jos sallitte hirtehisen retoriikan: pykälät vastaan teologia on aina johtanut ristiinnaulitsemiseen. Esimerkkejä alkoikin tippua. Tuli Ari Norron käsittämätön tapaus. Opiskelukaverini Markus Malmivaara, joka ei tee pahaa hyttysellekään, nostettiin tapetille (Toki tunnen hyvin Jari Rankisenkin). Otsikot kirkuivat, ja kirkko häpäisi itsensä lyömällä sananjulistajiaan toimittajien käskystä. Rehellinen ollakseni: en kykene olemaan halveksimatta näitä prosesseja kirkon taholta.

Huomaamattani voimat työssä alkoivat ehtyä. Olin tiukassa perhetilanteessa vääntänyt pastoraalitutkintoa kahdeksan osaa kymmenestä, kunnes tajuntaani iski se tosiasia, etten omaksumallani teologialla koskaan voi hakea kappalaisen virkaa kirkosta. Ja jos taas olen rehellinen: katsellessani ympärille, en voinut välttää tuhlaajapojan vanhemman veljen kokemukselta. Kaikenlaisia veljiä ja sisaria asetettiin kappalaisen virkoihin. Tunnistin itsessäni katkeruutta Jumalaa kohtaan, joka oli ajanut minut tällaisen ahtaan teologian vangiksi. Tunnistin katkeruutta, kiukkua ja halveksuntaa kirkkoa kohtaan, joka minun näkökulmastani katsottuna häpäisi itseään. Tunteita ei yhtään helpottanut sekään, että sisälläni huusi ääni, joka tivasi: ”Kuvitteletko sinä olevasi joku Luther?”

Sitten tuli *burn out*. Kesällä 2008 tajusin, etten lomani aikana toipunut uupumuksesta ja palaaminen töihin tuntui päivä päivältä ahdistavammalta ajatukselta. Loman lopulla sain sanottua asian vaimolleni. Jotain oli tehtävä. Koen Jumalan suureksi huolenpidoksi sen, että muutamia viikkoja myöhemmin minulle tarjottiin lukuvuoden kestävä opettajan sijaisuus Kangasmetsän koulusta. Vuoden aikana purkauituvat viranhoidon ja kirkon tilanteeseen liittynyt väsymys. Usko oli koetuksella. Vaimo raahasi kirkkoon ja luki hartauskirjaa. Sopiva apu. Palatessani syksyllä 2009 virkaani olin läpikäynyt sen, mitä kirkon kehityksestä seuraisi. Juoksisin umpikujaan. Mutta vuosi koulumaa-ilmassa – suokaa anteeksi marttyyrimainen ja hirtehin retoriikkani – oli osoittautunut Joonan pakomatkaksi, jolta sisäisen pakon ja

ulkoisten olosuhteiden ajamana oli palattava Niiniven porteille.

Ei liene ihme, että asenteeni (vierastamaani) Luther-säätiötä kohtaan prosessoitui kiihtyvin kierroksin. Kiinnostuin todenteolla perusteista, joilla Juhana Pohjola perusteli piispan torjumista ehtoollispöydästä. Kiinnostuin perusteista, joilla teologikaverini toisensa perään suhtautui ymmärtäväisesti kirkolliseen häirikköön. Outoa kyllä, kiinnostustani lisäsi sekin, että monet arvostamistani herätysliikejohtajista reagoivat alkukantaisella ja tottumastani poikkeavalla tavalla Luther-säätiöön. Erityisesti mainitsen Raimo Mäkelän kirjoitukset minulle tärkeässä Perusta -lehdessä. Jouduin todenteolla miettimään, miten haluan purjehtia, kun jonkinlaisiksi luotsilaivoiksi hyväksymäni hengelliset johtajat kirjoittavat kuten kirjoittavat. Pietistisen perinteen kasvatti pakotettiin selvittämään Luther-säätiön edustaman tunnustuksellisen luterilaisuuden luonnetta. Ja mitä enemmän olen asiaan syventynyt, sitä iloisempi olen luterilaisuudestani. Jumalattoman vanhurskauttaminen tuntuu turvallisemmalta lähtökohdalta. Kaste kantaa. Lain ja evankeliumin erottaminen takaavat rehellisen ja alas, syntisten luokse ulottuvan pelastusvarmuuden.

Osallistuminen veljeni Markuksen pappisvihkimykseen 2.10.2010 (piispa Matti Väisänen) oli merkittävä kynnyksenylytys tielläni Luther-säätiöön. Vaikken osannut arvata, millaisen mediahuomion pappisvihkimys saisi, kävin vihkimykseen valmistautuessani läpi sen, että tahdon olla veljeni kanssa saman kirkon pastori, ja jos tilanne vaatii, minä vaihdan puolta, koska veljelleni kansankirkko on sulkenut ovensa. Kymmenen vuotta aiempaa oman pappisvihkimykseni kaltaista järjestelyä, ei kukaan toivonut enää villeimmissä unissaankaan.

Lähetyshiippakuntaa on syytetty kirkollisen yhteyden tahallisesta särkeimisestä. Olen saanut osani kritiikistä läheisiltä, kirkollisen aidan toiselle puolelle asettuneilta, virkaveljiltä. Kysymykseni heille ja nyt myös kapitulille on se, eikö tällä puolen aita ole oikeutta tehdä mitään, kun kansankirkko sulkee oven siltä luterilaisuudelta, joka Suomessakin on muutama vuosikymmen sitten tunnustettu. Tältä puolen aita kirkollisen häirikön, nyttemmin suorastaan rikollisen viitta tuntuu todella kohtuuttomalta. Pitäisikö todella pudota hyiseen mereen, kun kirkkolaiva kääntää riuhtaisunomaisesti kurssia? Jos hyppää

tuttua väylää purjehtivaan jollaan, kuulee laivan kannelta rikollis- ja häirikkösyytteitä.

Vaikka tunnustan dramaattisuuteni ja tietyn marttyyrin viitan, minun on täysin mahdotonta niellä sitä, että asiaani käsitellään tuomiokapitulin toimesta kirkkolain ja järjestyksen keinoin. Niiden alaan kuuluva ongelma se ei ytimeltään ole, eikä mahdollisen kurinpitorganisaistukseni tai virastaerottamisen langettaja voi sitä rehellisesti kieltää. Kansankirkon teologia on muuttunut. Ja tunnustan peittelemättä olevani syntyneestä tilanteesta sekä vihainen, katkera että surullinen. Jumala minua auttakoon, sillä tiedän, ettei tällainen suhtautuminen ole Kristuksen mielen mukaista.

Tuomiokapitulin kysymykset

Missä tehtävässä toimitte Suomen luterilaisessa Lähetyshiippakunnassa tai sen seurakunnassa?

Toimin Sakkeuksen seurakunnan paimenena Porissa.

Oletteko kyseisen hiippakunnan päättävien toimielinten jäsen ja jos olette, minkä toimielinten?

En ole päättävien toimielinten (esim. hiippakunnan konsistorin) jäsen.

Aiotteko jatkaa toimimista edellä mainituissa tehtävissä?

Kysymys asettuu minulle seuraavasti: Aionko jatkaa sen Porissa koontuvan, vanhaluterilaisen lauman paimenena, joka on kutsunut minut Kristuksen valtuuttamana, paimenekseen, ja jota olen Jumalan edessä luvannut kaitsea, kuten Kristuksen laumaa tulee (1.Piet. 5:1–5). En tietenkään aio jättää Sakkeuksen seurakunnan paimenvirkkaa. En varsinkaan siksi, että Turun tuomiokapituli pitää tämän lauman hoitamista kirkollisen järjestyksen rikkomisena. Sitä se ei ole. On kyse luterilaisista kristityistä, jotka ovat kokeneet hengellisen äitinsä hylkäämisen. Lisäksi he kokevat, ettei vertauskuva sairastavasta äidistä ole totta. Pikemminkin äiti on arvaamaton ja henkisesti epävakainen, tietysti hoitoa ja huolenpitoa tarvitseva, mutta ei lastensa taholta.

Kenen piispan kaitsentavallan alainen katsotte olevanne?

Kysymys tuntuu oudolta. Ennen Kaarlo Kallialan virkaan asettamista en ole kokenut olevani piispan kaitsema. Kiitos nykyiselle Turun piispalle lämpimästä ja keskusteluun antautuvasta asenteesta. Ihmisenä olet tehnyt lähtemättömän ja lämpimän vaikutuksen. Nykyisen arkkipiispan Kari Mäkisen äänessä, en hyvällä tahdollakaan kykene kuulemaan kristillisen kirkon piispan ääntä. Käsittämättömät, epäselvät ja ajoittain täysin epäkristilliset lausunnot julkisessa mediassa eivät vakuuta sitä, joka odottaa kuulevansa Raamatusta nousevia, Kristuksen laumaa varjelevia kannanottoja. Tuntuu pahalta tunnustaa, etten todellakaan tiedä, millä asialla arkkipiispa on.

Neljännän käskyn hengessä tunnustan jumalalliseksi velvoitteeksi sen, että osoitan kunnioitusta viralle, jonka vihkimä olen. Tämä virka on ev.lut. kirkon piispan virka. Ristiriitani on kuitenkin valtava. Mainittu virka ei ole hoitanut hengellistä kaitsentaa siten, kuin olisin odottanut. Se on ollut hiljaa, kun julkisessa keskustelussa puhutaan abortista. Se on ollut hiljaa, kun homoavioliittoa valmistellaan. Vaikka luulen täysin ymmärtäväni piispan viranhoidon liittyvän sietämättömän vaikeuden sekulaarin keskustelukulttuurin keskellä, pidän hiljaisuutta epäonnistunutta ja epävarmaa esiintymistäkin pahempana.

Ajankohtaiseen homoavioliittokeskusteluun liittyen olen iloinnut Jari Jolkkosen ja Seppo Häkkisen selkeäsanaisesta osallistumisesta keskusteluun. Vaikka hekään eivät käsitykseni mukaan ole perusteluissaan viitanneet Raamattuun, he ovat kuitenkin ilmaisseet selvän kantansa ja haastaneet sekulaaria keskustelukumppania kristillisen avioliittokäsityksen puolesta.

Kysymyksen kärki lieene kuitenkin suhteessani piispa Risto Soramieheen. Hän on ilman muuta hengellisessä ja käytännöllisessä mielessä kaitsijani eli piispani. Olen Jumalalle kiitollinen siitä, että minulla on hengellinen esimies, joka seisoo rinnallani eikä vastassani, viranhoidon liittyvissä kipukohdissa ja joka kehottaa ja rohkaisee. Hengellisiä isähahmoja, jotka täyttävät neljännän käskyn velvoitukseen sisältyvät isän mitat, ei ole nykyään jonoksi asti. Risto-piispan kaitsennassa kuuluu lisäksi pitkän linjan lähetystyöntekijän kokemus

ja luottamus Jumalan huolenpitoon. Sellainen on omiaan rohkaisemaan nuorempiakin. Jumala on hyvä ja uskollinen.

Miten näette asemanne Suomen ev.lut. kirkon pappina ja aiotteko mahdollisesti erota kirkkomme pappisvirasta?

Tämäkin kysymys tuntuu oudolta. Asemani ristiriitaisuuden tieteenkin tajuan ja tunnustan, mutta aionko erota virasta, johon minut on Turun tuomiokirkossa vihitty ja jota minut on nyt kutsuttu Sakkeuksen seurakunnassa hoitamaan? En tietenkään aio erota. Kapitulin kirjeessä viitataan Tessalonikalaiskirjeeseen: ”Hän, joka teitä kutsuu, on uskollinen ja pitää lupauksensa.” (1.Tess. 5:24) Miksi eroaisin virastani, jos koko viranhoitoni ja seurakuntani on Kutsujan uskollisuuden varassa? Minun kannaltani tuomiokapituli esittää kysymyksen, joka aikoinaan muotoiltiin: ”Tahdotteko tekin mennä pois?”. Liityn Pietarin sanoihin: ”Herra, kenen tykö me menisimme? Sinulla on iankaikkisen elämän sanat.” En eroa virastani eikä virkani ja viranhoitoni lakkaa tuomiokapitulin mahdollisella hallintopäätöksellä.

Riitaa en myöskään aio kylvää kummallakaan puolella kirkollista aitaa. Haluaisin rakentaa siltoja ja varjella yhteyttä kansankirkkoon, mutta aikana, jona kirkon sisälle on rakennettu omia rakenteita (esim. tulkkaa kaikki -liike), jotka yhtä kaikki ”omivat” kirkon tuntomerkkejä, en hyväksy enkä tunnusta Lähetysshiippakunnan erityistä kirkollisen häirikön tai yhteydensärkijän asemaa. Se, että tunnustuksellinen lähtökohtamme paljastaa rakenteen räikeämmin, ei tee Lähetysshiippakunnasta ainoaa kirkon tuntomerkkien ”omiin käsiin ottajaa” tai ”kirkon hajottajaa”.

Toki asemani on äärimmäisen ristiriitainen. Piispani hengellisen isän merkityksessä, on erotettu ev.lut. pappisvirasta, samoin esimieheni, dekaani Juhana Pohjola. Siksi toteankin lapsellisen mahtipontisesti, että pitäydyn nykyiseen virkaani, mutta edellytän, että ev.lut. kirkko palauttaa hengellisiltä esimiehiltäni poisotetut virat.

Lopuksi

Olen kirjoittanut ristiriitaisin tuntein ja reippaalla kädellä. Kirjeeni aloitukseksi lainasin 1.Piet. 3:15–16 muistuttamaan itseäni siitä, millä tavalla ja sydämellä Kristuksen kirkon paimenen tulee puhua. Siksi pyydän anteeksi, jos muotoiluni loukkaavat tai asettavat asianosaisia väärään valoon. Olen yrittänyt olla aito, ja puhua omalla äänelläni, mutta loukkaamaan en ole pyrkinyt. Pyydän anteeksi, jos näin on tapahtunut.

Luonnollinen vanhemmuus ja sukupuolineutraali avioliittoajattelu

Tapio Puolimatka, professori

Perhe on länsimaisessa kulttuurissa ilmennyt kolmessa eri perusmuodossa: suvun hallitsemana ”edustusperheenä”, perheen yhtenäisyyttä korostavana perheyksikkönä ja yksilön itsetoteutusta korostavana atomistisena perheenä.

Atomistinen perheajattelu ei miellä perhettä niinkään yhtenäiseksi perusyksiköksi kuin erillisistä yksilöistä koostuvaksi sopimustenvaraiseksi ja vaihtuvaksi yhteiselämän muodoksi. Atomistinen perheajattelu on saanut länsimaissa yhä lisääntyvää vaikutusvaltaa 1800-luvulta lähtien. Yhtenä atomistisen perheajattelun ilmentymänä on sukupuolineutraali ajattelu. Tässä kirjoituksessa on tarkoituksena tarkastella atomistisen perhemallin ongelmallisuutta erityisesti lapsen oikeuksien ja korkeakulttuurin jatkuvuuden näkökulmasta.

Perhe yhteiskunnan perusyksikkönä

Nykyisenkaltaisessa pitkälle organisoidussa ja keskusjohtoisesti toimivassa yhteiskunnassa ei ole aina helppo tiedostaa, että perhe on yhteiskunnan perusyksikkö. Tämä tosiasia tulee kuitenkin helpommaksi ymmärtää kun muistamme, että jokainen yhteiskunnassa toimiva henkilö on saanut perustavat persoonallisuutensa vaikutteet perheestään. Perheessä luodaan se perusluottamus, joka on yhteiskuntaelämän perusta, tai perheessä tämä luottamus tuhoetaan.

Sosiologi Carle Zimmermanin (2008: 194) mukaan perhe-elämä on merkittävin yksittäinen tekijä kulttuurin eheyden ja yhteyden perustana. Sikäli kuin perhe voi hyvin, perheen hyvinvointi heijastuu koko yhteiskuntaan. Jos perhe voi huonosti, sen pahoinvointi heikentää ja rappeuttaa koko yhteiskuntaa.

Perhe on luonnollinen yksikkö, joka on olemassa jo ennen valtiota.

Puolisoiden välinen seksuaalinen suhde ja vanhempien ja lasten välinen biologinen side luovat luonnollisen perustan perheen yhteydelle. Kaikissa suurissa maailmankulttuureissa yhteiskunta on pyrkinyt vahvistamaan ja tukemaan perheen biologista perustaa.

Perheellä on niin suuri vaikutus yksilön tottumuksiin ja arvoihin, että yhteiskuntaelämän käytännöt ja arvot heijastavat suurelta osin perheiden arvoja. Jos perheen eheys ja yhtenäisyys heikkenee, yhteiskuntaelämän perustaksi tarvittavat tottumukset ja arvot eivät pääse kehittymään korkeakulttuurin edellyttämällä tavalla.

Perheessä kohtaavat toisensa kolme arvojärjestelmää: arvot, jotka ohjaavat (a) puolisoiden välistä suhdetta, (b) vanhempien ja lasten suhdetta ja (c) ydinperheen ja laajemman suvun välistä suhdetta. Sikäli kuin perheeseen kuuluu vanhemmille yhteisiä lapsia, perhe-elämässä alkavat luonnostaan vaikuttaa uskollisuuden ja yhtenäisyyden normit, koska vanhempien välisten suhteiden rikkoutuminen uhkaa perustavalla tavalla lasten hyvinvointia. Sikäli kuin nämä normit hallitsevat perhe-elämää, ne ulottavat vaikutuksensa myös yhteiskuntaan laajemmin.

Suvun vallasta itsenäiseen perheyksikköön

Länsimaaisessa kulttuurissa on perheellä ollut Carle Zimmermanin analyysin mukaan kolme eri olomuotoa. (1) Ensinnäkin on suvun, klaanin tai heimon ehdoilla toimiva ”edustusperhe”, jossa valta on suvuilla ja heimoilla. Perhe on alistettu suvulle ja siksi perhe on velvoitettu toimimaan suvun tai heimon edustajana konfliktitilanteessa toisten sukujen ja heimojen kanssa. Perheen on esimerkiksi osallistuttava toimiin, joilla kostetaan suvun jäseniin kohdistuvat loukkaukset. Tämä asetelma kuluttaa niin paljon perheen voimavaroja ja jättää niin vähän liikkumavaraa perheyksikölle ja yksilöllisyydelle, että korkeakulttuurin on vaikea menestyä tällaisen perhemuodon hallitsemassa yhteiskunnassa.

(2) Sekä antiikin Kreikan, Rooman että kristikunnan historiassa on vaihe, jolloin suvun valta murtui ja perhe pääsi toimimaan itse-

näisenä yksikkönä. Tämä mahdollistaa perheelle suuremman liikkuvuuden ja antaa perheen jäsenille enemmän vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia suuntautua yksilöllisten lahjojensa edellyttämällä tavalla. Tässä perheyksikkömallissa perheen yhtenäisyys on hallitseva arvo ja yksilön odotetaan olevan valmis uhrautumaan perheen hyväksi.

Tällainen familistinen eli perhearvoja korostava ja toteuttava perheyksikkömalli on terveen yhteiskunnan perusta. Niin kauan kuin perheyhteys sitoo puolisot toisiinsa ja vanhemmat lapsiinsa luodaan optimaaliset edellytykset sekä aikuisten että lasten hyvinvoinnille. Perheen yhtenäisyys ja toimivuus edellyttää sitä, että yksilöt ovat valmiit tekemään uhrauksia perheyhteisön ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Niin kauan kuin perhe-elämä tällä tavalla muokkaa yksilöitä, familistinen lähestymistapa leimaa koko yhteiskuntaa ja sen instituutioita. Yhteiskuntamoraali korreloi vahvasti familismin kanssa: moraalilla kuuluu familismin ytimeen ja familismi luo hyvän kasvualustan moraalille kehitykselle. Ilman moraalista perustaa demokratia ei toimi optimaalisesti, koska yhteiskuntamoraalin heiketessä eliitit kasvattavat häikäilemättömästi valtaa ja etuja itselleen, keskitettyjä valvontajärjestelmiä täytyy kehittää ja poliisin valtaa kasvattaa.

Perheen atomisoituminen

(3) Kolmatta perhemuotoa Zimmerman kutsuu atomistiseksi. Tässä perhemuodossa yksilön merkitys korostuu perheyksikön kustannuksella. Atomismissa on myönteinen ja kielteinen muoto. Atomismin myönteinen muoto sallii yksilölle niin paljon vapautta, että hän pääsee toteuttamaan yksilöllisiä taipumuksiaan ja kehittämään lahjojaan taipumustensa mukaisesti. Tämä mahdollistaa yhteiskunnan lahjakkuuspotentiaalin laajamittaisen käytön. Yksilöllisyyttä ei tässä myönteisessä muodossa kuitenkaan ole vielä viety niin pitkälle, että se uhkasi perheen yhtenäisyyttä.

Atomismin kielteinen vaihe kehittyy siinä vaiheessa, kun yksilöllisyys alkaa saada muotoja, jotka uhkaavat perheen yhtenäisyyttä ja pysyvyyttä ja jossa perhe-elämää alkaa hallita vahvemman oikeus

perheen hauraampien ja puolustuskyvyttömämpiin jäsenten kustannuksella. Perinteisesti perhe on ymmärretty äitien ja lasten suojaksi, mutta perheyksikön heikentyessä heidän perustavia ihmisoikeuksiaan loukataan yksilöllisen vapauden nimissä.

Perheen yhtenäisyyden heikentyessä tulee yhä vaikeammaksi kehittää tulevassa sukupolvessa niitä valmiuksia, tietoja ja taitoja, joita korkeakulttuuri edellyttää. Niinpä perheen atomismin eteneminen tähän hajottavaan vaiheeseen uhkaa korkeakulttuurin jatkuvuutta.

Vaikka atomismin myönteinen vaihe ei sinänsä vielä vaikuta rappeuttavasti kulttuuriin, tämä vaihe on luonteensa puolesta epävakaa ja kehittyä luonnostaan kohti yhä suurempaa yksilöllisyyden korostusta perheyhteisön ja perheen heikoimpien jäsenten kustannuksella. Niinpä atomismi sisältää aina rappeuttavan kehityspotentiaalin, joka ennen pitkää alkaa heikentää yhteiskunnan hauraimpien jäsenten ihmisoikeuksia ja kuluttaa kulttuurin elinvoimaisuutta.

Perheen atomismi rappeuttaa kulttuuria

Carle Zimmermanın mukaan antiikin Kreikan ja Rooman kulttuurien rappeutuminen alkoi perhemuodon saavutettua atomistisen perheen kielteisen muodon. Ensimmäisessä vaiheessa korostettiin yksilön vapautta perheen yhtenäisyyden kustannuksella. Vähän kerrassaan atomistinen perhe tuli kyvyttömäksi vastustamaan yksilökeskeisyyden hajottavaa vaikutusta perheeseen. Parin sukupolven sisällä perheyksikön heikkeneminen alkaa näkyä hajottavana voimana yhteiskuntaelämän dynamiikassa. Kun perhe hajosi, korkeakulttuurin edellyttämien valmiuksien kasvattaminen ei enää onnistunut riittävän laajamittaisesti ja kulttuuri alkoi vähitellen rappeutua.

Kreikkalainen valtiomies Perikles antaa vuonna 430 eKr. pitämässään puheessa kuvan yhteiskunnasta, joka oli kasvanut voimakkaaksi, koska sillä oli vahva perusta familistisessä perheessä ja sen lisäksi mahdollisuus kehittää kauppaa, taiteita ja korkeakulttuuria.

175 vuotta myöhemmin kreikkalainen historioitsija Polybios väittää, että kreikkalaiset olivat epäonnistuneet takaamaan korkeakult-

tuurinsa jatkuvuuden, koska he olivat luopuneet perhekeskeisestä elämäntavasta: ”Ihmiset olivat ajautuneet sellaiseen teeskennellyn suurentelun, ylellisyyden ja joutilaisuuden tilaan, että he eivät halunneet mennä naimisiin, ja jos he menivät naimisiin, he eivät halunneet kasvattaa lapsia . . .” (Polybios; sit. Zimmerman 2008: 41.)

Polybiuksen aikana perhearvot olivat vahvoja roomalaisten parissa. Myös Rooman kulttuuri alkoi aikanaan rappeutua, koska familistinen perhemalli vaihtui atomistiseksi ja saavutti lopulta atomismin kielteisen vaiheen. Siirtymävaihetta ennakoitiin, että perheen ulkopuoliset seksuaalisuhteet lisääntyivät, ylempien yhteiskuntaluokkien seksuaalimoraali rappeutui, seksuaalisesti poikkeava käyttäytyminen lisääntyi, aviorikoksia vähäteltiin, avioerojen määrä kasvoi. Lopulta seksuaalinen vapaus eteni niin pitkälle, että lapsille ei enää taattu turvallista ja vakaata perheympäristöä.

Rooman valtakunnan hajoamista seuraavassa kaaoksessa länsimainen kulttuuri palasi takaisin suvun hallitsemaan edustukselliseen perhemalliin, jota edustivat valta-asemaan nousseet germaaniset heimot. Kristillisen kirkon vaikutuksesta kulttuurissa sai uudestaan vallan familistinen perhemalli 900-luvulla.

Uusi atomistinen vaihe alkoi 1800-luvulla. Yksilön itsetoteutus asetettiin perheen yhtenäisyyden ja sen heikoimpien jäsenten hyvinvoinnin edelle. Suhteellisen pieniä erimielisyyksiä alettiin pitää perusteena avioerolle. Perhesiteiden tärkeyttä vähäteltiin erityisesti sivistyneistön parissa. Atomistista perhemallia puolustettiin sekä valistuksen ajattelun inspiroimassa Ranskan vallankumouksessa että Marxin teorioiden inspiroimassa bolsevismisessä kumouksessa Venäjällä. Atomistisessa mallissa luontaiset perhesiteet nähdään kahleeksi, joka rajoittaa ihmisen vapautta ja estää ihmisen hyvyyttä pääsemästä esiin.

Sigmund Freudin teorian mukaan seksuaalisten halujen torjuminen voi olla yksilön kannalta epätervettä, vaikka se on kulttuurin edellytys. Marxilaisuus näki perheen taantumukseksi voimaksi, joka esti tasa-arvoa ja ihmisyyden kehitystä. Freudilaisuus ja marxilaisuus yhdistyivät Theodor Adornon, Max Horkheimerin ja Herbert Marcusen kulttuurimarxismissa. Terveen ihmisyyden ajateltiin edellyttävän seksuaalisten halujen vapaata toteutusta. Siksi vaadittiin

sellaisen lainsäädännön purkamista, mikä estää yksilöä vapaasti ilmaisemasta seksuaalisuuttaan. Marcusen mukaan juutalaiskristilliset perhearvot aiheuttavat psykopatologisia seurauksia, jotka vahvistavat kapitalistisen yhteiskunnan sortavia rakenteita ja estävät vapautuneen tietoisuuden kehittymistä. (Ahvio 2013.)

Yhtenä atomistisen perhenäkemyksen ilmentymänä on sukupuolineutraali avioliittoideologia. Sen keskeisiä piirteitä ovat biologisen vanhemmuuden merkityksen alasajo, luonnollisen vanhemmuuden poistaminen laista ja avioliiton uudelleen määrittely aikuisten ehdoilla niin, että aikuisten oikeus toteuttaa seksuaalista suuntautumistaan kumoaa lapsen oikeuden tuntea biologinen isänsä ja äitinsä ja kasvaa heidän hoidossaan.

Biologisen vanhemmuuden merkityksen alasajo

Sukupuolineutraali avioliittoideologia on yksi oire atomismin kielteisestä vaiheesta, jossa biologisen ydinperheen hajottaminen ulotetaan vanhemman ja lapsen suhteeseen. Sukupuolineutraalin ajattelun mukaan lapsi tarvitsee vain kaksi rakastavaa aikuista: biologisella suhteella isään ja äitiin ei ole merkitystä. Tältä pohjalta argumentoidaan, ettei sen enempää äidillä kuin isälläkään ole välttämätöntä merkitystä lapsen terveille kehitykselle. Tätä ajatusta puolustettiin esimerkiksi Silversteinin ja Auerbachin (1999) julkaisussa, jossa argumentoidaan, että ”sen enempää äidit kuin isätkään eivät ole välttämättömiä lapsen kehitykselle ja että vastuullinen vanhemmuus voi toteutua erilaisten perherakenteiden viitekehyksessä” (s. 397).

Sukupuolineutraali lainsäädäntö hajottaa ydinperheajattelua määrittelemällä vanhempien ja lasten biologisen suhteen merkityksettömäksi. Sukupuolineutraalin avioliittolain hyväksyneet Iowan korkeimman oikeuden tuomarit kirjoittivat päätöksessään: ”Tutkimus — osoittaa, että perinteinen käsitys, jonka mukaan lapsi tarvitsee sekä isän että äidin kasvaakseen terveeksi ja hyvin sopeutuneeksi aikuiseksi perustuu enemmän stereotypiaan kuin mihinkään muuhun.” Kirjassani *Lapsen ihmisoikeus: oikeus isään ja äitiin* (2014) olen

analysoinut yksityiskohtaisesti tutkimusta, jonka varaan tämä väite perustuu. Osoitan kirjassani, että tutkimus ei anna perusteita tehdä Iowan korkeimman oikeuden ilmaisemaa johtopäätöstä. Päinvastoin, tutkimus osoittaa biologisen isän ja äidin eheän avioliiton olevan lapsille paras kasvuympäristö.

Sukupuolineutraaliin lähestymistapaan kuuluu kaksijakoinen suhde biologiaan ja aineellisuuteen. Yhtäältä biologinen isä ja äiti ovat korvattavissa toisella aikuisella: vanhemman sukupuolella ei ole merkitystä. Kuitenkin samaa sukupuolta olevat parit pitävät sukupuolta tärkeänä silloin, kun on kyse heidän parisuhteestaan. He katsovat itse olevansa biologisesti määrättyneitä seksuaalisuhteeseen samaa sukupuolta olevan kumppanin kanssa ja katsovat muiden näkökohtien olevan alisteisia tälle biologiselle määrättyisyydelle. Lapsen biologista suhdetta isäänsä ja äitiinsä sen sijaan kohdellaan toisarvoisena ja korvattavana, ikään kuin lapsella olisi suuremmat henkiset valmiudet kohota oman biologisen määrättyisyytensä yläpuolelle. Tämä näkemys voi johtaa siihen, että lasta estetään prosessoimasta omaa isän- tai äidinkaipuutaan.

Sukupuolineutraali näkemys kohtelee lasta tältä osin puhtaasti henkisenä olentona, jonka ruumiillista yhteyttä biologiseen isäänsä ja äitiinsä pidetään merkityksettömänä. Enemminkin ruumiillisuus nähdään ongelmaksi, koska isän ja äidin heteroperheissä elävät vanhemmat ja lapset ovat omiaan kokemaan heteroseksuaalisen avioliiton normaaliksi ja vaihtoehdot epänormaaleiksi. Näihin aikuisiin ja lapsiin on siksi kohdistettava tehokasta sosiaalisaatiota, jotta heidät saadaan luopumaan tästä vakaumuksestaan.

Gnostilaisuus lapsikäisyydessä

Näin ymmärretty sukupuolineutraali ideologia ilmentää joitakin piirteitä filosofisesta gnostilaisuudesta. Filosofisessa mielessä gnostilaisuuteen ei välttämättä sisälly lähestymistapaa, jossa pyritään vapautumaan aineellisesta todellisuudesta sinänsä. Oleellista on aineellisten tekijöiden tulkitseminen toisarvoisiksi. Oireellista on kuitenkin se epäjohdonmukaisuus, jolla tätä ajattelua sovelletaan.

Sukupuolineutraalissa ajattelutavassa pidetään yhtäältä kiinni siitä, että homoseksuaalisesti suuntautuneet ihmiset ovat sidottuja omaan biologis-psykologiseen seksuaaliseen suuntautumiseensa eivätkä voi siitä vapautua. Kuitenkin vanhemmuuden kannalta perheen biologista perustaa pidetään epäolennaisena tai merkityksettömänä.

Gnostilaisuuden tavoin tällainen sukupuolineutraali ajattelu olettaa, että aineellisessa maailmassa vaikuttaa periaate tai lainalaisuus, joka turmelee ihmiselämän ja tekee siitä epätasa-arvoista: sikäli kuin vanhemmuus sidotaan biologiaan ja biologisiin sukupuolieroihin, siitä tulee epätasa-arvon ja pahuuden lähde. Tältä pohjalta sukupuolineutraali ajattelu haluaa erottaa vanhemmuuden biologisesta perustastaan. Lisäksi sukupuolineutraali ajattelu määrittelee hyvän ja pahan sen mukaan, mikä edistää tätä vallitsevan biologiseen vanhemmuuteen perustuvan perheajattelun kumoamista ja uuden luomista: kaikki jotka vastustavat sukupuolineutraalia ajattelua ovat pahuuden, ennakkoluuloisuuden, homofobian ja rasismien edustajia. Sukupuolineutraali avioliittokäsitys saa joskus julkisessa keskustelussa maallistuneen messianismin piirteitä, jonka ydinoivallus on vakaumus sukupuolineutraalin lähestymistavan koko yhteiskuntaa uudistavasta merkityksestä.

Gnostilaishenkinen sukupuolineutraali lähestymistapa on kuitenkin ristiriidassa kasvatuksen todellisuuden kanssa, joka on vahvasti ankkuroitunut biologiaan ja sukupuolieroihin. Tutkimuksessa on näyttöä sen puolesta, että kaikkein tehokkain vanhemmuus on samanaikaisesti sekä voimakkaasti tunteita ilmaisevaa että hyvin vaativaa (Baumrind 1991). Tunteitaan ilmaisevat ja rajoja asettavat vanhemmat luovat lapsille sellaisen yhteisön, jota luonnehtii yhteenkuuluvuus ja samanaikainen pyrkimys itsenäisyyteen ja yksilöllisyyteen. Miehen tai naisen on yksin käytännöllisesti katsoen mahdotonta onnistua yhdistämään näitä tekijöitä kasvatuksessa tehokkaasti.

Biologisen vanhemmuuden merkitys

Sukupuolten ja niille ominaisten roolien ja näkökulmien välinen ero ja toisiaan täydentävyys on yksi syy siihen, että avioliitto on toiminut

vuosituhansien ajan niin, että se on muodostanut poikkeuksellisen voimakkaan siteen puolisoitten välille. Nämä erot perustuvat ruumiillisille eroille, joilla on psyykkisiä vastineita. Tämä toisiaan täydentävien erojen pohjalta syntyvä vuorovaikutus parantaa olennaisesti siihen kuuluvien ihmisten elämän laatua. Sukupuolten toisiaan täydentävyys on olennaista sekä luonnolliselle että kulttuuriselle järjestykselle.

Miksi nimenomaan sukupuolten erilaisuus ja kahden eri sukupuolen välinen rakkaussuhde on tärkeä avioliitossa ja lasten kasvatuksessa? Aviollisen rakkauden ideana on yhdistää erilaisia yksilöitä ja mahdollistaa tämän erilaisuuden ja ainutlaatuisuuden kehittyminen ja korostuminen. Rakkaus luo siis tilaa erilaistumiselle ja yksilöllistymiselle, samalla kun se yhdistää puoliset toisiinsa. Sukupuolten välinen erilaisuus antaa aviosuhteen osapuolille mahdollisuuden laajentua johonkin sellaiseen, mitä he eivät luonnostaan tunne.

Luonnollisen vanhemmuuden poistaminen

Sukupuolineutraali lähestymistapa poistaa luonnollisen vanhemmuuden avioliittolaista, jotta samaa sukupuolta olevia pareja voitaisiin pitää verrannollisina eri sukupuolta olevien parien kanssa. Samaa sukupuolta olevat parit voivat saada lapsia vain kolmannen, usein nimettömäksi jäävän osapuolen avulla, jolle ei kuitenkaan haluta antaa vanhemman oikeuksia. Niinpä tämän kolmannen osapuolen luonnollinen vanhemmuus täytyy lainsäädännöllisesti mitätöidä. Tämä toteutetaan yhdenmukaisuuden nimissä poistamalla koko luonnollinen vanhemmuus laista.

Sukupuolineutraali ajattelu päättyy vähättelemään esimerkiksi äitiyteen liittyvän biologian merkitystä. Kun äiti odottaa lasta, hänen ruumiinsa valmistuu lapsen vastaanottamiseen ja hoitamiseen. Kun sijaisäiti kantaa kohdussaan lasta ja luovuttaa sen esimerkiksi miesparille näin jättäen lapsensa vaille äidin rakkautta, koko tämä biologian tuoma tuki muodostuu äidille ahdistavaksi taakaksi, koska hän joutuu hylkäämään lapsensa, jonka hoitamiseen koko hänen biologiansa on valmistunut.

Lapsen kannalta tämä biologisen siteen rikkominen vie lapselta kokemuksen itsestään rakkauden hedelmänä ja sen suojan, minkä vanhempien ja lasten välinen biologinen side tarjoaa lapsen ja vanhemman voimaepätasapainossa. Lisäksi lapsen tavoittamattomiin joutuu paljon sellaista informaatiota, joka olisi lapselle tärkeää hänen identiteettinsä ja jopa terveytensä näkökulmasta.

Luonnollisen vanhemmuuden poistamisella lainsäädännöstä on laajakantoisia juridisia seurauksia. Se vaikuttaa esimerkiksi jokaiseen huoltajuuskiistaan: biologisella vanhemmalla ei enää ole itsestään selvästi etusijaa ei-biologiseen vanhempaan nähden. Tämä merkitsee sitä, että valtion virkamiesten valta kasvaa ja ylittää periaatteessa luonnollisten vanhempien määräysoikeuden suhteessa lapsiinsa. Tämä sisältää vaaran, että virkamiehet eivät pysty tätä valtaansa käyttämään lasten parhaaksi, koska gnostilaishenkinen sukupuolineutraali ajattelu johtaa heitä sivuuttamaan vanhempien ja lasten biologisen suhteen merkityksen.

Ristiriita ihmisen luontaisen kokemuksen kanssa

Vaikka biologialla on kulttuurissamme muuten suuri merkitys, sukupuolineutraalissa avioliittönäkemyksessä sitä pidetään merkityksettömänä vanhemman ja lapsen välisen suhteen osalta. Tässä suhteessa sukupuolineutraali avioliittoajattelu on kuitenkin jyrkässä ristiriidassa ihmisen luontaisen kokemuksen ja moraalitajun kanssa. Siitä saamme hyvän kuvan Raamatun kertomuksesta, jossa Salomon eteen tuotiin kaksi naista, jotka kiistelivät lapsen huoltajuudesta.

Noihin aikoihin kuninkaan puheille tuli kaksi porttoa. He astuivat hänen eteensä, ja toinen heistä sanoi: ”Herrani, kuule minua! Minä ja tuo nainen asumme samassa talossa. Hän oli läsnä, kun minä synnytin lapsen, ja kun oli kulunut kaksi päivää siitä kun minä synnytin, silloin myös tuo nainen sai lapsen. Me olimme kahden, talossa ei ollut ketään muuta. Tuon naisen poika kuoli yöllä, hän oli nukkuessaan tukahduttanut sen. Silloin hän nousi keskellä yötä ja otti poikani minun vierestäni. Minä nukuin, ja niin hän pani lapsen viereensä makaamaan ja

asetti kuolleen poikansa minun viereeni. Kun aamulla nousin imettämään poikaani, se oli kuollut. Minä tutkin silloin lapsen tarkoin, eikä se ollut minun synnyttämäni poika!” Toinen nainen sanoi: ”Tuo ei ole totta! Minun poikani elää, sinun poikasi kuoli.” Toinen vastasi: ”Ei, tuo kuollut on sinun poikasi, minun poikani elää!” Näin he riitelivät kuninkaan edessä.

Kuningas sanoi: ”Tämä nainen väittää, että elävä poika on hänen ja kuollut tuon toisen. Tämä toinen taas sanoo, ettei se ole totta, kuollut poika on toisen ja elävä hänen.” ”Hakekaa minulle miekka”, kuningas sanoi. Miekka tuotiin kuninkaan eteen. Hän antoi käskyn: ”Halkaiskaa elävä lapsi kahtia ja antakaa toinen puoli toiselle, toinen toiselle.” Silloin rakkaus lapseen pani elävän pojan äidin puhumaan, ja hän huudahti kuninkaalle: ”Herrani! Anna lapsi hänelle, älä anna surmata sitä!” Mutta toinen sanoi: ”Ei minulle eikä sinulle. Halkaiskaa vain!” Silloin kuningas lausui: ”Antakaa lapsi tuolle, joka ensin puhui, älkää tappako sitä. Hän on lapsen äiti.” (1. Kun. 3: 16-27)

Jos tämä kiista olisi noussut sukupuolineutraalin avioliittolain voimassa ollessa, luonnollisella vanhemmuudella ei olisi ollut merkitystä. Kuitenkin kertomus antaa aavistaa, että äidin ja lapsen biologisella siteellä on ratkaiseva merkitys sen kannalta, minkälaista kohtelua lapsi tulee samaan. Siksi maailmankulttuureissa on johdonmukaisesti annettu biologiselle vanhemmalle etusija huoltajuuskiistoissa, koska biologinen side on niin voimakas, että sen lainsäädännöllinen tukeminen suurella todennäköisyydellä ennustaa lapselle parempaa tulevaisuutta kuin tämän siteen katkaiseminen ja huoltajuuden luovuttaminen jossakin suhteessa edistyneemmälle yksilölle.

Lopuksi

Sukupuolineutraali avioliittolaki käsittelee vanhempia ja lapsia toisistaan irrallisina yksikköinä. Luonnollisille vanhemmille ei enää anneta etusijaa lapsen huoltoon ja kasvatukseen, koska samaa sukupuolta olevat parit tarvitsevat lapsen tuottamiseen kolmannen osapuolen, jolle he eivät kuitenkaan halua antaa vanhemman oikeutta.

Tämä merkitsee ratkaisevaa muutosta siinä, miten vanhempien ja lasten suhdetta tarkastellaan. Perhettä ei enää tarkastella luonnollisena yksikkönä, jonka valtio tunnustaa, vaan valtion luomuksena, joka rikkoo vanhempien ja lasten välisen biologisen siteen.

Vanhempien ja lasten välisen biologisen siteen rikkominen ei rajoitu vain samaa sukupuolta olevien parien perheisiin. Lainsäädännön tasolla tämä side rikotaan kaikkien perheiden kohdalla silloin, kun sukupuolineutraali avioliittolaki hyväksytään, koska silloin luonnollinen vanhemmuus katoaa laista.

Vanhemmuuden tehtävä on niin vaativa ja pitkäkestoinen, että keskiverto ihminen tarvitsee biologian tuomaa apua onnistuakseen tässä tehtävässä. Voi olla olemassa joitakin poikkeusyksilöitä, jotka selviävät tehtävästä olosuhteissa kuin olosuhteissa, mutta lainsäädännön pohjana tulisi olla keskivertoihmisen voimavarat ja mahdollisuudet.

Kirjallisuus

Ahvio, Juha (2013) *Miten tähän on tultu? Seksuaalivallankumouksen kulttuuri-marxilaiset juuret*. Helsinki: Kuva ja Sana.

Baumrind, D. (1991) "The Influence of Parenting Style on Adolescent Competence and Substance Use", *Journal of Adolescence* 11 (11), 59-95.

Puolimatka, Tapio (2014) *Lapsen ihmisoikeus, oikeus isään ja äitiin*. Ryttylä: Suunta-kirjat.

Silverstein, Louise B. & Auerbach, Carl F. (1999) "Deconstructing the Essential Father", *American Psychologist* 54 (6), June 1999, 397–407.

Zimmerman, Carle (2008) *Family and Civilization*. Wilmington, Del: Intercollegiate Studies Institute Books.

Miksi perinteinen avioliittokäsitys oli jo menetetty⁵

Samuli Siikavirta, pastori

Eduskunta päätti reilu tunti sitten hylätä lakivaliokunnan esityksen kansalaisaloitteen hylkäämisestä. Suomeksi siis otettiin ensiaskel tiellä, joka johtaa sukupuolineutraalin (tai ideologisesti muotoiltuna "tasa-arvoisen") avioliittolain hyväksymiseen maassamme. Äänestystulos aiheuttaa monessa kristityssä ahdistusta ja pelkoa tulevasta. Avioliitto instituutiona oli kuitenkin menetetty jo kauan ennen tämänpäiväistä äänestystä.

Menneen maailman argumentteja

Argumentit avioliittoinstituution sukupuolineutralisoinnista vastaan tulivat validiudestaan huolimatta auttamattomasti myöhässä. Niille ei ole ajassamme enää kaukupohjaa. Maailma ja suhtautuminen avioliittoon ovat jo muuttuneet.

Kun me sukupuolineutraalia avioliittolakia vastustavat vetoamme Jumalaan tai kristillisiin arvoihin, se ei voisi enemmistöä suomalaisista vähempää kiinnostaa. Kyllä, Jumala on kristillisen käsityksen mukaan luonut ihmisen mieheksi ja naiseksi ja asettanut heidän lisääntymisen mahdollistavalle suhteelleen pyhän avioliiton. Kyllä, kristillisellä avioliittokäsityksellä on ollut valtava vaikutus läntiseen avioliittolainsäädäntöön. Kyllä, on näkökulmastamme katsoen surullista, että se kristillinen lähtökohta, että avioliiton osapuolina ovat yksi mies ja yksi nainen, nyt murennetaan. Mutta mitä väliä Jumalan tahdolla on tässä enemmistön ehdoilla käytävässä debatissa, jos jo kolme vuotta sitten enää vain 27% suomalaisista uskoi kristinuskon Jumalaan?

Eduskunnassa lakimuutosta vastustavien suusta on kuultu yllättävän paljon Raamattu-perusteita. Ne ovat usein ihan puhdasoppisia.

⁵ Blogikirjoitus 28.11.2014 www.seurakuntalainen.fi sivulla.

Silti niiden oikea paikka tuskin on eduskunta, jossa Jumalaan ei uskota eikä Raamatusta välitetä yhtään sen enempää kuin muuallakaan Arkadianmäen ulkopuolella.

Avioliittoinstituution pitäminen entisellään olisi perusteltavissa myös luonnollisen moraalitajun ja järjen argumentein. Silloin myös ei-uskovaiset voisivat niihin vastata, eikä vastaukseksi riittäisi pelkkä olankohautus ja Raamatulla päähän lyöjän leima.

Kun me sukupuolineutraalia avioliittolakia vastustavat vetoamme siihen, mitä arvaamattomia vaikutuksia lainsäädännöllä tulee olemaan luterilaiseen valtakirkkoon ja muihin uskonnollisiin yhdistyksiin, on jälleen muistettava aika, jossa elämme. Vaikka vielä vajaan kolme neljästä suomalaisesta kuuluu Suomen ev. lut. kirkkoon, vain yhdestä kahteen prosenttia käy sen sunnuntaijumalanpalveluksissa. Vakaumuksellisten kristittyjen osuus maamme väestöstä on erittäin pieni. Valtionkirkkohistoriasta johtuen tilastot ovat petollisia. Suomi ei enää ole kristillinen maa.

Kaiken lisäksi valtakirkko näyttää arkipiispaa myöten (maininnan arvoisena poikkeuksena Mikkelin piispa Seppo Häkkinen) tekevänsä kaikkensa, jotta sen kannanotot eivät saisi kristinuskosta vieraantunutta jäsenistönsä enemmistöä loukkaantumaan kristinuskoon ja lakkaamaan maksamasta kirkollisveroa. Ketä siis hetkauttaa valtakirkon viralliseen oppiin vetoaminen, kun virallisella opilla ei kirkolle itselleenkaan tunnu enää olevan väliä?

Muutokset lainsäädännössä ja kasvatuksessa olivat jo tapahtuneet

Kun me sukupuolineutraalia avioliittolakia vastustavat vetoamme lasten oikeuteen molempiin biologisiin vanhempiin adoptioasiassa, unohdamme monesti faktat. Jo nyt naisparit ovat oikeutettuja hedelmöityshoitoihin. Jo nyt naimattomat voivat adoptoida lapsen, jolla voikin jonain päivänä olla toinen samaa sukupuolta oleva vanhempi. Jo nyt homopareilla on oikeus perheensisäiseen adoptioon.

Kun vanhemmuus on jo näin irrotettu isyydestä ja äitiydestä sekä

lisääntyminen sukupuoliyhdyntästä, onko mitään loogista perustetta enää vastustaa tätä pistettä I:n päälle? Jotta tämä viimeinenkin oikeus jätettäisiin myöntämättä, pitäisi loogisesti kajota myös aiemmin myönnettyihin oikeuksiin. Siihen ei varmasti löytyisi yleistä tahtotilaa.

Kun me sukupuolineutraalia avioliittolakia vastustavat kauhistelemme, että avioliiton neutralisoinnin myötä neutralisoidaan myös koulukirjat ja -kasvatus, unohdamme jälleen ajan, jossa jo elämme.

Jo vuonna 1999 nuorison suosimassa saippuasarjassa teini-ikäinen roolihaamo esitti Suomen TV-historian ensimmäisen homosuudelman ja avasi tulvaportit median ajamalle mielipidemuutokselle. Jo vuosituhannen vaihteessa minun syrjäisellä savolaisella yläasteellani kävi julistamassa helsinkiläinen seksivalistusguru, joka auktoriteetillaan kertoi kymmenen prosentin meistä - alkaen 13-vuotiaista - olevan homoja tai lesboja. (Näistä virheellisistä Kinseyn tilastoista voisi jo itsestään kirjoittaa erillisen esseen.) Jo viitisen vuotta sitten kouluvierailua tehdessäni näin Pohjanmaan raamattuvyöhykkeellä sijaitsevan alakoulun opettajainhuoneen kahvipöydällä Setan jokaiseen Suomen kouluun lähettämän elokuvan sateenkaariperheistä, joka kehoitettiin näyttämään kaikille opetusryhmille.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen elämäntavan valtavirtaistamisen tavoite on siis näkynyt lasten kasvatuksessa virallisesti ja median kautta sitäkin vaikutusvaltaisemmin jo vuosikausien ajan. Sen kauhistelu, tuleeko matematiikan kirjaan nyt sanallisia tehtäviä Mikon ja Matin hääbudjetin laskemisesta, ei massoja enää kiinnosta. Mielel on jo muokattu.

Avioliiton merkitys oli jo muuttunut

Kun me sukupuolineutraalia avioliittolakia vastustavat vetoamme siihen, ettei toisen rakastaminen ole lainsäädännön näkökulmasta varsinaisesti se tärkein syy saada solmia avioliitto, puhumme tästäkin auttamattoman myöhässä.

Aikamme ihmiset eivät enää pidä avioliittoa elinikäisenä saati pyhänä liittona, jossa tärkeintä on tahto rakentaa perhettä yhdessä

ja (mikäli mahdollista) kasvattaa tulevaa sukupolvea. Avioliitto, jos sellaista ylipäätään halutaan enää solmia, nähdään lähinnä romanttisena ideana satuhäistä ja Hollywood-elokuvien esimerkin mukaisesta ikuisesta onnesta. Tuohon avio-onneen sisältyy kuitenkin se itsestään selvä varaus, että kun rakastumisen tunteet lakkaavat, ei tarvitsekaan enää rakastaa. Sitten saa hakea uutta rakastumisen kohdetta ja tunteiden paloa uudesta suhteesta. Oikeutta siihen pidetään turhan usein tärkeämpänä kuin lasten oikeutta ehjään perheeseen.

Kristillinen avioliitonäkemys on siis yhteiskunnassa menetetty jo aikoja sitten. Lainsäädännön laajentaminen koskemaan myös samaa sukupuolta olevia pariskuntia on vain looginen askel tässä yhä kauemmas juutalaiskristillisistä arvoista loittonevassa ja biologiasta vieraantuvassa kehityksessä. Kristittyjen tulee herätä tähän jälkikristilliseen todellisuuteen ja lakata haikailemasta aikaa, joka on jo mennyt.

Takaisin marginaaliin, rohkeasti marginaaliin

Nyt on kristittyjen aika palata rohkeasti juurilleen ja varoa mukautumasta maallisen yhteiskunnan ei-kristillisiin arvoihin. On opeteltava siihen, että yhteiskunnan ja kristillisen kirkon arvot erkanevat yhä kauemmas toisistaan. Näinhän se oli myös aikanaan Rooman valtakunnassa. Kristinuskko palaa yhteiskunnassamme marginaaliin, jossa se sai alkunsa. Ja siellä se myös kukoisti.

Avioliitosta ja perheestä on seurakunnissa opetettava entistä selkeämmin etenkin kasvaville sukupolville. Siihen on edelleen uskonnonvapauden suoma oikeus. Lapsia on varustettava siihen ristiriitaan, että koulussa asioista opetetaan toisin kuin kotona ja seurakunnassa.

Meidän on rohkeasti puhuttava siitä, mitä muuta todellinen rakkaus on kuin tunnetta ja halua. Itsensä uhraavan ja sitoutuvan rakkauden tärkein esimerkki on meille annettu Jumalan Pojan inkarnaatiossa ja ennen kaikkea ristinkuolemassa maailman syntien sovitukseksi. Tuo rakkaus on myös avioliiton ja perheen paras perusta.

Meidän on rohkeasti puhuttava siitä, mikä siunaus piilee aviomiehen ja -naisen sekä isän ja äidin erilaisissa ja toinen toistaan täyden-

tävissä kutsumuksissa. Erityisesti yhteiskunnassamme heikentynyttä isän kutsumusta tulee puolustaa. Meidän on myös lakattava halveksimasta naimattomuuden kutsumusta niiden kohdalla, joiden elämässä kristillinen avioliitto ei syystä tai toisesta toteudu tai voi toteutua.

Meidän on toimittava paremmin kristittyjen tukemiseksi molemmissa omin tavoin haastavissa kutsumuksissa. Yhteiskuntamme arvot nimittäin hyökkäävät yhä kovemmin siveästi elämistä vastaan niin avioliitossa kuin naimattomana.

Meidän on myös pidettävä huoli siitä, ettemme puolustaessamme kristillistä avioliitto- ja perhekäsitystä vain vastusta ja tuomitse, vaan tarjoamme armoa kaikille katuville. Kirkonpenkkejämme kun kuluttaa myös vatedes miehiä ja naisia, jotka kamppailevat erilaisten seksuaalisuuden alueen kiusausten ja haavojen kanssa.

Synti ei asu vain ulkona maailmassa. Synti riippuu kiinni myös kristityissä, loppuun asti. Siksi seurakunta on syntisten sairaala. Jos synti pelkistetään ympäristörikkomuksiksi ja yhteiskunnallisen solidaarisuuden puutteeksi, viedään sairaalalta lääkkeet kaikkiin muihin sairauksiin. Sairaala lakkaa silloin olemasta sairaala. Kirkko lakkaa silloin olemasta Kirkko.

Ennen kaikkea kristittyjen on pidettävä esillä sitä tasa-arvoa, joka jokaisella luodulla on ristin juurella. Sitä on tarjottava kaikille katuville syntisille, synnin laatuun katsomatta.

Näin minä ainakin tahdon saarnata pastorina marginaalissa.

Välittykö usko lapsille?⁶

Kalle Väätäinen, pastori

Minulla on viisi lasta. He tulevat kirkkoon aina kun se on mahdollista. On hienoa ja ihmeellistä nähdä, miten luonnollinen asia usko heille on. He ovat jo pienestä asti laulaneet leikeissään virsiä. Monta kertaa kuuluu pienen tytön suusta nukkeleikin yhteydessä ”Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen”. Nukkumaan ei voi mennä ilman iltavirttä, rukousta ja siunaamista. Olen monta kertaa miettinyt, miten he kaikki voisivat säilyä Jumalan lapsina koko elämänsä ajan. Asia on jatkuva rukousaihe. Mitä voisin tehdä oikein kasvattajana ja isänä?

Kun pastorina kuuntelen ihmisiä ja heidän elämänsä tarinoita olen tehnyt erään havainnon. Monta kertaa samojen sukujen lapset pysyvät uskossa sukupolvesta toiseen. Usko siirtyy ja välittyy hämmästyttävän tehokkaasti ja aina uusi sukupolvi käy kirkossa sunnuntaista toiseen. Ihailen suuresti näitten sukujen kasvatustyötä. Sitten on niitten sukujen joukko, jotka eivät onnistu välittämään uskoa eteenpäin. On suuri joukko uskovia perheitä, joiden lapsista ainakin osa ja joskus kaikki ovat ”tuhlaajapojan tiellä”. Joku menee vikaan ja uskon välittymisen sijaan tulee vastareaktio.

Kuulin eräältä arvostamaltani piispalta hienon perusajatuksen, joka voisi selittää uskon välittymisen kysymystä. Hänellä on monta kristittyä lasta ja vielä enemmän kristittyjä lapsenlapsia. Hänen ajatuksensa menee seuraavalla tavalla.

Vanhemmat luovat aina lapsilleen hengellisen asetelman, jossa on Jumala, vanhemmat ja lapsi itse. Jos lapsi kokee, että vanhemmat ja Jumala ovat samalla puolella ja hän on yksin toisella puolen pohtimassa uskoa, on tilanne vaarallinen. Tällöin lapsi yhdistää luonnollisen kapinan vanhempiaan kohtaan myös Jumalaan. Lapselle ei ole mahdollista, että hän itsenäistyy ja terveellä tavalla eroaa vanhemmistaan ilman että eroaisi myös Jumalasta. Tällainen asetelma syntyy väistämättä, jos vanhemmat koittavat käännä lastaan tai syyttävät lasta

⁶ Blogikirjoitus seurakuntalainen.fi 15.10.2014

Jumalan käskyihin vedoten. Kun lapsi lankeaa ja epäonnistuu, on hän yksin ja pahimmillaan vielä helvetinpelossa. On karmivaa kuulla kristityn perheen lasten todistus kokemastaan ”kristinuskosta”: *”En jaksanut sitä jatkuvaa helvetinpelkoa.”*, *”En jaksanut enää yrittää.”*, *”En koskaan kelvannut.”*

Onnistunut hengellinen asetus taas on se, jossa lapsi kokee, että vanhemmat ovat samalla puolella lapsensa kanssa ja Jumala toisella puolen. Tällöin lasta ei käännytetä, vaan hänelle kerrotaan Taivaallisesta Isästä, jonka lapseksi hän on jo kasteessa päässyt - Huikea ero käännättämiseen verrattuna!

Jumalan sana saa osoittaa myös vanhemmat syntisiksi ja erehtyviksi. Sitten Jumala antaa armonsa ja anteeksiantamuksensa koko perheelle. Lapsi ei jää yksin vaan oppii vanhemmiltaan armahdetun syntisen elämää. Ja mikä tärkeintä, kun lapsi kapinoi vanhempiaan vastaan, hänen ei tarvitse erota Jumalasta! Tällaisten perheiden lapset pitävät koko elämänsä ajan Jumalaa ja uskoa häneen itsestäänselvyytenä.

Ehkäpä helpoin tapa meille vanhemmille uskon välittämiseen on käydä kirkossa. Kun Kristus itse palvelee sanansa ja ehtoollisensa kautta ihmisiä, näkevät lapset oman perheen ja koko seurakunnan aikuisista oikeanlaisen uskon mallin ja uskon aselman.

Mutta Jeesus kutsui lapset tykönsä ja sanoi: ”Sallikaa lasten tulla minun tyköni älkääkään estäkö heitä, sillä senkaltaisten on Jumalan valtakunta.” Luuk 18:16

Matkan varrelta

Simo Kiviranta suomalaisessa teologiassa⁷

Anssi Simojoki, TT, pastori

Olin tavannut Simo Kivirannan kerran opiskeluaikani 1960-luvun lopulla prof. Kauko Pirisen patristisessä iltasymposiumissa Helsingin Yliopiston päärakennuksen yläkerrassa, missä teologinen tiedekunta silloin majaili. Muistan hyvin hänen valtiomiehen entreensa huoneeseen sekä hänelle aina ominaisen, Suomessa niin harvinaisen, aateliemiehen käytöksensä ja puhetapansa. Toisen kerran näin hänet Turun arkkihiippakunnan synodaalikokouksessa pappisvihkimykseni vuonna 1972. Siellä hän toimi tuomiorovasti Lauri Huovisen synodaalikirjan ”Viisi kirjaa uskontunnustuksesta ja sen muuttamisesta” vastaväittäjänä. Sain esityksen alusta tärkeitä virikkeitä tulevaisuutta varten, mm. Dietrich Bonhoefferin elämäntyön tulkintaa ajatellen. Vastaväittäjän meukas suomalais-kansallinen kielenkäyttö herätti Vanhan Akatemiatalon salissa arvostusta ja hilpeyttä mutta loi Lauri Huovisen kasvoille tumman pilven, joka ennusti Uuno Kailasta lainaten, että ”verta on näkevä aamu.” Varsin pian respondentti menetikin malttiinsa, arkkipiispa Martti Simojoki katkaisi keskustelun, ja Simo Kiviranta poistui paikalta.

Aseveljeys ja ystävyys alkavat

Aseveljeytemme ja syvän ystävyysvarsinainen alkupiste löytyy kolme vuotta myöhemmin Olavi Rimpiläisen esityksen 1. sivun alalaidasta. Olin Kirkon koulutuskeskuksen pastoraalikursseilla päässyt puheväleihin laitoksen uuden johtajan Olavi Rimpiläisen kanssa. Keskustelimme virkakomitean mietinnöstä ja siitä, mitä olisi tehtävä, kun kysymys kirkon virasta oli ilmiselvästi nousemassa ratkaisuvaiheeseen

⁷ Luento Simo Kiviranta -symposiumissa 29.1.2014 Suomen teologisessa instituutissa.

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Päätimme koota Raamatun ja luterilaisen tunnustuksen teologeja yhteen, jotta virkakysymys ratkaistaisiin Jumalan sanan ja kirkon opin mukaisesti. Siihen aikaan minä tuskin tunsin Porin papiston lisäksi tuskin ketään paitsi Lauri Koskenniemen, Sakari Korpisen ja Eero Parvion, joka oli alkanut pitää kanssani yhteyttä. Kolmio Rimpiläinen-Kiviranta-Simojoki kytkeytyi nopeasti Eero Parvioon, Sakari Korpiseen, Jukka Thuréniin ja moneen muuhun. Olavi Rimpiläinen jopa esitteli minut Timo Holmalle Järvenpäässä Laajennetun piispainkokouksen väliajalla. Timo Holma tunnusti teologiset tosiasiat mutta oli lausunut ensialkuun alistuneesti: ”Minä menen mukaan kirkon harhaan.” Vaan eipä hän mennytkään, kuten hyvin tiedetään. V:n 1975 Maarian kokouksen ja v:n 1976 Paa-valin synodin syntykokouksen jälkeen Simo Kivirannan ja minun välinen ystävyys sinetöitiin kädenlyönnillä Satakunnan pappien Eurajoella pidetyn veljespiirin kokouksen jälkeen. Sain Lapista kyydin vihreällä Volvo Amazonilla Eurajoen kristilliselle opistolle ja takaisin. Jäimme hyvästelyjen yhteydessä vaihtamaan ajatuksia veljespiirin kokouksesta ja siitä, mitä pitäisi tehdä tästä eteenpäin. Siinä Lapin kirkkoheranpappilan kivinavetan päädyn edessä totesimme olevamme ystävät kuin Dioskuurit Castor ja Pollux. Se ystävyys kesti paljon ja antoi vielä enemmän, myös perheillemme.

Kutsu iankaikkisuuteen ja kirkollisen yhteyden joutsenlaulu Tapiolan kirkolla

Tammikuun 29. päivänä 2004 soitin puolisolteni Marjalle Malawin Lilongwesta Nairobiin kysyäkseen neuvoa yöllä puhjennutta nokkosrokkoa vastaan. Vaiva oli pahasti vääntänyt kasvoni. Katselin murheellista, murjottua Polyfemoksen muotoani hotellin vastaanoton peilistä ja kuulin Marjalta kaikkein ensimmäiseksi, että Simo oli juuri kuollut. Jätin läheisimmälle ystävälleni viimeiset hyvästit täällä ajassa avatun arkun äärellä tutussa, lukemattomien keskustelujen huoneessa Espoon Tuohivirsun kodin alakerrassa sekä katafalkilla lepäävän Simo Kivirannan suuren saattoväen keskellä Tapiolan kirkossa 6.2.2004.

Sinä päivänä perinteinen Suomen evankelis-luterilainen kirkko oli viimeisen kerran yhdessä koolla. Sen jälkeen kirkollisen yhteyden vakavat halkeamat nopeasti ja – niin kuin nyt näyttää – peruuttamattomalla tavalla murtuivat hajalle. Simo Kivirannan elämäntyö kirkon ja yliopiston hyväksi irtaantui isien aikojen vakiintuneista rakenteista ja lähti uuden venekunnan kuljettamana uusille, tuntemattomille vesille vanhaan Mooseksen, profeettojen ja pyhien apostolien merikorttiin turvautuen.

Kallisarvoisten katkelmien mies

Tässä vaiheessa haluan irtautua muistelmista ymmärtääkseni ja kuvatakseni TL Simo Kivirannan teologista merkitystä. Onhan monia, jotka eivät suoraan sanoen käsitä, miksi olemme kokoontuneet pitämään Simo Kiviranta-symposiumia. Hänen, joka leipoi Helsingin yliopistosta ja muualtakin monta teologian tohtoria, ei koskaan katsottu ansainneen kunniatohtorin hattua tiedekunnasta, josta hänen myös käskettiin lähteä pois pitkän työuran jälkeen ilman sen kummempia seremonioita yhden ainoan työpäivän kuluessa. Simo Kivirannan kirjallinen tuotanto näyttää ensi silmäyksellä vaatimatomalta. Osuva on siksi kummityttö-sihteeri Helena Simonsin nauhoittaman ja niistä nauhoista kootun, Simo Kivirannan autenttisiin äänityksiin perustuvan muistojen kokoelman nimi ”Katkelmia”. Simo Kiviranta jätti aina jäljen, missä hän vaikuttikin. Ne jäljet jäivät katkelmiksi. Mutta millaisiksi!

Simo Kivirannalla oli yhteistä Hermann Sassen (1895–1976) kanssa se, että hänen kirjoituskoneensa telalta lähti suuri joukko alustuksia ja esitelmiä, vaikka ne eivät olleet Sassen säännöllisesti kirjoittamien teologisten kirjeiden (”Briefe an lutherische Pfarrer”) tapaista kirkollista самиздат-kirjallisuutta, jonka kokoamisen aika tuli vasta Adelaiden mestarin kuoleman aikoihin ja sen jälkeen. Lisäksi Simo Kivirannan katkelmia löytyy hänen jäämistöstään koko ajan lisää. Sellaiset katkelmat saattavat näyttää tilapäisrunoelmilta, mutta Pansofoksen tuotteet eivät olleet, kuten eivät Sassenkaan,

akateemisia päiväperhosia. Jokainen vakava puheenvuoro ja kirjoitus oli Hermann Sassen tuotannon tavoin lujasti kiinnitetty hänen teologiansa jatkuvasti vahvistuvaan ytimeen. Hermann Sassen самиздат-kirjeet Australiasta, Afrikasta, Saksasta ja Yhdysvalloista koottiin v. 1976 kaksiosaiseksi saksankieliseksi laitokseksi ("In statu confessionis" 1-2 toim. Friedrich Wilhelm Hopf). Vuosina 2002 ja 2003 julkaisi Concordia Publishing House Matthew Harrisonin johdolla Sassen kirjoitusten englanninkielistä laitosta "The Lonely Way". Sas-selta ilmestyi myös klassinen ehtoollisteologinen monografia "This is My Body" (Adelaide 1959, korjattu laitos 1977, suomeksi 2013). Simo Kivirannalta ei ole julkaistu vastaavaa monografiaa. Olemme arvoituksen äärellä, kun kysymme, miksi näin oli käynyt. Palaan kysymykseen esitykseni lopussa.

Kirkon jumalanpalvelus ja virka elämäntyönä

Simo Kivirannan yhtenäinen suurtyö oli kirkollis-käytännöllinen. Hän toimi kirkon virkakomitean sihteerinä alusta loppuun vuodesta 1968 vuoteen 1976. Sihteerin ominaisuudessa hän paneutui monipuolisella tavalla luterilaiseen virkateologiaan ja teki sitä komitean ensimmäisen puheenjohtajan, prof. Seppo A. Teinosen (1924–1995) kanssa tunnetuksi Suomessa. Arkkipiispa Martti Simojoki arvosti suuresti Simo Kivirantaa toisin kuin hänen seuraajansa. Virkakomitean sihteerin työ ei tärkeydestään huolimatta välttämättä palkinnut tekijäänsä, joka helposti katosi valovoimaisempien vaikuttajien piiloon tai joutui syntipukin asemaan. Luterilaisen tunnustuksen mukaisen virkaopin esilletuominen ei ollut mitenkään kiitollinen tehtävä, pikemminkin päinvastoin. Siihen kohdistui voimakas vastustus, jonka huomattavat, teologisesti korkeakoulutetut puhemiehet eivät lainkaan kyenneet kohtaamaan luterilaisen opin perusteluja. Oppi ja tunnustus korvattiin politiikalla, jonka käytännön silmämääränä oli kirkolliskokouksen määrävähemmistön kutistaminen niin pieneksi, että naispappeus olisi toteutettavissa.

Muutosvastarinta ja torjunta nousivat ajan hengen lisäksi edeltä-

neen vuosisadan suomalaisesta teologian historiasta. Autonomian ajan Suomen kirkko oli muodollisesti evankelis-luterilainen, käytännössä yhä kauempana sellaisesta. Katri Bergholm (1878–1949), senaattori Karl Ignatiuksen (1837–1909) tytär kertoi muistelmissaan v. 1944, miten dogmatiikan ja siveysopin professori Axel Fr. Granfelt (1815–1892) yritti houkutella hänen isäänsä lukemaan papiksi. Karl Ignatius torjui ystävällisen kutsun vetoamalla siihen, että hänen kristillinen uskonvakaumuksensa oli joissakin kohdin ristiriidassa kirkon opin kanssa. Siihen prof. Granfelt kiirehti sanomaan: "Mutta protestantismihan on vapauden uskonto." Luterilaisuus oli monesta syystä lähes kadonnut Suomen kirkosta, ei vähiten Württembergin pietismin omalaatuisen edustajan, prof. Johann T. Beckin (1804–1878) biblisistisen koulukunnan poikkeuksellisen suuren vaikutuksen tähden. Biblisismin maalitauluna oli opillisuus, joka nähtiin "elävän uskon" vastakohtana. Toinen huomattava vaikuttaja oli 1800-luvun lopulla saksalaisen Albrecht Ritschlin (1822–1889) liberaali teologia. J.T. Beckin biblismi eli kirkon ja akatemian instituutioissa 1960- ja 1970-luvuille saakka Alfred Kihlmanista (1825–1904) ja arkkipiispa Gustaf Johanssonista (1844–1930) prof. Yrjö J.E. Alaseen (1890–1960) ja prof. Osmo Tiililään (1904–1972). Ritschlin teologian vaikutus liittyi beckiläisyyteen käänteisessä muodossa. Virallisesti Ritschl oli niin prof. Antti J. Pietilän (1878–1932) kuin Erkki Kansanahon (1915–2003) ja Osmo Tiililänkin vastustaja, mutta itse asiassa heidän teologiansa myötäili Ritschlin ja Adolf von Harnackin (1851–1930) teologian rakenteita. Luterilaisuus oli toki kadoksissa muuallakin luterikunnassa. Yhdysvalloissa Tunnustuskirjojen englanninkielinen laitos ilmestyi vasta 1851 (Solomon Henkel et alii, korjattu laitos 1854). Tosin Saksassa, Skandinaviassa ja Yhdysvalloissa syntyi 1800-luvun kuluessa uusluterilaisuuden kansanomaisia uudistusliikkeitä, joissa Tunnustuskirjoilla oli keskeinen merkitys. Suomessa F.G. Hedbergin (1811–1893) elämäntyö sai liikkeelle uusluterilaisen, evankelisen kansanliikkeen. Kokemukset olivat samantaisia kuin Jeesuksen vertauksessa peltoon kätetystä aarteesta (Matt. 13:44). Tunnustuskirjojen oppi muotoili luotettavasti ja tarkasti sen uskon, jonka papit ja maallikot olivat saaneet Raamatun sanasta.

En pyri kuvaamaan koko sitä teologianhistoriallista tilannetta, jossa Simo Kiviranta otti ensimmäisiä askeleitaan teologian ylioppilaana ja jatkoi myöhemmin akateemisen teologian palveluksessa. Kristillisisänmaalliset kantoivat YYA-ajan Suomessa sodan arpia ruumiissa ja sielussa. Lundin teologia tarjosi kristillisiä perusmotiiveita ja eksistentialismia. Eksistentialismi ja Karl Barthin aktualismi tarjosivat mahdollisuuden irtautua menneisyydestä ja oikeuttaa uudet käänteet ja puolenvaihdot. Raamatun tutkimuksessa ajettiin kahden totuuden, historian ja teologian, tieteen hypoteesien ja henkilökohtaisen hurskauden raiteissa. Piispa E.G. Gulin (1893–1975) oli tällaisen kahden raiteen kristillisyyden kaunopuheinen puolestapuhuja. Raamattukysymys ja Lutherin teologia olivat taka-alalla. Osmo Tiililä haki kaivonkatsojan tavoin kristikunnan Lutherista ja luterilaisesta tunnustuksesta riippumattomia ”elävän kristillisyyden” virtoja. Selainen etsintä elähdytti esim. hänen rukoilevaistutkimuksiaan.

Teinosen koulukunnan käänne teologiassa

Seppo A. Teinosesta alkoi v. 1966 teologian tutkimuksen uusi aika-kausi Helsingin yliopistossa. Teinonen nosti filosofisen tietoteorian ja teologian menetelmäkysymykset aivan uudelle tasolle. Assistentikseen Teinonen kutsui v. 1966 Simo Kivirannan, joka silloin toimi seurakuntapappina Turussa. Tehdäkseni pitkästä tarinasta pätkän, annan Simo Kivirannan nyt käydä suoraan kohti 1900-luvun teologisten harharetkien avainteologeja, Albrecht Ritschliä ja Adolf von Harnackia. Heihin kahteen johtivat jäljet aina uudelleen, kun tutkittiin poikkeamia Martti Lutherin teksteistä ja Tunnustuskirjoista. Ainoa keino saada ote saksalaisesta vanhaliberaalista teologiasta oli purkaa se teologia osiinsa ja suorittaa vertailu tohtori Lutheriin ja luterilaiseen tunnustukseen. Albrecht Ritschl ei hallinnut suomalaista teologiaa vain suoraan. Hän vaikutti myös oppilaittensa kautta. Näin tapahtui erityisesti suomalaisessa pietismin tutkimuksessa, jossa alaviitteet vilisivät Ritschlin oppilaan Wilhelm Koeppin (1885–1965) viittauksia. Albrecht Ritschl oli siis päässyt suomalaiseen teologiaan

sekä kannattajien että vastustajien välityksellä, jotka kummatkin seurasivat ratkaisevissa kohdin hänen teologista paradigmaansa. Kuinka moni johtui ajattelemaan kuullessaan varoituksia ”sakramenttimagiasta”, että tässäkin asiassa takana oli Ritschlin ja von Harnackin protestantismi eikä suinkaan Lutherin ja luterilaisten uskonpuhdistus. Edelliset katsoivat filosofisiin periaatteisiin, jälkimmäiset Pyhään Raamattuun.

Simo Kivirannan tutkimustyö ei ollut modernin akateemisen uranrakentajan kapea viipale ilman laajaa historian ja teologian yhteyttä koko kristikuntaan. Päinvastoin, hän opiskeli egyptologiaa, Kreikan antiikkia ja Nag Hammadin tekstejä, joiden maailmaan oli syntynyt yksi, pyhä, katolinen ja apostolinen kristikunta. Antiikin maailman kulttuuri oli tuttu sellaisille kristillisille ajattelijoille ja johtajille kuin Hippon piispa Aurelius Augustinus (354–430), Kyrenen piispa Synesios (n. 373– n. 414) tai Rooman patriisifilosofi ja -teologi Anicius Manlius Severinus Boethius (480–524). Oppineena ja seurakuntapappina Simo Kiviranta tunsu erityisen yhteyden Vanhaan kirkkoon ja oli sisimmässään sidottu ja velvoitettu uskollisuuteen sitä kirkkoa kohtaan, joka oli luovuttanut keskuudestaan ”Te Deum”-hymnin sanoin ”*martyrum candidatum exercitum*”, oikeauskoisten marttyyrien valkopukuisten joukon. Naispappeuden hyväksymisen jälkeen Simo Kiviranta oli kutsuttu työryhmään valmistelevaan asiakirjaa, jonka tehtävänä oli osoittaa tietä eteenpäin Suomen kirkossa. Mukana olivat ainakin piispa Kalevi Toiviainen ja TT Pirkko Lehtiö. Simo Kivirannalla mitattiin, kuinka pitkälle vanhauskoiset olisivat valmiit myöntymään yhteistyöhön ”kirkon tähden”, niin kuin sanottiin. Monien vetoomusten jälkeen Simo pyysi miettimisaikaa. Hän istui Kirkkohallituksen huoneessa, josta oli näkymä läheiseen Uspenskin katedraaliin. Synkkien pilvien raoista paistavan aurin goin säteet saivat kirkon kullatut sipulit aivan kuin tulen liekkeinä leimuamaan. ”Uskollisuus kirkolle” sai siinä ekumeenisen kuvituksen. Kun paikalliskirkko sortuu harhaan, on edelleenkin oltava uskollinen koko yhdelle, pyhälle, katoliselle ja apostoliselle kirkolle, jolta oli saatua armonvälineet ja oikea, autuaaksitekevä usko.

Edellä sanottu saattaa jonkun mielestä jo hipoa kirkkoromantiikkaa, jonka vastustajaksi olen eri yhteyksissä ilmoittautunut. Siksi ”Katkelmia”-kirja täydentää kuvaa toisenlaisilla, maanläheisillä näkymillä. Tämän päivän apean jumalattomassa Suomessa tuntuu lähes uskomattomalta lukea Simo Kivirannan muistoja Lavian ja lähiseutujen evankeliumijuhlista Toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina. Elävä, kansanomainen luterilaisuus eli silloin voimansa aikoja vapaana säilyneessä Suomessa. Isoäiti Hilda Katariina, kansan nainen, oli karoliinisesta virsikirjasta veisannut suoraan pikku pojan sieluun kaksi-kieliset juhla-irret, suomeksi ja latinaksi. Simo Kiviranta ei koskaan aliarvioinutkaan uskovien kansan käsityskykyä, ei holhoavasti halunnut säästää tavallista suomalaista puhtaan, luterilaisen opin syviltä salaisuuksilta. Taivasten valtakunnan salaisuudet kuuluvat valtakunnan lapsille! Siksi kaikenlainen elitismi oli Lavian takametsien luontaiselle aatelismiehelle äärettömän vieras. Simo Kiviranta sen sijaan teki tunnustusliikkeessä työtä juuri uskovien kansan kokoamiseksi, opettamiseksi ja ruokkimiseksi parhaalla mahdollisella tavalla. Metsä myös vastasi suopeasti hänen huutoonsa. Onneksi Pohjois-Eurooppa oli tuohon aikaan saanut Göteborgin piispassa Bo Giertzissä (1905–1998) saman luterilaisen uskon eläväksi, syvälliseksi, oppineeksi ja kansanomaiseksi luterilaisen uskon opettajakseen.

Seppo A. Teinosen ympärille oli kokoontunut systemaattisen teologian miehiä, jotka irrottivat yliopistoteologian edeltäneiden vuosikymmenien epäperinteistä. Kun prof. Seppo A. Teinonen valmisti kirjaansa ”Uskonnot nykyhetken maailmassa” (1971), Simo Kiviranta kävi kirjoittajan kanssa keskusteluja Ritschlistä ja von Harnackista. Assistentin antama kongeniaalinen lisävalaisu on luettavissa kirjan luvusta ”Protestantismin kriisi” (167–195), joka keskustelujen myötä tarkentui ja terävöityi. Seppo A. Teinosen sekä Tuomo Mannermaan, Simo Kivirannan, Juhani Forsbergin, Kalevi Toiviaisen, Eero Huovisen ja Simo Salon ”Teinosen talli”, jota asevelipapiston johtomiehet ja kirkkoa ohjaavat liberaalit kirkkopoliitikot inhosivat, vaihtoi luterilaisen teologian paradigman ”elävästä uskosta” vanhan kirkon klassiseen ”oikeaan uskoon”, jonka korkeimmassa kuorissa kaikuvat Pyhän

Kolminaisuuden ja Kristuksen kahden luonnon sekä sakramentaalisen uskon pyhimmit mysteerit.

Naispappeus rikkoo systematiikan saavutukset

Sitä traagisempi oli ”Teinosen tallin” hajoaminen. Prof. Seppo A. Teinonen kyllästyi virkakomiteaan kohdistuneeseen jatkuvan naispappeuspommitukseen ja erosi puheenjohtajan paikalta v. 1975. Suomen kirkon pappiskirjan hän palautti tuomiokapituliin 1987 ja liittyi Rooman kirkkoon. Sen jäsenenä hän kuoli Espanjan Benalmadenassa v. 1995. Ilkko 2 -naispappeusseminaarissa syksyllä 1982 Tuomo Mannermaa oli tehnyt ratkaisunsa ja ryhtyi edistämään naispappeutta hallintokirkon ja arkkipiispa John Vikströmin sanomattomaksi riemuksi. Prof. Mannermaan historiallisena tehtävänä oli antaa luterilaiselta näytävä alibi Raamattua ja tunnustusta vastaan ja luoda illuusio, että mikään ei kirkossa muuttuisi, vaikka kaikki olisi muuttumassa jo muutaman vuoden kuluttua. Nopeassa tahdissa Eero Huovinen, Kalevi Toiviainen ja Juhani Forsberg olivat liittyneet uuteen uskoon. V:n 1973 Leuenbergin konkordiaa arkkipiispa Simojoen tuella menestyksellisesti torjuneet Teinosen tallin systemaattikot nielivät v:n 1996 anglikaanis-luterilaisen Porvoon sopimuksen sekä LML:n ja Vatikanin välisen v:n 1999 Yhteisen julistuksen vanhurskauttamisesta lähes läpihuutojuttuna. Simo Kiviranta jäi työpaikallaan kaikissa näissä suurissa ratkaisuissa aivan yksin. Vuoden 1986 naispappeuspäätöstä alkoi sitten seurata kaikki se, mitä Simo Kiviranta ja muut vanhauskoiset olivat Ilkko 1 ja Ilkko 2 -seminaareissa sekä erilaisilla kirkkopäivillä profetoineet. Muutokset alkoivat toteutua vielä pahemmassa mitassa, kuin kukaan oli edes odottanut. Mikään naispappeuteen liitetystä toiveista ei toteutunut. Ihmiset eivät virranneet kirkkoon ja sen jumalanpalveluksiin. Oli alkanut loputtomalta näyttävän pakoveden aika, jossa raamatullinen usko ja tunnustus huuhtoutuisivat pois kirkon päästä ja jäsenistä, tuomiokapituleista ja seurakunnista.

Kadonneen väitöskirjan arvoitus

Simo Kiviranta oli otellut Ritschlin kanssa ja sai valmiiksi väitöskirjansa käsikirjoituksen. Hän ei siis sortunut liialliseen itsekritiikkiin, joka olisi tehnyt hänet kykenemättömäksi viemään työtään päätökseen. Tällainen alentuva huhuhan seurasi häntä vuodesta toiseen. Hän antoi käsikirjoituksen luettavaksi ystävälleen, joka tuhosi sen. Tuhoamiseen johtaneiden tapahtumien yksityiskohdat eivät ole vielä aivan tarkat. Väitöskirjan käsikirjoituksen lukenut kollega oli ollut sitä mieltä, että Simo Kiviranta oli itse asiassa kirjoittanut kolme väitöskirjaa. Mitä kaikkea muutakin oli sanottu, on tuntematonta, mutta lopputulos oli se, että Simo Kiviranta oli menettänyt malttinsa ja sanonut jotenkin siihen tapaan, että jos väitöskirja on niin huono, kuin sanotaan, niin hävitä se. Sen kollega oli myös tehnyt! Sama kollega oli ollut muutenkin piikki Simo Kivirannan lihassa. Monet monituiset kerrat hän muistutti kollegaansa polion runtelemasta ruumiista, erityisesti naispappeuden yhteydessä: Jos Raamattu kieltää naisilta pappisviran, niin Vanha Testamentti kieltää pappina toimimisen niiltä, joilla on vakava ruumiin vamma. Miksi Simo Kiviranta silti tohti olla pappi?

Lopulta professorikollega vaati Simo Kivirantaa lähtemään pois yliopistosta. Syy oli se, että Simo Kiviranta oli ”vastoin meidän kieltoamme”, kuten hän oli sanonut, jatkuvasti osallistunut Paavalin synodin ja muun tunnustusliikkeen toimintaan. Saman päivän työajan päättyessä Simo Kiviranta oli siirtynyt eläkkeelle. Hän jatkoi Espoon Tuohivirsun kodissaan opiskelijoiden neuvomista ja väitöskirjojen ohjaamista. Muutettuaamme Afrikkaan v. 1989 monet yksityiskohdat katosivat Päiväntasaajan toisella puolella. Lomamatkoilla Suomessa kuitenkin tapasimme säännöllisesti ja päivitimme kuulumisemme ajan tasalle.

Oli tullut lopulta aika, että oli mentävä pidemmälle kuin Paavalin synodin ja Suomen teologisen instituutin (STI) rajat olivat sallineet. Eräällä Suomen käynnilläni puhuimme siitä, mitä olisi tehtävä seuraavaksi, kun vastoin kaikkia rauhoittavia vakuutuksia ja lupauksia alkoi näyttää siltä, että annetut lupaukset rikotaan, niin että kirkko viedään meiltä. Keskustelut sulkiivat piiriinsä v. 1999 Juhana Pohjolan ja Sakari

Korpisen. Työnäkynä oli oikeiden tuntomerkkien kirkko, jossa Kristus lupauksensa mukaan on varmasti läsnä joka päivä maailman loppuun asti (Matt. 28:20). Tällainen kirkko on Vanhan kirkon, tuon yhden, pyhän, katolisen ja apostolisen kirkon ja siksi myös luterilaisen uskonpuhdistuksen kirkon oikea, elävä, kansanomainen perillinen. Napoleon Bonaparte kerran kerskui, että hän löysi Ranskan keisarikruunun katuojasta ja nosti sen miekallaan ja asetti päähänsä. Me löysimme luterilaisen kirkkomme aarteet myös katuojasta ja nostimme ne sieltä itsellemme, lapsillemme ja kaikille kalliisti lunastetuille perinnöksi. Siihen tarvittiin se tarmokas teologian, kielten ja kirkkohistorian opiskelu, joka oli ominainen Simo Kivirannalle lähes loppuun saakka. Siihen tarvittiin se paradigman vaihto J.T. Beckistä ja Albrecht Ritschlistä tohtori Lutheriin, jonka ”Teinosen talli”, erityisesti Satakunnan takametsien luterilaisten kasvattama Simo Kiviranta kykenivät saamaan aikaan.

Voittoisa luuseri

Simo Kiviranta piti itseään usein häviäjänä, ”luuserina”. Rohkenen olla eri mieltä. Mitä enempiä voisi hurskas oppinut toivoa ja odottaa, kun on saanut olla monien teologien oppi-isän asemassa ja tietynlaisena kirkkoisänä mukana luterilaisen kirkon uudessa tulemisessa niin, että voi vanha Jesajan tavoin tunnustaa: ”Katso, minä ja lapset, jotka Herra on minulle antanut” Jes. 8:18? Tähän luterilaisen kirkon uuteen tulemiseen kuului Simo Kivirannan ajatuksissa myös uusi, jämerä ja rikassisältöinen virsikirja. Ajatus alkoi toteutua, kun Suomen Luther-säätiö julkisti v. 2009 99:n ”luterilaisen virren” kokoelman. Koko hankkeen pitäisi valmistua kuluvan vuoden 2014 adventtina.

Simo Kiviranta oli kuolemansa lähestyessä Jumalalle kiitollinen siitä, että hän oli saanut voimaa antaa sydämeästään anteeksi kaikille niille lähimmäisilleen, jotka olivat sortaneet häntä ja tehneet vääryyttä. Loppujen lopuksi piti käydä niinkin, että hävitetyn käsikirjoituksen kadonneeksi luultu kopio on vuosikymmenien jälkeen hiljattain löytynyt: ”Täydellistyvä ihminen - Albrecht Ritschlin teologista antropologiaa koskeva tutkimus”. Se odottaa vielä esiin astumisensa hetkeä.

Apostolisen kirkon jatkumossa - Simo Kivirannan tekstien äärellä

Joel Kerosuo, pastori

Kirjahyllyyn ja koko elämäksi

”Tilillä on 120 euroa. Sehän tarkoittaa sitä, että reilulla satasella voi ihan rauhassa tilata vielä lisää luterilaista kirjallisuutta.” Nuorena opiskelijapoikana innostuminen luterilaisesta teologiasta saattoi johtaa ratkaisuihin, joita kaikki eivät ehkä pitäisi ainakaan kovin pitkäkestoisina. Kun kelan tuki kilahti tilille, niin saattoi ottaa puhelun taas Luther-divariin ja tilata hyllyyn odottelemaan lisää innostavaa kirjallisuutta. Usein sellaisia joita ei ollut aikaa lukea, tai rahaa maksaa – mutta olihan ne hyllyyn saatava! Teologisessa huumassa tuli tilisaldoa koetellen hankittua kaikenlaista, joka tuntui jotenkin hyödylliseltä ja tietenkin ”tosi luterilaiselta”. Erään kerran Luther-divarista Halosen Hannun lähettämään pahvilaatikkoon sai eksyä myös Sley-kirjojen julkaisema Simo Kivirannan 60-vuotisjuhlakirja Jumalan kansan tie. Kirjan hankkiessani Simo Kiviranta oli minulle lähestulkoon tuntematon hahmo. Satunnaisena vierailijana Luther-säätiössä olin toki kuullut erilaisia asioita hänestä. Näiden satunnaisten ”väläysten” ja joidenkin vanhojen Pyhäkön Lampun artikkeleiden kautta oli kuitenkin syntynyt kuva luterilaisesta opettajasta, joka on lausunut jotakin keskeisen tärkeää. Kyseinen kirja pääsi myös lopulta lukulistalle, eikä vain hyllyyn pölyttymään. Tuo kirja on sittemmin omalla teologisella vaelluksellani muodostunut monella tavalla merkittäväksi. Kirjan artikkelit pakottivat myös pysähtymään monen ydinteeman äärelle. Oli pakko pysähtyä sellaisten teemojen äärelle, joiden myös kirkollisessa ympäristössä näin olevan myllerryksessä. Syntyi vakuuttuneisuus, että Kivirannan teksteihin kannattaisi paneutua laajemminkin. Siten tuosta hajanaisesta artikkelikokoelmasta innostuminen on johtanut nyt myös meneillään olevaan väitöskirjatyöhön.

En ole siis koskaan – ainakaan tietääkseni – tavannut Simo Kivirantaa. Siksi sellaiset seikat jotka ovat tuttuja häntä jo vuosikymmeniä sitten kuulleille, saattavat olla itselleni täysin vieraita ja tuntemattomia. Toisaalta taas Kivirannan tekstien tutkiminen etäämmältä avaa erilaisia mahdollisuuksia. Omassa projektissani pyrin jäsentämään Kivirannan laajaa ja rikasta (samalla myös varsin hajanaisista) aineistoa ja hahmottamaan työssäni hänen teologiansa perusraameja akateemisin välinein. Toisaalta tutkimustyöni ei ole myöskään pelkistä akateemisista ambitioista syntyvä tutkijan näkökulma. Akateemiset työt on tehtävä akatemian standardien mukaisesti. Samalla en voi olla vastaamatta kuten olen monille projektia ihmetteleville vastannut kysymykseen tutkimusinnostasta: ”oman sieluni takia”. Ajattelen, että Simo Kiviranta on lausunut jotain niin keskeistä ja tärkeää, että sitä on syytä tutkia ja kuunnella. Hänen puheenvuoronsa on syytä saada esiin.

Monet tuntevat Kivirannan tekstejä ja kannanottoja erityisesti Suomen ev.lut. kirkon yhteydessä olleista erilaisista teologisista kiistoista. Kiviranta toisaalta armottomasti analysoi aikansa ongelma-kohtia. Analyysin tulos on suorastaan lohduton: kirkossa on vallalla kaaos, teeskentely ja rappio. Samalla Kiviranta etsii kuin ”kuilun reunalla” koko ajan kestävän kirkollisuuden perusteita. On löydettävä kestävä tie! Pelkkä kritiikki ei koskaan riitä, vaan on myös rakennettava kestäväälle perustalle.

Jos tutkijan pää kestää ja aika mahdollistuu, niin pyrkimyksenäni on lähivuosina saada väitöskirjan myötä julkaistua eräänlainen ”ensimmäinen osa” Kivirannan teologian keskeisistä peruspilareista. Siksi väitöskirjani keskittyy Kivirannan raamattuteologiaan, traditionäemykseen ja kysymykseen kirkon jatkuvuudesta. Osaltaan nämä ovat juuri niitä piirteitä, jotka piirtyvät esiin myös Jumalan kansan tie – kirjan artikkeleissa. Tämä valinta tutkimuksessa on tehty siitä ymmärryksestä käsin, että näin parhaiten kyettäisiin hahmottelemaan hänen teologiansa perustuksia. Kiviranta käsittelee erilaisissa teksteissään monenlaisia teemoja. Kuitenkin keskeinen teologinen teema, jota hän käsittelee niin lyhyissä kirjoituksissaan kuin pidemmissä artikkeleissaan, on suhde Raamattuun. Erilaiset raamattuteologiset

kysymykset ovat hänen kirjoituksissaan voimakkaasti läsnä myös silloin, kun varsinaisena teologisena teemana on jokin muu teologinen kysymys. Teologian tekeminen eräällä tavalla kumpuaa taustalla olevasta raamattukäsityksestä. Tämän tutkimushypoteesin myötä teema on valikoitunut oman tutkimukseni keskiöön. Tämän ”ensimmäisen osan” jälkeen olisi mahdollisuus tarkastella erikseen niitä useita teologisia teemoja, joihin Kiviranta on antanut merkittävän panoksen, kuten virkateologiaan ja vanhurskauttamisteologiaan.

Tärkeitä horisontteja

Nostan seuraavassa esiin muutamia voimakkaasti Kivirannan teksteistä esiin nousevia teemoja. Väitöskirjamittelö on vielä pahasti kesken. Takasuoralla aletaan lähestymään toista kaarretta ennen loppusuoran rutistusta. Matkaa on siis vielä. Toisaalta jonkinlainen hahmotus Kivirannan teksteistä ja matkan kokonaisuudesta alkaa vähitellen paljastumaan. Maaliviiva on vielä kaukana, mutta sen alkaa uskalttaa vähitellen laittamaan kartalle kun tietää mitkä kivet, kannot ja vesiesteet on sinne päästäkseen ylitettävä.

Ajattelen, että Kivirannan teologisissa kirjoituksissa erityisesti kolme keskeistä asiaa avaavat hänen tekstejään. Nämä teemat avautuvat myös hänen omien tutkimustensa kautta. Ensimmäinen iso horisontti on hahmottaa luterilainen tunnustus ja suhde traditioon. Tämä lienee ihmisille usein jonkinlainen itsestäänselvyys. Kiviranta on korostetusti luterilaista tunnustusta seuraava ja luterilaista kirkollisuutta korostava henkilö. Hänen teologiassaan aidossa luterilaisessa kirkollisuudessa on kaikkein kirkkaimmillaan se perintö, jonka Jeesus on tahtonut seurakunnalleen antaa. Samalla on nostettava esiin sana ”aito”. Tätä evankeliumin helmeä ei kannan ja toteuta mikä tahansa luterilaisuuden nimeä kantava kirkollisuus. Vain sellainen luterilaisuus, joka säilyttäisi keskuudessaan apostolisen perinnön. Jotta tätä perintöä voitaisiin vaalia, sitä tutkitaan aina myös kirkon historian kanssa. Jos Kivirannan tunnustuksellisuus onkin meille ehkä itsestään selvää, niin aina tämä suhde kirkon historiaan

ei välttämättä ole. Sama teema elää tietenkin vahvana ylipäänsä erilaisissa luterilaisuudentulkinnossa. Kivirannalle on keskeisen tärkeää, ettei kirkon historiaan suhtauduta lähtökohtaisesti negatiivisesti. Aika apostoleista uskonpuhdistukseen ei ole vain jokin ”historian musta aukko”, vaan se on Kristuksen kirkon historiaa, monine lankeemuksineen ja ongelmineenkin. Siten Kivirannan teologisessa työkentelyssä elää jatkuvasti kiinteänä kysymys kirkon jatkuvuudesta. Todellisen kirkollisuuden on oltava kiinni varhaisessa apostolisessa perustassa ja siinä ”puussa”, joka sieltä kasvaa. Siksi Kiviranta oli myös suuresti kiinnostunut esimerkiksi patristiikasta. Erilaisten teologisten kysymysten kohdalla Raamatun lisäksi nousee olennaiseksi myös kirkon jatkuvuuden elementti. Kristus asuu sanansa temppelissä. Jumala ilmoittaa itsensä Raamatussa ja Raamattua luetaan tradition kanssa. Kristikunnan todellinen yksimielisyys ei ole jonakin tiettyä hetkenä maan päällä elävän kristikunnan yksimielisyyttä; ei 1. vuosisadan, ei 5. ensimmäisen vuosisadan, ei 1500-luvun eikä 1970-luvun kristikunnan yksimielisyyttä, vaan koko kristikunnan yksimielisyyttä. Kivirannan mukaan tämä katolisuuden vaatimus tarkoittaa paikalliskirkon suhteen sitä, että sen tulee myöntää oma ajallinen ja paikallinen rajoittuneisuutensa. Kun kirkossa tehdään päätöksiä, ei Kivirannalle riitä kirkolliskokousten enemmistöpäätös, vaan tarvitaan suuri konsensus. Tähän suureen konsensukseen ei kuulu yksimielisyys vain ”poikkisuuntaan” kussakin ratkaisutilanteessa, vaan tarvitaan myös konsensus ”pituussuuntaan”. Teologiaa tehdään menneiden ja tulevien sukupolvien peilin edessä. Silloin mukaan tulee myös vaatimus alkukonsensuksesta, joka on yksimielisyyttä apostolien ja profeettojen ja koko apostolisen kirkon kanssa.

Toinen iso horisontti on 1800-luvun erilaiset teologiset tekijät. Ajattelen, että Kivirannan teologiaa auttaa ymmärtämään hänen tutkimustyönsä 1800-luvun teologian parissa. Hän myös kuvaa 1800-luvun kehitystä usein traagisena teologian kannalta. Kivirannan teksteistä saa sen vaikutelman, että hänen mukaansa valtaosaan hänen oman aikansa kysymyksistä tausta löytyy jo 1800-luvun erilaisissa murroksissa. 1800-luvun erilaiset horisontit ja teologiset koulukunnat elävät teologisessa keskustelussa vielä paljon myöhemmin-

kin. Hän nostaa esimerkiksi Albrecht Ritschlin (1822–1889) esiin klassisen liberaalteologian ”kruunaamattomana kuninkaana”, jota myöhempi tutkimus monessa seuraa. Kivirannan oma tutkimustyö 1800-luvun parissa nousee esiin myös hänen teksteistään esiin.

Lisäksi Kiviranta osallistui vahvasti oman aikansa keskusteluun. Siksi erilaisten teemojen yhteydessä nousee esiin toisinaan voimakkaasti silloinen teologinen keskustelutilanne. Hän pyrkii löytämään suuntaa oman kirkollisen tilanteen haastavissa kysymyksissä. Siten hän joutui paneutumaan esimerkiksi jo mainittuihin virkateologiaan ja vanhurskauttamisoppiin, jotka nousivat hänen aikanaan voimakkaasti esiin.

Esimerkiksi edellä mainituista syistä nousee myös itselleni mielekkyys Kivirannan tekstien tutkimiseen. Toisaalta niissä pureudutaan yksittäisiin teologisiin teemoihin, toisaalta koko ajan hahmotetaan laajemmin kestävän kirkollisuuden perusteita. Jatkuvasti yritetään palata kestäväälle perustalle ja saada ihmisten tuomat roskat päältä pois. Ja vaikka esimerkiksi ev.lut. kirkon virkaratkaisut ovat jo kaukana takanapäin ja yhteinen julistuskin kirjoitettu, niin ei hyvän virka- ja vanhurskauttamisteologian tarve ole mihinkään kadonnut.

Kirkon jatkumo

Väitöskirjan teemoista olisi poimittavissa useita erilaisia mielenkiintoisia teemoja, jotka liittyvät teemallisesti kiinteästi myös Suomen evankelisluterilaisen lähetysshiippakunnan elämään. Kiviranta on oikeastaan lähes poikkeuksetta kiinni Lähetysshiippakuntaa tavalla tai toisella koskeavissa teemoissa. Monia erilaisia teemoja joita myös monet Lähetysshiippakunnan ja Suomen ev.lut. kirkon välillä kamppailevat ihmiset ovat saattaneet kohdata. Ylipäänsä kysymys siitä millaista kirkollisuutta tulisi rakentaa. Missä on todellinen perustus?

Keskeinen pilari Kivirannalle on tietenkin Raamattu ja sen asema. Kivirannan huolena on se, että eri tavoin inhimillinen aines astuu jumalallisen ja ilmoitetun tilalle. Erilaisia traditioita ei tule pitää yllä vain perinteen vuoksi. Pikemminkin väärät traditiot on kukistettava.

On osoitettava, että ne ovat ”epäperinteitä” ja etteivät ne ole linjassa totuuden kanssa. Kivirannalle uskonnollista perinnettä ei tee aidoksi ihmisen tai yhteisön sitä kohtaan tuntema kunnioitus, hyväksyminen tai uskominen. Ei ole kysyttävä mitä arvoja tai totuuksia ihminen ehkä asettaa uskontoon, vaan mikä on todellisuutta. Ihminen ei siis Kivirannalla luo todellisuutta. Ihminen on vastaanottaja joka elää hänelle annettujen elementtien varassa. Näin on myös ilmoituksen suhteen. Pelkkä ilmoituksen olemassaolo ei myöskään riitä. On suuri merkitys sillä, miten se elää ja on läsnä kirkollisessa elämässä. Siten voidaan kysyä, miten Jumalan antamaa ilmoitusta oikein käytetään? Tarvitaan oikea tunnustus. Tarvitaan yhteistä Raamatun lukemista kirkon historian kanssa. Jos tämä elementti puuttuu, ollaan vaarassa ajautua vain yksittäisten ihmisten mielivaltaan tai tiettyihin oman aikakauden ajatustottumuksiin.

Tutkimukseni varsinaisena aiheena ei ole Simo Kivirannan kirkollinen positio tai erilaiset vaiheet kirkkopoliitiikassa, mutta tiettyjä teemoja nousee väistämättä esiin. Voidaan oikeastaan nähdä, että Kivirannan jo varhaisissa teksteissäänkin hahmottelema luterilaisuuden käsitys eräällä tavalla konkretisoituu lopulta myös hänen omassa kirkollisessa elämässään. Hän päätyy hyvin samankaltaiseen positioon suhteessa Suomen ev.lut. kirkkoon, kuin hän itse käsittää uskonpuhdistuksen aikana luterilaisten uskonpuhdistajien suhteen silloiseen äitikirkkoonsa. Toisaalta tehdään jotain uutta, toisaalta tahdotaan ankkuroitua kirkon jatkuvuuteen ja varhaiseen traditioon. Tältä varhaiselta traditiolta uskalletaan hakea myös oikeutusta omalle toiminnalle ja myös sille, ettei ole kysymys kirkon hajottamisesta. Mahdollista kritiikkiä vastaan argumentoidaan hyvin samalla tavalla kuin koko ajan raamattukysymyksessä: ei haluta poiketa Jumalan ilmoituksesta, jota tulkitaan yhdessä koko kristillisen tradition kanssa.

Kiviranta vaikuttaa tukeutuvan voimakkaasti siihen kirkolliseen todellisuuteen, jota voimme yleisesti nimittää traditioksi. Tästä traditiosta luopuminen olisi vakava siirtyminen oikealta perustalta pois. Kirkolla on apostolinen todellisuus. ”...kirkolla on historiallinen alkukohtansa, mihin sijoittuvat ne perustavaa laatua olevat tapahtumat, joihin kirkko jatkuvasti nojaa.” Kirkko haluaa pitää oppaanaan

ja perustanaan apostolien antamaa perintöä. Kirkon apostolisuus tarkoittaa Kivirannan mukaan sitä, että myönnetään alkukristillisen perinnön piirtämä kuva Jeesuksesta oikeaksi. Kirkon historiallinen synty ei kuitenkaan jää jonkinlaiseksi koskemattomaksi alueeksi. Kirkko kuitenkin nojaa apostoliseen todistukseen. Siksi se voi sanoa enemmän kuin akateeminen tutkimus.

Kristuksen antama mandaatti

Kiviranta toteaa, ettei kristillinen seurakunta lainkaan itse määrittele tehtäviään. Kaikki sen tehtävät ovat sille annetut. Seurakunnan tulisi olla uskollinen Jumalan totuudelle. Ei voida puhua ihmisen kehittelmistä toimintamahdollisuuksista, vaan pitäisi luottaa uskollisuuden avaamaan ”hedelmälliseen työhön”. Sama teema vaikuttaa toistuvan Kivirannalla niin uskon puolustamisessa kuin laajemmin koko seurakuntaelämän rakentumisessa. Luottamusta ei voida laittaa inhimillisiin kykyihin, joita ei sinänsä hylätä, vaan ne pyritään valjastamaan käyttöön. Inhimillisiin kykyihin ei aseteta luottamusta, vaan ankkuroidutaan johonkin annettuun. Seurakunnan tulee olla läsnä arjen harmaudessa ja juhlassa ja elämän käännekohtissa. Mutta ainoa millä se voi pyhittää, on Jumalan sana. Ihminen kykenee Kivirannan mukaan keksimään erilaisia järjestelmiä, menoja ja vihkimyksiä, mutta sen itse keksimillä asioilla ei ole valtuutusta. Seurakunnan tehtävä on pyhittää sillä sanalla joka sille on annettu.

Seurakunta ei myöskään ole vain jonkin näkymätön todellisuus. Kiviranta edellyttää, että löytyy konkreettinen historiassa toimiva seurakunta jota voidaan aina myös tarkastella. Kysymys ei ole jostakin ajatus- tai aatejärjestelmästä. Hänen teologinen lähestymistapansa edellyttää konkreettisen historiassa elävän kirkon, jonka uskosta on kyse. Se edellyttää kirkon jossa sanaa eletään todeksi. Jossa kokoonnutaan sakramenttien ääreen. Oikeastaan tästä käsin avautuu myös virkateologian vakavuus. Viranhaltijat ovat hänelle Kristus-ruumiin kädet, joiden tulee jatkuvasti työskennellä kirkon saamalla Jumalan sanalla. Virka on siten erottamaton osa Kivirannan hahmottelemaa

seurakunnallista struktuuria. Kivirannan teologiassa sana ja sakramentit sekä niitä varten asetettu kirkon virka tekevät kirkosta kirkon eli ovat kirkon konstitutiivisia tekijöitä.

Kivirannan jatkuvana pelkona taas on se, että kirkko astuisi pois sanan antamista raameista ja menettäisi sitä kautta myös mandaattinsa toimia Kristuksen edustajana. Tämän hän näki olevan tapahtumassa Suomen ev.lut. kirkossa. Kirkossa oli hänen mukaansa tapahtumassa jotakin samanlaista kuin aikoinaan Rooman kirkossa. Raamattu ei saakaan enää olla sille kuuluvalla paikalla. Mitään varmaa ei voida sanoa. Kaikki auktoriteetti ja varmuus katoaa tai se voidaan sitoa kulloisenkin kirkon hallintoelimen harteille. Sanan ääreltä katsottaisiin johonkin muualle. Oltiin jouduttu hämärtävään, sameaan kristillisyyteen, jossa tuntui ettei koko reformaatiota ollutkaan. Teologia rapautuu ja hallinto on toimintakyvyn todelliseen kirkollisuuteen. Kirkko oli ajautunut niin pitkälle ongelmissaan, että se oli Kivirannan mukaan jo paljon sekavampi kuin se kirkko, jota uskonpuhdistus syntyi uudistamaan. Kirkon hallinto ei toteuta asioita kuten sen pitäisi ja nousee jopa hengellisen elämän vastustajaksi. Kadottaessaan varsinaista sisältöään ja olemustaan kannattelevaa perustaa, kirkko samalla vaatii aina vain vahvempaa kuuliaisuutta itselleen, ohi varsinaisten perusteidensa. Kun Raamatusta luovutaan turvapaikkana, tarraudutaankin kirkkoon. Kirkko toimii tavalla, johon Kristus ei ole antanut mandaattia. Se tapahtuu niin, että astutaan ratkaisuihin ja käytännön julistuksessa pois siltä perustalta, joka sille on annettu.

Tutkimustyöni alussa tarkoitukseni oli vältellä kaikkea kirkkopolitiikkaa ja ajan kuohunoita viimeiseen saakka. Kivirannan tekstien äärellä en kuitenkaan pääse mihinkään siitä, että hänen raamattu-teologiansa systemaattinen esittely ilman sen konkreettista kirkollista todellisuutta, antaisi meille liian laimean kuvan. Juuri kirkollisen todellisuuden kysymykset pakottivat etsimään uusia väyliä. Samalla se kertoo jotain Kivirannasta yleisesti teologina. Teologialla tulisi olla ajankohtainen tehtävä kirkolle. Teologiaa voisi verrata lääketieteeseen. Molemmista tarvitaan paljon perustutkimusta, mutta kaikki on lopulta sairaita varten. Lääketieteessä kaiken tulee niveltä ja tähdätä siihen, että sairaudet ymmärretään oikein ja niihin löydetään todelli-

set parannuskeinot. Mutta ilman sairaaloita ja hoitoa lääketiede olisi kummallista. Vastaavasti myös teologian varsinainen merkitys on käytännössä. Teologialla on merkitystä vain silloin kun on olemassa kristillisiä seurakuntia, joita sanalla rakennetaan.

Ajattelen, että juuri ympäriltä luhistuva luterilainen kirkollisuus pakotti Kivirannan etsimään kestäviä kiinnekohtia ja paneutumaan kysymykseen kirkon jatkuvuudesta. Olisi säilytettävä lähteet. On tarrauduttava kiinni siihen kirkollisuuteen joka on kestänyt aikojen myllerrykset. Siksi Kivirannan viiltävän terävä ja sen myötä varsin murheellinen analyysi Suomen ev.lut. kirkon tilasta ei ole kutsu synkyyteen. Toisaalta se näyttäytyy tutkijalle (ja varmasti Kivirannan lähipiirille aikoinaan) eräänlaisena riipaisevana matkakertomuksena, jossa hän ensin voimakkaasti painottaa kirkossa pysymistä, mutta päättyy lopulta siihen, että aloitteellinen, vapaamuotoinen toiminta kirkon valtakoneiston ulkopuolella on paljon mielekkäämpi ratkaisu. Erilaisille mainituille vaikutus- ja toimintamahdollisuuksille kirkossa olisi vain yksinkertaisesti heitettävä hyvästit. Tärkeintä olisi, että Kristuksen antama jäisi. Kristuksen antama tehtävä, evankeliumin mandaatti ei ole kadonnut mihinkään. Siksikään Kivirannan murheellisen analyysin keskeltä nousee vieläkin suurempi todellisuus: on Vapahtaja joka tahtoo pelastaa ihmisen. Vapahtaja joka antaa itsensä syntisille yhä uudestaan. Vapahtaja, joka on kuollut ja ylösnoussut ja jonka sanan varassa mekin uskallamme täältä kerran lähteä. On Vapahtaja joka tahtoo kutsua ihmisiä lahjojensa ääreen. Juuri evankeliumin tähden olisi toimittava. Kivirannan mukaan tarvitsemme koko Raamatun antamaa todellisuutta, jotta voisimme yhdistyä Kristuksen kanssa. Sana ja sakramentit nivoutuvat yhteen. Hänen mukaansa oikean Raamatun mukaisen opetuksen myötä alttarin sakramentin lahja voi kirkastua ja me saamme koko Kristuksen sielullemme ja ruumiillemme. ”Kristus silmille, Kristus korville, Kristus koko Ruumiille.” Siksi tarvitsemme seurakuntaa. Seurakunta taas toteuttaa varsinaista tehtäväänsä huolehtiessaan evankeliumin julistamisesta kokoontuessaan yhteen ”kätkeäkseen” sydämeensä Jumalan sanan kuten Neitsyt Maria. Uskollisena Kristuksen sanalle se toteuttaisi mandaattiaan odottaen viimeistä ylösnousemuksen aamua.

Kirkon suuri yksimielisyys⁸

Juhana Pohjola, TT, hiippakuntadekaani

Johdanto

Heinäkuun 14.päivänä 2014 Englannin kirkon kirkolliskokous teki historiallisen päätöksen. Vuosien keskustelun jälkeen kirkolliskokouksen 2/3 määräenemmistöllä hyväksyttiin piispan viran avaaminen naisille. Anglikaanisessa traditiossa on perinteisesti korostettu piispallisen järjestyksen ja jatkumon olennaista merkitystä kirkon elämälle. Vaikka pappisvirka avattiin naisille Englannin kirkossa vuonna 1994, piispan viran avaaminen naisille ei saanut riittävää tukea. Se torjuttiin vielä vuoden 2012 kokouksessakin, mikä sai aikaan Englannin parlamentissakin kuohuntaa ja laajaa yhteiskunnallista keskustelua. Nyt Englannissa on laajalti pääministeriä myöten kiitelty hyväksymispäätöstä. Kommenteissa on todettu, että päätös vastaa piispojen ja jäsenten enemmistön uskon käsityksiä ja oikeustajua. Englannin kirkon kanssa ekumeenisella kentällä piispuuden merkitystä korostaneet roomalaiskatolinen kirkko ja Venäjän ortodoksinen kirkko ovat kuitenkin ilmaisseet, että päätös on kirkon uskontradition vastainen ja hankaloittaa ekumeenisia ykseyspyrkimyksiä.

Tapaus osoittaa, miten virkateologiset kysymykset ovat vaikeita niin kirkkokuntien sisällä kuin ekumeenisten suhteiden kannalta. Mutta se ilmentää myös sitä, kuinka kirkollinen päätöksenteko on haastavaa moniarvoisessa yhteiskunnassa ja kirkkojen jäsenten kilpailevien uskonkäsitysten keskellä. Miten ja millä perusteella löytyy riittävä yksimielisyys päätöksenteon taakse? Mikä on konsensus ja miten saavuttaa se? Kysymyksen äärellä askaroidaan paljon. Nostan lyhyesti kolme esimerkkiä.

⁸ Juhana Pohjolan väitöstilaisuudessa Helsingin yliopiston pienessä juhlasalissa 15.8.2014 pidetty lectio praecursor.

Rooma ja Sensus fidelium

Rooman kirkon kansainvälinen teologinen komissio julkaisi kesäkuussa 2014 asiakirjan *Sensus fidei kirkon elämässä*.⁹ Siinä käsitellään teologista käsitettä *Sensus fidei* eli uskontaju. Termiä käytetään kahdessa eri merkityksessä. Yhtäältä yksittäisellä kastetulla uskovalla on Pyhän Hengen lahjana kyky erottaa evankeliumin mukainen totuus ja torjua sen vastaiset käsitykset. Toisaalta termillä viitataan uskovien yhteisölliseen eli kirkon uskontajuun *consensus fidelium*. Keskeistä niin yksilön kuin yhteisön uskontajun kannalta on uskovien yhteisen pappeuden ja kirkon viran keskinäinen riippuvuus. Kirkon opetusviralla, magisteriumilla on kuitenkin vastuu siitä, mikä on aitoperäistä uskon ilmaisua.

Asiakirjassa myös käsitellään kirkon uskontajun suhdetta ekumeniaan ja yhteiskunnalliseen keskusteluun. Onko *sensus fidelium* ymmärrettävä vain niiksi uskon kohdiksi, joista ekumeenisessa keskustelussa on saavutettu yksimielisyys? Ovatko vain ne opin ja elämän kysymykset sitovia, joista kristilliset kirkkokunnat ovat laajalti jo päässeet sopuun? Tämän käsityksen asiakirja torjuu, koska tällöin ei oteta todesta Rooman kirkon omaa uskonperintöä eikä kohdata kirkkokuntaa jakavia vakavia kysymyksiä. Mutta dokumentti välittömästi lisää, että myös muissa kristillisissä kirkkoissa ollaan osallisia kirkon uskontajuun. Rooman kirkko voi myös rikastua toisten kirkkojen historiassa paremmin esille tuomista uskon totuuksista. Ekumeenista dialogia siis tarvitaan.

Asiakirja ottaa kantaa kirkon uskontajun suhteesta niin kirkon sisäiseen kuin ulkoiseen yleiseen mielipiteeseen. Yleisen mielipiteen käsite liitetään sosiologiaan ja edustuksellisen demokratian järjestelmän syntyyn. Yleinen tai enemmistömielipide ja niistä keskustelua esillä pitävä media ovat tärkeitä tekijöitä demokraattisen yhteiskunnan rakentamisessa. Kirkon uskontajua ei voida kuitenkaan samaistaa kirkon sisäiseen tai ulkoiseen enemmistökäsitykseen. Usko ei ole mielipide. Kirkko ei ole mielipideyhteisö vaan sen sijaan uskonyhteisö,

⁹ http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_20140610_sensus-fidei_en.html. Luettu 25.7.2014.

joka ei voi nojautua jonkin ajan tai kulttuurin vaihtuviin käsityksiin vaan muuttumattomaan, kaikkia ihmisiä kaikkia aikoja varten annettuun ilmoitussanaan. Kirkon historia osoittaaakin, että enemmistön sijasta monesti vain jäännös on tunnustanut ja säilyttänyt Raamatun ja tradition mukaisen uskon.

Kirkossa tulee kyllä vallita roomalaisen lain periaate: Siitä, mikä koskee kaikkia, tulisi myös kaikkien saada keskustella ja se hyväksyä (*Quod omnes tangit, ab omnibus tractari et approbari debet*). *Tämä ulottuu kirkon elämän kolmeen piiriin: oppiin, liturgiaan ja hallintoon.* Jännitteen kirkon elämään ja päätöksentekoon tuo se, jos enemmistö kirkon jäsenistä on uskon ja moraalin kysymyksissä välinpitämättömiä tai jopa torjuu kirkon opetukset. Siksi kirkon elämässä tarvitaan jatkuvaa yhteydenpitoa ja dialogia opetusviran ja maallikoiden välillä käytäntöön liittyvistä uskon ja etiikan kysymyksistä kaikilla kirkon tasoilla. Vain näin uskovien uskontaju ja kirkon uskovien yksimielisyys voivat palvella Kristuksen evankeliumin missiota maailmassa.

VELKD ja Magnus Consensus

Saksan yhdistynyt evankelis-luterilainen kirkko (VELKD) antoi puolestaan teologisen lausunnon helmikuussa 2013 Magnus Consensus.¹⁰ Asiakirja reflektoi luterilaisen päätunnustuksen, Augsburgin tunnustuksen, käyttämää ilmaisua: ”Meidän seurakuntamme opettavat suuren yksimielisyyden vallitessa.” Mitä tarkoittaa tuo *magnus consensus* - suuri yksimielisyys?

Asiakirjan mukaan *magnus consensus* niin ennen reformaatiota kuin sen aikaan ymmärrettiin Pyhän Hengen vaikuttamaksi yksimielisyydeksi Jumalan tahdon kanssa. Siksi yksimielisyyden kirkossa tuli perustua Raamattuun ja kirkon oikeiden opettajien opetukseen. Käsitys muuttui 1800-luvulla, kun päätöksenteossa omaksuttiin yleinen demokratiaprinsiippi. *Magnus consensus* ei merkinnyt enää niinkään yhtäpitävyyttä Raamatun ja tunnustuksen kanssa vaan

¹⁰ http://www.velkd.de/downloads/Texte_166_magnus_consensus_download.pdf. Luettu 29.7.2014.

päätöksentekijöiden enemmistöä. Hyväksyttävyyssuhteita painotettiin totuussuhteiden sijasta. Asiakirjan mukaan konstitutiivisissa oppikysymyksissä on sitouduttava Raamatun ja tunnustuksen jatkuvuuteen, mutta järjestyskysymyksissä enemmistön tahtoon. Saksan luterilaisuuden laajasti läpäisemän yleisprotestanttisen barthilaisen aktualismin ja Leuenbergin sopimuksen hengessä asiakirjassa painotuu se, että *magnus consensus* ei rakennu varsinaisesti opin oikeaan määrittelyyn vaan luottamukseen kuulijoihinsa vaikuttavasta evankeliumista. Tarkemmin määrittelemätön evankeliumi Kristuksesta on lopulta ohjaavampaa kuin tunnustuksen määrittely ja rajaava sisältö oikeasta evankeliumin opista.

Suomen ev.lut. kirkko ja kysymys kirkolliskokouksen määräenemmistöstä

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa kirkkohallituksen työryhmä antoi mietinnön vuonna 2012 kirkolliskokouksen määräenemmistösäädöksestä eli käytännöstä, jossa hyväksymiseen tarvitaan 3/4 edustajien äänistä.¹¹ Esityksen teologisessa osassa ei yllättävästi käsitellä *magnus consensus* -käsitettä, mutta tarkastellaan kyllä teemaa kirkon ykseyden varjelemisesta päätöksenteossa. Mietinnön mukaan määräenemmistövaatimus varjelee kirkon apostolisen uskon tunnustusperustaa ja sitä tulkitaan lähtökohdilleen uskollisesti. Samalla käytäntö edellyttää kirkolliselle uudistuksille laajaa yksimielisyyttä, mikä puolestaan edellyttää laajaa keskustelua perusteista. Mietintö esittää määräenemmistösäännön säilyttämistä, koska se on kirkon apostolisuutta ja ykseyttä varjeleva rakenne, vaikkakaan ei sen absoluuttinen tae. Sen yhteyteen kuuluu erottamattomasti kirkon viran kaitsenta ja yhteisen pappeuden arviointitehtävä eri tasoilla. Asiakirjan mukaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon episkopaalis-synodaalisessa hallintomallissa vastuu kirkon opista on kirkon viralla ja piispoilla. Mietintö

¹¹ <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=julkaisu&tit=Kirkolliskokouksen-m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4enemmist%C3%B6s%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6ksen-muuttaminen-e>. Luettu 28.7.2014.

esittääkin, että vaikka kirkon uskon ja järjestyksen asioita ei voi repiä irti toisistaan, kirkon olemukseen (esse) liittyvät opin, tunnustuksen ja liturgian kysymykset edellyttävät määräenemmistösäännöksen säilyttämistä. Työryhmä esittääkin, että lähinnä piispoista muodostuva erillinen toimielin päättää mihin muihin kysymyksiin sovelletaan määräenemmistövaatimusta.

Suuri yksimielisyys on annettua

Näiden kolmen esimerkin valossa voi todeta, että kirkon suuri yksimielisyys tai uskovien konsensus nähdään rakentuvan ennen muuta pitkäaikaista kirkon oppijatkuvuudesta käsin eikä vain poikittaissaunaisesti enemmistöperiaatteella. Tästä ovat vastuussa niin kirkon viranhaltijat kuin maallikotkin. Rooman kirkossa korostuu konsensuksen liittäminen opetusvirkaan, luterilaisuudessa tunnustusjatkumoon tai evankeliumin ytimen aktuaaliseen soveltamiseen.

Saksalainen luterilainen professori Reinhard Slenczka on kuitenkin kiinnittänyt huomiota asian vaikeuteen. Moniarvoinen yhteiskunta ei ainoastaan tarjoile kysymyksiä kirkon päätöksentekoon vaan myös konsensushakuisen mallin niiden ratkaisuun. Suuri yksimielisyys voi kaventua vain vastakkaisten näkemysten sovitteluun ja sellaisen ratkaisun etsimiseen, jonka vähemmistökin voisi hyväksyä. Slenczkan mukaan silloin on vaarana menettää luterilaisen tunnustuksen edellyttämä ja yhteinen vanhakirkollinen periaate siitä, että on olemassa ratkaiseva ero Jumalan sanan ja ihmisen sanan, oikean ja väärän opin sekä oikean ja väärän kirkon välillä. Viime kädessä *magnus consensus* tulee olla lähtökohta eikä neuvottelujen ja kompromissien keinoilla saavutettava päämäärä. Sitä ei voida *saada aikaan* kirkossa vaan, se *voidaan ottaa vastaan* ja tunnustaa uudestaan Pyhän Hengen ohjauksessa uskollisuudessa Raamatun ja tunnustuksen muuttumattomalle perustalle kirkossa.¹²

¹² Reinhard Slenczka, "Magnus Consensus: The Unity of the Church in the Truth and Society's Pluralism," *Logia* 13, no. 3 (2004): 21.

Suuri yksimielisyys ja kirkon virka

Käsitteitä *magnus consesus* tai *consensus fidelium* on kirkon historiassa käytetty rajatussa merkityksessä myös kirkon virkaan valittavista ja vihittävistä. Tälläkin konsensuksella on nähty olevan vertikaalinen perusta. Kyse ei ole vain demokraattisesta henkilövaalista vaan Jumalan valinnasta. Viime kädessä Jumala itse kutsuu palvelijansa. Kutsun antamisen kirkollisen konsensuksen ilmenemisessä on sekä kirkon viranhaltijoilla että maallikoilla oma asemansa. Viran ja yhteisen pappeuden rooli painottuvat hyvin erilaisesti eri kirkkokunnissa. Samoin kutsuprosessilla on ymmärretty olevan teologinen sisältö, liturginen ilmaus ja kirkko-oikeudellinen ulottuvuus. Miten monin eri tavoin tämä konsensus ja valinta voi ilmetä, havainnollistui tämän kesän yhdessä suomalaisessa huipputapaamisessa.

Egyptin koptikirkon paavi Tawadros II tapasi kesäkuussa presidentti Sauli Niinistön. Paavi Tawadros tuli valituksi virkaansa marraskuussa 2012. Tapa, jolla tämä yksimielisyys ilmeni, sai sosiaalisen median aikana suurta huomiota. Youtube-hitiksikin muodostuneessa videossa nuori poika sokkona side silmillä koolla olevan seurakunnan rukouksen keskellä nostaa kolmen valitun ehdokkaan nimilapun keskeltä yhden. Voittaja, Tawadros, sai paavin viran arvonnän tuloksena! Jos tämä tuntuu meistä oudolta, niin arvelen että vieläkin kummallisemmalta olisi tuntunut paavi Tawadroksesta kuulla, että presidentti Niinistön edeltäjät olivat vuoteen 2000 saakka valinneet kolmen ehdokkaan joukosta läsnä olleen piispa Tapio Luoman edeltäjät Suomen evankelis-luterilaisessa piispakunnassa. Paikalla olleen ja Rooman paavilta virkansa saaneen piispa Sippon ajatuksia tästä kaikesta en ryhdy edes arvailemaan.

Tarkastettavaksi annettu tutkimukseni pappisvihkimyksestä ja -virasta voi toivottavasti pieneltä osaltaan palvella suurempaa ymmärrystä ja yksimielisyyttä Kristuksen kirkolle niin tärkeässä kysymyksessä!

Ristisaatto

Matti Reinikka, elokuvaohjaaja

Juhana Pohjola kysyi minulta erään messun jälkeen, voisinko tehdä Luther-säätiön 15 -vuotisjuhliin videon kuvaamastani materiaalista vuosien varrelta. Huokaisin syvään, sillä tuota materiaalia oli kertynyt kymmeniä tunteja varsinkin vuosilta 2002–2005, jolloin teimme Miisa Latikan kanssa TV 2:lle dokumenttielokuvaa Tunnustus. Tietysti suostuin Juhanan pyyntöön, mutta ehdotin, että elokuva rakennettaisiin haastatteluiden varaan ja Juhana olisi vastuussa elokuvan rungosta ja haastateltavien valinnasta. Näin myös tapahtui.

Tunnustus

Tunnustus-dokumentti oli aikanaan suuri projekti ja sitä rahoittamassa oli YLE:n lisäksi Suomen elokuväsäätiö. Elokuvan rahoituksen järjestyminen olikin ihmeellinen kokemus. Naispappeuskeskustelu oli jatkuvasti mediassa, eikä ollut ajan hengen mukaista puolustaa raamatulliseen virkakäsitykseen pitäytyviä pastoreita. Ikävintä näissä TV-keskusteluissa oli kuitenkin se, että niissä ei juuri koskaan päästy itse asiaan; kuinka Jumalan sanasta luopuminen johtaa lopulta evankeliumin kadottamiseen. Siksi halusimmekin nostaa dokumentin keskiöön uskonpuhdistuksen suuret löydöt, kuinka ihminen pelastuu yksin armosta Kristuksen tähden ja kuinka yksin Raamattu on kaiken opin lähde vastoin kirkolliskokousten Raamatun vastaisia päätöksiä. Hämmästyksemme olikin suuri, kun rahoittajat vastasivat meille: ”Tämä on mielenkiintoista, haluamme olla mukana”. Tuntui kuin olisimme saaneet kävellä sisään valmiiksi avatusta ovesta.

Tunnustus-dokumentti otti aiheeseen kolmen pastorin näkökulman, kirkolliskokouksessa Raamattua puolustavan kirkkoherra Lasse Marjokorven, Luther-säätiön jumalanpalvelusyhteisöjä perustamaan kutsutun Sakari Korpisen sekä kirkosta eronneen Suomen tunnustuksellisen luterilaisen kirkon (STLK) pastorin Kimmo Närhen. Itse

myös kävin kuvausten aikana voimakasta kamppailua kirkon jäsenyyden suhteen. Voinko hyvällä omallatunnolla maksaa kirkollisveroa kristinuskoon suorastaan vihamielisesti suhtautuvalle organisaatiolle? Kuvausten aikana lopulta erosinkin Suomen ev.lut. kirkon jäsenyydestä.

Ristisaatto

Ristisaatto-elokuvan haastateltavat ja varmasti suurin osa Luther-säätiön toiminnassa mukana olevista kristityistä käyvät tai ovat käyneet läpi tuon saman sisäisen kamppailun. Miten toimia kirkossa, joka kieltää toimimasta Raamatun opetuksen mukaan? Miten toimia kirkossa, jonka paimenet julistavat avoimesti valhetta? Ristisaatto-elokuvan juonen voisikin tiivistää näin: Elokuva kertoo mitä tapahtuu, kun kristityt alkavat elää hengellisen mielivallan alla kirkon oikeiden tuntomerkkien mukaisesti.

Luther-säätiön historia onkin melkoinen tarina, josta käänteitä ei puutu ja sellaisena erittäin kiitollinen elokuvan aiheeksi. Draamahan toimii silloin, kun vastavoima on mahdollisimman suuri. Ja melkoista vastustusta tämä piskuinen lauma on myös saanut myös kokea. Elokuvan päähenkilöt ovat saaneet myös tuntea tuon vastavoiman omissa nahoissaan, jotkut aina tappouhkauksia myöten. Kovasta vastustuksesta huolimatta kuvatuista haastatteluista ei kuitenkaan välittynyt katkeruus tai viha, vaan pikemminkin suuri kiitollisuus ja ilo, jopa liikutus Jumalan hyvydestä. Näistä haastatteluista olen itse myös todella kiitollinen.

Haastatteluiden kuvaamisen jälkeen alkoi leikkausvaihe. Tässä korvaamattomana apuna oli Jussi Latikan säveltämä musiikki, jonka kaunis teema loi perustunnelman elokuvalla ja auttoi rytmittämään kohtauksia. Kohtaukseen, jossa Göteborgin pappisvihkimyksen papit marssivat kohti kameraa toivoin Jussilta marssimusiikkia, josta voisi tunnistaa ”Jumala onpi linnamme”-teeman. Lopputuloksen jokainen voi itse kuunnella elokuvasta. Suuri kiitos Jussille!

Pikkuhiljaa, parin kuukauden aikana, kohtaaus kohtaukselta elo-

kuva sai lopullisen muotonsa. Elokuvan leikkaaminen oli samaan aikaan antoisa ja ahdistava kokemus, niin kuin kaikki luovat prosessit kaiketi ovat. Olen yrittänyt pitää kiinni periaatteesta, että leikatessa tulee itsellä olla hauskaa, älyttömiäkin ideoita tulee kokeilla. Uskoisin että jotain tästäkin välittyy lopputuloksessa. Mitä lähempänä ensiesitysilta oli, sitä suuremmaksi paineet elokuvan valmistumisen suhteen alkoivat kasvaa. Mutta kun sain oivalluksen siitä, miten elokuva loppuu, olin varma että kyllä tästä hyvä tulee. Viimeiset pari viikkoa tein pitkiä päiviä ja vaimoni Elina teki pitkiä päiviä pienten lastemme kanssa, joten ilman hänen apuaan ei tämäkään työ olisi valmistunut ajoissa.

Lopullinen elokuva käy melko tarkasti Juhanan hahmotteleman rakenteen. 15 vuotta tiivistettynä 37 minuuttiin oli minulle silmiä avaava kokemus. Oikeat alttarit ja saarnatuolit kutsuvat ihmisiä omistamaan evankeliumin aarteet jo joka puolella Suomea.

Omaa työtä näin lyhyen ajan jälkeen valmistumisesta on mahdottoman arvioida, mutta kyllä ensi-iltana, Luther-säätiön 15-vuotisjuhliissa olin mahdottoman tyytyväinen. Kiitos kaikille mukana olleille!

Piispa Børre Knudsen in memoriam

Pastori, TL Sakari Korpinen ja pastori Halvar Sandell

Piispa Børre Knudsen nukkui kuolon uneen sunnuntaina 17.8.2014 rauhallisesti uskossa Kristukseen omassa kodissaan Balsfjordissa Pohjois-Norjassa. Hän oli syntynyt 24.8.1937 Vennesiassa Länsi-Agderissa. Kirkkoherrana ollessaan Børre Knudsen tuli Norjassa puhjenneen kirkkotaistelun yhdeksi johtohenkilöistä. Valtiokirkon opin muututtua Knudsen valittiin ja vihittiin piispaksi 1997. Näin hänestä tuli Ruotsissa myöhemmin perustetun Missionsprovinssenin ja Suomen ev.lut. Lähetysshiippakunnan esikuva ja esitaistelija.

Børre Knudsenin isä Rolf Knudsen oli myös pappi, joka pidätettiin Saksan Kolmannen Valtakunnan Norjan miehityksen aikana. Hän joutui luopumaan silloisten viranomaisten toimesta pappisvirasta, mutta palasi miehityksen loputtua virkaansa. Børre Knudsen opiskeli Oslon Yliopistossa ja sai pappisvihkimyksen Bergenissä 1967 ja tuli 1968 Pohjois-Norjaan Balsfjordiin, kirkkoherrana vuodesta 1971. Balsfjordissa hän palveli koko elämänsä ajan.

Kirkkotaistelija

Kun uusi, täysin liberaali aborttilaki astui voimaan Norjassa vuonna 1978, Knudsen luopui Norjan kirkon valtiollisesta osasta virassaan, mutta hoiti hengellisen puolen seurakunnan pyynnöstä. Hän jäi tällöin ilman valtion palkkaa. Nimittäin Norjassa papit olivat täysin valtion virkamiehiä eivätkä kuten Ruotsissa ja Suomessa kirkon omilla verorahoilla palkattuja. Vuonna 1980 kirkkoministeri teki kantelun Knudsenista, mutta alimmassa oikeusasteessa Knudsen vapautettiin syytteistä. Tuomioistuin totesi, että aborttilaki ei ollut sopusoinnussa evankelis-luterilaisen uskonnon kanssa ja siksi kantelu oli ristiriidassa Norjan perustuslain §2:n kanssa. Mutta ylimmissä oikeusasteissa Knudsen hävisi ja häneltä evättiin kokonaan oikeus toimia kirkkoherrana. Lopullinen päätös tuli voimaan 1985.

Vuonna 1995 alkoi suuri homokeskustelu Norjan kirkossa. Siihen aikaan enemmistö Norjan kirkon piispoista vastusti vielä homosuh-teita hyväksyvää kantaa. Tromsøn silloinen piispa Steinholt edusti kuitenkin liberaalivähemmistöä. Tällöin neljä tämän hiippakunnan pappia sanoutui irti Steinholtista piispanaan ja pyysi vaihtoehtoista kaitsentaa. Tätä ei hyväksytty.

Kaksi näistä papeista yhdessä toisten pappien kanssa muista hiip-pakunnista seurakuntalaisten kanssa muodosti Strandedarmin rovas-tikunnan. Se kutsui Børre Knudsenin piispakseen. Ja niin Knudsen vihittiin 6. huhtikuuta 1997 Kautokeinin kirkossa piispaksi. Hänen hiippakuntansa sai nimen Strandedarm prosti av Den norske kyrkja i exil. Tästä muodostui myöhemmin Det evangelisk-lutherske stift i Norge. Kanttoriksi saapui vihkimykseen silloisen Norjan ehkä etevin kirkkomuusikko ja säveltäjä, Knudsenin ystävä Egil Hovland, jonka sävellyksiä on meidänkin virsikirjassamme. Suomesta Paavalin synodin tervehdyksen vei pastori Halvar Sandell. Koska Kautokeinin kirkkoherra Lyngmo oli avannut kirkon tälle tapahtumalle, hän jou-tui lähtemään virastaan.

Saarnaaja ja virsirunoilija

Knudsen oli lahjakas saarnaaja, joka kosketti ihmisten sydämiä syväl-lisellä evankeliumin saarnallaan. Hän oli hyvässä mielessä kansansaar-naaja ja Norjan ehkä tunnetuin pappi luterikunnassa. Knudsenilla oli erityinen kyky puhua pelastussanomana yhteydessä fyysisestä maail-masta ja ruumiillisuudesta.

Knudsen oli myös taiteellinen. Hän kirjoitti kunnioitettavan mää-rän virsiä ja hänet luetaan Norjan lahjakkaimpien virsirunoilijoiden joukkoon. Hänen erityisaintinsa nousi Khalkedonin kristologian syvästä ymmärtämisestä, kristityn ja kirkon elämän sakramentaali-suudesta. Yksittäisiä virsiä hänen tuotannostaan on tullut useiden muiden maiden virsikirjoihin, mutta Knudsen kielsi Norjan kirkon virsikirjakomiteaa ottamasta hänen virsiään uuteen virsikirjaan sen teologisen epäyhtenäisyyden takia. Ainoastaan yksi kastevirsi on hä-

neltä kirkon Käsikirjassa. Myös Norjan room.kat. kirkko on ottanut muutamia hänen virsiään käyttöönsä. Lähetyshiippakunnan virsikir-jaan on myös käännetty Knudsenin virsiä.

Vähää ennen piispa Børren kuolemaa esitti Norjan TV puhutte-levan dokumentin hänen elämästään, mutta keskittyi viimeisiin vuo-siin. Ankan Parkinsonin vaivaama piispa pohti paimenen työtään ja vuosikymmenten kirkkotaistelua. Kovat tautikohtaukset vaivasivat, mutta eivät estäneet piispan ja piispattaren hartauselämää. Filmissä näytetään kauniisti, miten he veisasivat ulkoa keskeisiä luterikunnan virsiä ja lukivat kristikunnan klassisia rukouksia.

Piispa Børre Knudsen viisaana, monia kieliä osaavana ja rohkea-na taistelijana on ollut Jumalan lahja Pohjoismaiden rappiotilassa oleville kirkkoille. Hän on ollut ensimmäinen tienraivaaja uuden ajan piispoista. Suomessa 1980-luvulta alkaneessa kirkkotaistelussa piispa Børre riensi auttamaan esitelmöiden Paavalin Synodin kirkkopäivillä Vetelissä, luennoiden Suomen Teologisessa Instituutissa ja saarnaten eri puolilla. Saatuamme kutsua hänet saarnaamaan Pyhän Sydämen kappeliin, hän sai heti uusia suomalaisia ystäviä. Knudsen tuli vielä sairaudestaankin huolimatta avustamaan Göteborgiin piispa Arnen Olssonin piispan virkaan vihkimyksessä tammikuussa 2005.

Vuonna 2007 julkaisi norjalainen Luther Forlag piispa Børren juh-lakirjan *Som en ild går Andens ord*. Sen toimitti pastori Boe Johannes Hermansen. Børre Knudsenia jäävät kaipaamaan hänen uskollinen vaimonsa vuodesta 1964 Ragnhild Knudsen ja heidän viisi lastaan perheineen.

Siunattu hänen muistonsa! Herramme Jeesus Kristus sanoo: ”Jos joku pitää minun sanani, hän ei ikinä näe kuolemaa” (Joh 8:51).

Saarna

Saarna pappisvihkimyksessä Turun Bethel-kirkossa 29.05.2014

Risto Soramies, piispa

Mutta itse kullekin meistä on armo annettu Kristuksen lahjan mitan mukaan. Sen tähden on sanottu: ”Hän astui ylös korkeuteen, hän otti vankeja saaliikseen, hän antoi lahjoja ihmisille”. Mutta että hän astui ylös, mitä se on muuta, kuin että hän oli astunut alaskin, maan alimpiin paikkoihin? Hän, joka on astunut alas, on se, joka myös astui ylös, kaikkia taivaita ylemmäksi, täyttääkseen kaikki. Ja hän antoi muutamat apostoleiksi, toiset profeetoiksi, toiset evankelistoiksi, toiset paimeniksi ja opettajiksi, tehdäkseen pyhät täysin valmiiksi palveluksen työhön, Kristuksen ruumiin rakentamiseen, kunnes me kaikki pääsemme yhteyteen uskossa ja Jumalan Pojan tuntemisessa, täyteen miehuuteen, Kristuksen täyteen täyden iän määrään, ettemme enää olisi alaikäisiä, jotka ajelehtivat ja joita viskellään kaikissa opintuulissa ja ihmisten arpapelissä ja eksytyksen kavalissa juonissa; vaan että me, totuutta noudattaen rakkaudessa, kaikin tavoin kasvaisimme häneen, joka on pää, Kristus (Ef. 4:7-15).

Hajalle lyöty lauma eksyttäjain armoilla

Jumalan profeetta valitti: ”Minä näin koko Israelin hajallaan vuorilla, kuin lammaslauman paimenta vailla...” (2. Aik. 18:16)

*Auta, oi Jeesus, kun eksytys suuri
maata käy voimalla valloittamaan.
Saatana väijyy nyt julmana juuri
valmiina sieluja vangitsemaan.
Maailman ruhtinas mietti ansaa,
kuinka se turmioon syöksisi kansaa,
kuinka se turmioon syöksisi kansaa. (Virsi 385)*

Moni uskova on ymmällä, eksyksissä ja kulkee kuin sumussa. Tuulet puhaltavat sieltä ja täältä – mikä niistä mahtaa olla Pyhän Hengen tuulahdus ja mikä eksytystä.

Kuten apostolit ja Jeesus itse varoittivat; eksyttäjiä on paljon, anti-kristuksia, saarnaajia, jotka saarnaavat omia ajatuksiaan, profeettoja, jotka profetoivat ajan hengessä. Jotkut heistä hyvää tarkoittaen, mutta tuntematta Jumalan sanaa, jotkut etsien ihmiskunniaa ja karriääriä, jotkut myös täysin laskelmoiden saadaksensa ihmisiä pauloihinsa ja päästäkseen heidän kukkaroilleen. Joskus heitä kuuntelee häkeltynyt, pieni joukko suuressa kirkossa, joskus heidän perässään juoksevat suuretkin joukot, täyttäen urheiluhalleja ja kolehtiämpäreitä.

Entä oma sydän? Se on petollinen yli kaiken, sieltä tulevat eksytykset ja synnit, jollei niitä muualta tulisikaan.

Jumalan apu omilleen

Oletteko nähneet kaiken tämän? Oletteko rukoilleet, joskus hartaasti, joskus hätäisesti, ja pyytäneet apua ”Auta, oi Jeesus, kun eksytys suuri...” Kiitos Jumalalle, Jeesus auttaa!

”Ja nähdessään kansanjoukot hänen tuli heitä sääli, kun he olivat nääntyneet ja hyljätyt niin kuin lampaat, joilla ei ole paimenta. Silloin hän sanoi opetuslapsillensa: ”Eloa on paljon, mutta työmiehiä vähän. Rukoilkaa siis elon Herraa, että hän lähettäisi työmiehiä elonkorjuuseensa.” (Matt. 9:36–38) Sukupolvesta toiseen hätä ja tarve on ollut suuri, sukupolvesta toiseen on huudettu Jumalan puoleen ja pyydetty Elon Herraa lähettämään työmiehiä elopellolle.

Sukupolvesta toiseen on Elon Herra myös vastannut. Tänäpäin todistamme tällaista avunantoa ja rukousvastausta: Nämä neljä veljeä, Otto Granlund, Marko Kailasmaa, Antti Leinonen ja Samuli Siikavirta ovat ylönousseen Vapahtajan lahja ihmisille.

Tämän helatorstain juhlimisen aihe on voitollinen Vapahtaja, joka on noussut valtaistuimelle Isän oikealle puolelle. Hän täyttää kaiken – ei ole paikkaa, minne Jeesuksen valta ei ulottuisi. Hänen valtansa ulottuu seurakuntiin. Kun niissä julistetaan Jumalan sanaa uskollises-

ti ja jaetaan sakramentit Sanan mukaan, tapahtuu ihmeistä suurin: hengellisesti kuolleet saavat elämän ja syntiset saavat syntinsä anteeksi ja alkavat kiittää Jumalan Karitsaa.

Ylönoussut vei Jumalan valtaistuinsaliin saaliin mukanaan: Synnin ja kuoleman vallasta vapahdetut vangit. Heistä hän antoi ja antaa lahjoja seurakunnille. Me puhumme usein armolahjoista, karismoista, kyvyistä ja lahjakkuuksista, joita Jumala antaa seurakunnan raken-nukseksi. Mutta tässä kohdassa Jumalan sana ei puhu karismoista, vaan yksittäisistä lahjoista, melkein kuin lahjaesineistä, joita Jeesus antaa omilleen: nämä lahjat ovat ihmisiä: apostoleja, profeettoja, evankelistoja, paimenia ja opettajia.

Tiedän kyllä, ettei teistä tänään vihittävistä yksikään tohtisi mennä seurakunnan eteen sanomaan: ”Onnittelen, olette saaneet Jumalan lahjan - minut!” Kuka oikea pastori ei tajuaisi omaa viheliäisyyttään ja riittämättömyyttään! Jumala ei lähetäkään enkeleitä, vaan ihmisiä sanansaattajikseen. Tässä mielessä he sitten kyllä ovat taas enkeleitä: enkeli, *angelos*, tarkoittaa juuri sanansaattajaa: *”Efeson seurakunnan enkelille kirjoita...”*

Paimenen selväpiirteinen tehtävä

Rakkaat veljet, teidät asetetaan itse asiassa yksinkertaiseen tehtävään: olemaan Jumalan suukappaleina. Tärkeätä on, että Jumalan Sana tulee julistetuksi. Teidän omat mielipiteenne voivat olla kiinnostavia ja niistä voidaan sitten jutella vaikka työntekijäpäivien iltaistunnoissa, mutta ne eivät kokoa eivätkä ruoki laumaa eivätkä synnytä oikeata uskoa kenenkään sydämessä.

Jukka Thuren kirjoittaa Johanneksen evankeliumin kommentaarissaan:

”Jonkun kunnioittamiseen ja rakastamiseen kuuluu, että hänen mielipiteelleen annetaan arvoa, häneltä saatu kunnianosoitus merkitsee enemmän kuin muilta saatu. Jos ihmisten taholta tuleva hyväksyminen ja arvonnanto merkitsee Raamatun tutkijalle (ja saarnaajalle) yhtä paljon tai enemmän kuin Jumalan osoittama, silloin hänellä on muita

jumalia ainoan tosi Jumalan rinnalla tai asemesta. On luonnollista, että ihmiset hyväksyvät sellaisen raamatunselittäjän (ja saarnaajan), joka puolestaan tunnustautuu riippuvaiseksi heidän hyväksymisestään, sillä siten tämä tunnustaa heidät Jumalaa tärkeämmiksi.”

Vain Jumalan sana kokoo Jumalan kansan ja ruokkii karitsat ja lampaat. Joskus se ei maistu ihmisille, mutta se ei ole teidän asianne, paitsi siinä mielessä, että rukoulette laumanne puolesta. Totuudella harvoin saadaan paljon kansaa ja suuria varoja kokoon. Jumala pitää huolen pääluvuista ja varoista.

Paimenen sydän ja opettajan taito

Rakas seurakunta, ottakaa Jumalan lahjat vastaan. Paavali puhuu tässä useista erilaisista kutsutuista. Seurakunnan paimen tehtävässä on jotakin näistä kaikista. Apostolit tosin olivat ainutkertaisia, mutta oikea pappi pysyy apostolien opissa, jolle Jeesus perusti seurakuntansa. Rukoilkaa, että hänellä olisi myös profeetan silmää, evankelistan selvyyttä sanoissaan, paimenen sydän ja opettajan taito.

Kristus astui taivaaseen ja istui Isän oikealle puolelle. Sieltä Hän lähetti Pyhän Hengen. Pyhä Henki on Jumalan paras lahja meille täällä maan päällä. Pyhä Henki taas annetaan armonvälineiden kautta, joita nämä Jumalan ”toiseksi parhaat lahjat” hoitavat: pastorit, jotka itsekin elävät armonvälineistä.

Laumassa, seurakunnassa on varttuneita lampaita, jotka ovat totumuksesta oppineet erottamaan hyvän ja pahan. He ovat suureksi avuksi paimenelle. Mutta laumaan kuuluu ja toivottavasti aina tulee myös uusia lampaita. Miten he voisivat pysyä terveinä ja varttua? Eiväthän he voi itse vielä olla perillä oikeasta ja väärästä opetuksesta. Paimenen tehtävänä on jakaa heille ja tietysti kaikille luotettavaa, hyvää, terveellistä ja ikuisesti ruokkivaa ravintoa.

Ortodoksikirkossa tunnetaan käsitepari: *akribeia* ja *oikonomia*. *Akribeia* tarkoittaa sitä, että tunnetaan hyvin Jumalan sana, oikea opetus, joka on koeteltu. *Akribeia* on paimenen vastuu: hänen tulee tuntea Jumalan sana ja oikea, terveellinen oppi. Mikael Agricolakin

korosti, että papin tehtävä on ”studeerata”. Sitä ei voi aina vaatia lampailta, varsinkaan uusilta.

Oikonomia taas tarkoittaa sitä, että pappi osaa jakaa sanaa tarkoituksen ja tarpeen mukaisesti. Ei oman mielensä mukaan, vaan Jumalan sanan mukaan, taitavasti. Joku lammas tarvitsee ehkä tiukkaa lakia, toinen pelkkää evankeliumia. Kaiken päämääränä on vahvan luottamuksen syntyminen syntisten Vapahtajaan ja sielujen pelastus. ”Sillä papin huulten pitää tallettaman tieto, ja hänen suustansa etsitään opetus; sillä hän on Herran Sebaotin sanansaattaja.” (Mal 2:7)

Guds allmakt och nåd

*Gud har farit upp under jubel,
HERREN, under basuners ljud.
Lovsjung Gud, lovsjung! Lovsjung vår konung, lovsjung!
Ty Gud är konung över hela jorden,
lovsjung honom med en psalm.
Gud är konung över hednafolken,
Gud sitter på sin heliga tron. (Ps. 47:6-9)*

Dagens psalm förkunnar att Gud stiger upp till sin tron och är hela världens kung! När ni som är ordets tjänare gör ert arbete, kan det kännas som om världens kung är någon helt annan. Denna världs krafter, församlingsmedlemmars problem och slöhet i att tro Guds ord och speciellt den egna uselheten verkar ha ingått ett förbund med denna världens furste.

Många kristna tänker kanske just på grund av detta, att dagens psalm syftar långt framåt till evigheten, till ett nytt land och nya himlar. Där regerar ensam Gud. Där sitter han äntligen på sin tron och gör allt rätt. Men Jesus övertygar oss om att Guds suveräna heradöme är en verklighet redan nu; *”Jag har fått all makt i himlen och på jorden...”* Denna försäkran är grunden för dop- och missionsbefallningen: *”Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonen och Den Helige Andes namn och lär dem att hålla allt vad jag har befällt er.”*

Som grund för ert arbete ligger alltså Guds allmakt. Vi skulle förstås vilja att denna allmakt tar bort allt det tråkiga i vår väg och våra

liv – och ofta låter också Gud dörrar öppnas där var vi aldrig skulle föreställa oss och flyttar berg på detta sätt, enligt sin goda vilja! Men Han använder ännu större makt: När Jesus steg upp till Fadern, satte sig på Hans högra sida, så talar Han ord som innehåller en ofattbart stor makt och kraft. Aposteln Johannes skriver om detta: (1 Joh. 2:1-2) *“Mina barn, detta skriver jag till er för att ni inte skall synda. Men om någon syndar, har vi en som för vår talan inför Fadern - Jesus Kristus som är rättfärdig. Han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens.”* Och Hebreerbrevet (8:1-2,12): *“Vi har en sådan överstepräst som sitter på högra sidan om Majestätets tron i himlen och som tjänar i helgedomen, det sanna tabernaklet som Herren själv har rest och inte någon människa.”* Denna överstepräst säger: *“Jag skall i nåd förlåta dem deras missgärningar, och deras synder skall jag aldrig mer komma ihåg.”*

Denna enormt stora makt är makt att förlåta synder. Den makt har Herren givit åt sin församling och er uppgift är att bruka denna makt till människors salighet!

Apostoleiksi, profectoiksi, evankelistoiksi, paimeniksi ja opettajiksi

Minkälainen Jumala meillä onkaan! *Ja hän antoi muutamia apostoleiksi, toiset profectoiksi, toiset evankelistoiksi, toiset paimeniksi ja opettajiksi,*

- Kuuntele, mitä apostolien oppi sanoo: Kristus kuoli sinun syntiesi edestä ja herätettiin kuolleista sinun vanhurskauttamisesi takia. (Room. 4:25)

- Kuuntele profetallinen sana: Niin tulkaa, käykäämme oikeutta keskenämme, sanoo Herra. Vaikka teidän syntinne ovat veriruskeat, tulevat ne lumivalkeiksi; vaikka ne ovat purppuranpunaiset, tulevat ne villanvalkoisiksi. (Jes 1:18)

- Mitä julistaa sinulle evankelista: Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä. (Joh. 3:16)

- Entä paimen: Minä olen lammasten paimen. Hyvä Paimen antaa

henkensä lammasten edestä. (Joh. 10:11)

- Ja opettaja: Tulkaa minun tyköni, kaikki työtä tekeväiset ja raskautetut, niin minä annan teille levon. Ottakaa minun ikeeni päällenne ja oppikaa minusta, sillä minä olen hiljainen ja nöyrä sydämeltä; niin te löydätte levon sielulenne. (Mat. 11:28–30)

Jumalalle kiitos Hänen sanomattomasta lahjastaan!

Lähetyshiippakunnan tilastoja vuodelta 2013

Hiippakuntaneuvosto

Lähetyshiippakunnan hiippakuntaneuvostoon kuuluivat vuonna 2013: piispa Risto Soramies, hiippakuntadekaani Juhana Pohjola, Sami Niemi (varajäsenenä Pekka Puustinen), Erkki Pitkäranta (Sami Koskela), Tuomo Simojoki (Anna-Kaisa Leino), Daavid Lohtander (Marja Kapanen), Sebastian Grünbaum (Patrik Saviaro) ja Hannu Kantoluoto (Vesa Vaahtoranta).

Konsistori

Lähetyshiippakunnan konsistoriin kuuluivat vuonna 2013: piispa Risto Soramies, hiippakuntadekaani Juhana Pohjola, Janne Koskela, Anssi Simojoki ja Martti Vaahtoranta (varajäsenet: Harri Huovinen, Sakari Korpinen ja Jari Kekäle), maallikkojäsen Raimo Savolainen (Markus Ristimäki), notaari Esko Murto ja lainoppinut asessori Jyrki Anttinen.

Seurakuntien tilastoja

Paikkakunta	Seura- kunta	Messu- jen lkm	Messu- kävijä- määrä	Kävijä- keski- määrä	Tulot	Jäsen- määrä
Helsinki	Markus	53	7587	143	118 915	206
Helsinki	Barnabas	56	1512	27	6 136	73
Hämeenlinna	Matteus	52	3682	71	47 785	54
Iisalmi	Daniel	33	717	22	12 982	10
Imatra	Joosua	28	689	25	10 479	21
Jakobstad	Jakob	27	798	30	15 277	29
Joensuu	Nehemia	37	1322	36	15 013	48
Jyväskylä	Jesaja	24	605	25	8 543	21
Kajaani	Filippus	54	1882	35	29 467	45
Kokkola	Andreas	54	2702	50	39 569	66
Kouvola	Paulus	55	3660	67	66 003	110
Kuopio	Pietari	53	2653	50	38 928	46
Lahti	Samuel	42	1778	42	21 411	41
Laitila	Aamos	54	1438	27	12 472	28
Lappeenranta	Joona	30	889	30	20 257	23
Mikkeli	Tiitus	55	2775	50	42 132	60
Oulu	Timoteus	52	4242	82	50 351	133
Pori	Sakkeus	52	6633	128	67 984	151
Pyhäkoski	Simeon	27	694	26	12 558	28
Rauma	Maria	52	1743	34	36 304	22
Rovaniemi	Stefanos	53	1431	27	20 256	19
Seinäjoki	Luukas	54	4420	82	63 120	117
Sodankylä	Elia	40	689	17	9 029	10
Tampere	Johannes	51	2482	49	41 940	91
Åbo	Gabriel	74	1417	19	24 334	21
Yhteensä	25	1162	58440	50	831 245	1473

Turussa suomen- ja ruotsinkielinen toiminta yhdessä